

Громадська думка про правотворення

Інформаційно-аналітичний бюлетень на базі оперативних матеріалів/

№ 19 (144) грудень 2017

ЗМІСТ

АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС

С. Закірова

Пенсійна реформа в дії: невиправдані надії чи завищені очікування?.....3

І. Беззуб

Реформа сільської медицини: реалії та перспективи.....20

О. Кривецький

До питання зняття депутатської недоторканності.....31

ІНФОРМАЦІЙНА КАРТИНА МІСЯЦЯ

А. Березельський

*Основні тенденції висвітлення української тематики
у іноземних ЗМІ (листопад 2017 р.)*.....34

ЕКОНОМІЧНІ РИЗИКИ ТА ПРОГНОЗИ

Моніторинг законодавства.....41

Інфляція в Україні остається самой високою среди стран Европы и СНГ.....43

ЩОДЕННИК БЛОГЕРА 45

ДО УВАГИ ДЕРЖСЛУЖБОВЦЯ

ТЕМАТИЧНІ ПІДБІРКИ ЛІТЕРАТУРИ З ФОНДІВ НБУВ

В. Ю. Радченко

Захист прав людини у сфері охорони здоров'я.....87

Шановні колеги!

***Від щирого серця вітаємо з Новим Роком
та Різдвом Христовим!***

*Ми входимо в прийдешній рік з новими планами,
задумами та сподіваннями на добрі зміни.
Бажаємо сил та наснаги, що дадуть змогу
гідно відповісти на виклики сьогодення.
Нехай 2018 рік буде сповнений щастям, радістю,
позитивом та новими звершеннями!*

З повагою колектив НЮБ НБУВ

АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС

С. Закірова, канд. іст. наук, ст. наук. співроб. НЮБ НБУВ

Пенсійна реформа в дії: не виправдані надії чи завищені очікування?

Українське суспільство з великою надією і бажанням відчутти турботу своєї держави про людей, які багато років пропрацювали і вийшли на заслужений відпочинок, очікувало на перші результати розпочатої урядом пенсійної реформи. Під час презентації новацій пенсійного законодавства і прем'єр-міністр В. Гройсман, і міністр соціальної політики А. Рева наголошували на тому, що важливою метою реформи є відновлення соціальної справедливості у пенсійному забезпеченні.

Для того, щоб переконати опонентів та тих, хто сумнівався у необхідності запровадження урядового варіанту пенсійної реформи, міністри наводили яскраві приклади та осучаснені розміри підвищених виплат пенсіонерам. І справу було зроблено. Депутати, громадськість і значна частина експертного середовища підтримали необхідні зміни і свідомо стали прихильникам пенсійної реформи, адже без суттєвих змін пенсійна система України могла не пережити навіть найближчих пару років. Як заявив міністр соціальної політики України А. Рева, запроваджена урядом пенсійна реформа відповідає інтересам як сьогоднішніх, так і майбутніх поколінь пенсіонерів.

Розуміючи ґрунтовні аргументи ініціаторів реформи і поділяючи безальтернативність системних змін у пенсійному забезпеченні українських громадян, суспільство в цілому позитивно сприйняло пропозиції уряду. Натомість вже перші два місяці реалізації реформи суттєво змінили громадську думку. У жовтні більшість українських громадян, що вийшли на пенсію, отримали «осучаснені» пенсії. Але на практиці зміни виявилися такими, що не зовсім відповідають сподіванням українського суспільства. Отже, що відбулося, і кого стосуються пенсійні новації? В експертному середовищі намагаються ретельно проаналізувати перші зміни після запровадження пенсійної реформи.

03 жовтня 2017 р. Верховна Рада ухвалила Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій» (Закон № 2148), який набрав чинності 11.10.2017 р. У зв'язку з прийняттям цього Закону з 1 жовтня поточного року пенсіонери отримали підвищений розмір пенсії. Новий закон передбачає поступову зміну пенсійної системи протягом наступних 10 років. Фактично через збільшення вимог до страхового стажу, українці щороку будуть виходити на пенсію за новими правилами.

ПЕНСІЙНА РЕФОРМА НАДБАННЯ ТА ВТРАТИ

УМОВИ ПРИЗНАЧЕННЯ МІНІМАЛЬНОЇ ПЕНСІЇ ЗА ВІКОМ

з 01.01.2018р.

Для жінок, які досягли віку
65 років, за наявності
трудового стажу **30 років**

Для чоловіків, які досягли віку
65 років, за наявності
трудового стажу **35 років**

Мінімальний розмір пенсії складає 40% від мінімальної З/П
(але не менше від прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність)

ЗМЕНШЕНИЙ КОЕФІЦІЄНТ ВАРТОСТІ СТРАХОВОГО СТАЖУ

Формула розрахунку пенсії:

Розмір пенсії

=

Середня З/П за останні 3 р.

×

Індивідуальний коефіцієнт З/П

×

Коефіцієнт страхового стажу

- ★ Індивідуальний коефіцієнт З/П – співвідношення розміру отримуваної З/П щодо середньої З/П, з якої сплачувалися внески
- ★ Коефіцієнт страхового стажу включає Величину оцінки 1 року страхового стажу (%)

До 31.12.2017	1,35%	Після 01.01.2018	1%
---------------	-------	------------------	----

з 01.01.2019 р.
ЗАПЛАНОВАНЕ ЗАПРОВАДЖЕННЯ
НАКОПИЧУВАЛЬНОЇ СИСТЕМИ (ДРУГИЙ
РІВЕНЬ ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВОГО
ПЕНСІЙНОГО СТРАХУВАННЯ)

НАКОПИЧУВАЛЬНА СИСТЕМА

Кожен українець, молодший за **35 років**, повинен буде сплачувати на накопичувальний персональний рахунок

2019	4% від З/П
2020	5% від З/П
2021	6% від З/П
2022	7% від З/П

СОЛІДАРНА СИСТЕМА*

всі пенсіонери отримують виплати з Пенсійного фонду за рахунок сплати працюючими громадянами єдиного соціального внеску **22%**

+

Сплачувати єдиний соціальний внесок розміром **22%** від З/П

Громадяни зможуть користуватися накопичувальною добровільною системою недержавних пенсійних фондів

*Перший рівень тривірневої пенсійної системи (в сучасному вигляді діє в Україні з січня 2004 р.)
Інфографіку створено за даними відкритих джерел інформації станом на 31.10.2017 року

<https://www.slovoidilo.ua/2017/11/03/infografika/suspilstvo/pensijna-reforma-nadbannya-vtraty>

Як постійно наголошують урядовці, вік виходу на пенсію для чоловіків і жінок залишився на колишньому рівні – 60 років, однак, через нові правила щодо трудового стажу і виплати страхових внесків з 2018 року вийти на пенсію при досягненні пенсійного віку зможуть лише ті українці, хто працював і сплачував внески 25 і більше років. З кожним наступним роком вимоги до кількості необхідного страхового стажу для пенсії будуть зростати.

Вік виходу на пенсію та кількість необхідного страхового стажу www.lawportal.com.ua			
Рік виходу на пенсію	Вік пенсіонера		
	60 років	63 роки	65 років
2018	25	15-25	15
2019	26	16-26	15-16
2020	27	17-27	15-17
2021	28	18-28	15-18
2022	29	19-29	15-19
2023	30	20-30	15-20
2024	31	21-31	25-21
2025	32	22-32	25-22
2026	33	23-33	25-23
2027	34	24-34	25-24
2028	35	25-35	15-25

Громадськість із розумінням зустріло таку новацію. Зокрема, народний депутат України, член політичної партії «Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина» О. Кужель підтримала ці зміни. Вона вважає, що таким чином зроблено перший крок до повернення поваги до трудового стажу, щоб люди не ховали свої трудові книжки і не працювали в тіні. За її словами, коли таку норму впроваджували поляки, то вони вивели з тіні практично всю «сіру» зарплату.

Фахівці Пенсійного фонду підкреслюють, що для того щоб призначити пенсію у мінімальному розмірі сьогодні для жінки потрібно мати страхового стажу 30 років, а для чоловіка – 35. А це, на думку аналітиків і експертів, суттєво змінює можливий розмір майбутньої пенсії для працюючих робітників. Фактично раніше мінімальною за законом була пенсія із розрахунку 50% від зарплати працівника, тепер, навіть за виконання усіх вимог, мінімальна пенсія становитиме лише 35% від зарплати (35 років стажу), а щоб мати пенсію у розмірі 50% від заробітної плати треба мати 50 років страхового стажу.

Колишній голова Верховної Ради України, політик О. Мороз ставить під сумнів такий урядовий спосіб досягнення соціальної справедливості у пенсійному забезпеченні. Він звертає увагу на те, що у 2028 р., коли обов'язковий страховий стаж сягне 35 років, кожен другий із майбутніх пенсіонерів не матиме його, відтак зможе сподіватися лише на державну соціальну допомогу.

Новим пенсійним законодавством передбачено надання з 1 січня 2018 р. до 1 січня 2021 р. тимчасової державної соціальної допомоги непрацюючим особам, які досягли встановленого пенсійного віку та мають страховий стаж не менше 15 років, але не отримали право на пенсію. Така виплата буде діяти до набуття права на пенсію за віком у розмірі прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність.

За Законом України № 2148 з 1 жовтня 2017 року розрахунок нових пенсій в Україні проводиться за єдиною для всіх пенсіонерів формулою,

незалежно від місця роботи працівника. Ґрунтовні роз'яснення особливостей нарахування пенсій за новим законодавством надала заступник голови правління Пенсійного фонду І. Ковпашко. Пенсія тепер розраховується за формулою:

$$\text{ПЕНСИЯ} = \text{СТАЖ} \times \text{ЗАРПЛАТА}$$

Стаж у вигляді коефіцієнта страхового стажу (Кс) – від 0,15 до 0,75

Зарплата = 3764,40 гривень × індивідуальний коефіцієнт зарплати (К з.пл.)

$$\text{П} = \text{Кс} \times 3764,40 \text{ гривень} \times \text{К з.пл.}$$

Для всіх, у кого достатньо трудового стажу, було взято єдиний показник середньої заробітної плати за останні 3 роки (2014–2016) в розмірі 3764 грн.40 коп. і помножено його на коефіцієнт особистої заробітної плати людини. Як наголосила І. Ковпашко, чим вищий цей коефіцієнт, чим більша тривалість стажу, тим більші в людини розмір пенсії і доплата до неї з жовтня.

Коефіцієнт особистої заробітної плати розраховується наступним чином. Зарплата працівника за кожний місяць з обраного періоду ділиться на середню заробітну плату в Україні за той самий місяць. Сума коефіцієнтів за всі місяці складається, визначається середнє арифметичне. В кінцевому варіанті отриманий коефіцієнт зарплати показує, наскільки впродовж певного періоду зарплата людини є вищою чи нижчою від середньої по Україні. Як пояснила І. Ковпашко, якщо коефіцієнт – 0,5, то це – низька заробітна плата; а якщо, наприклад, коефіцієнт – 2,5, то ця заробітна плата висока.

Ще однією новацією пенсійного законодавства є те, що відтепер пенсія розраховується із заробітної плати не за два чи п'ять років, а за тривалий період трудової діяльності. За словами начальниці головного управління Пенсійного фонду України у Вінницькій області О. Корчака, для розрахунку пенсій береться заробітна плата за період з 1 липня 2000 р. по дату виходу на пенсію, тобто уже більше 17 років трудової діяльності. Як пояснила О. Корчака, надалі цей період буде тільки збільшуватися, тобто через 15 років практично весь період трудового життя буде враховуватися для обрахунку пенсій. За бажанням, якщо, наприклад, особа працювала з більш високою зарплатою, пенсіонер може надати відомості про 60 місяців підряд до 1 липня 2000 р. Але ці періоди мають бути підтверджені первинними документами. Громадяни можуть обрати і 90-ті роки минулого століття, і роки за часів Радянського Союзу.

Другою важливою частиною формули нарахування пенсії є **коефіцієнт страхового стажу**. Він розраховується наступним чином:

$$\text{Кс} = \text{См} \times \text{Вс} / 100\% \times 12$$

Кс – коефіцієнт страхового стажу;

См – сума місяців страхового стажу;

Вс – визначена величина оцінки одного року страхового стажу (у відсотках). З 1 жовтня 2017 р. цей показник встановлюється на рівні 1.

Отже, за новим пенсійним законодавством суттєво змінилися умови нарахування пенсії. Оскільки раніше діяла норма, за якою, розмір пенсії

обчислювався залежно від того, в який період людина звернулася за призначенням пенсії, то враховувався середній показник зарплатні саме у цей період, і особа отримувала пенсію того чи іншого розміру. Тепер в усіх пенсіонерів відправна точка однакова – це 3764 грн.

За новим законом в Україні буде відбуватися щорічна індексація пенсій, починаючи з 2019 року. Новий механізм індексації передбачає перегляд розміру пенсії не менш ніж на 50% від зростання середньої зарплати за 3 роки і на 50% індексу споживчих цін. Ця норма нового законодавства викликала серйозні зауваження з боку фахівців і аналітиків. Так, експерт з питань соціальної політики А. Павловський стверджує, що індексація пенсій від інфляції, закладена урядом, удвічі менша (50%) ніж зафіксовано у чинному законодавстві (100%). «Тобто коли продукти подорожчають на 20%, пенсіонерам компенсують лише 10%. А хто буде покривати різницю? Тож підвищення, що отримають пенсіонери, з'їдять комунальні тарифи та галопуючі ціни» – стверджує експерт.

З 2021 року планується запровадити автоматичний перерахунок пенсійних виплат без додаткових урядових рішень. Але навіть серед законодавців запровадження цієї норми не називають новацією. Зокрема, народний депутат від політичної партії «Об'єднання «Самопоміч» Р. Семенуха заявляє: «Щодо індексації, то вона і так мала би бути. Це одна з маніпуляцій уряду. Індексація передбачена прямою статтею закону «Про загальнообов'язкове пенсійне страхування». Він вважає, що починаючи з уряду М. Азарова у 2012 р., котрий звернувся до МВФ, який фактично заборонив здійснення індексації, і дотепер така переіндексація не проводилась. Р. Семенуха наголошує: «Це порушення закону. І якби ми навіть нічого не ухвалили, то уряд був би зобов'язаний переіндексувати пенсії – згідно з нормою, прописаною у вищезазначеному законі. Власне, він мав це робити й минулі роки». Він також звертає увагу на те, що в доларовому еквіваленті реальна пенсія в Україні постійно зменшується.

А народний депутат М. Папієв, член депутатської фракції політичної партії «Опозиційний блок», підкреслює: «індексація і осучаснення – це різні речі. Індексація – це захист пенсії від інфляції. Осучаснення – захист пенсіонерів від появи диференціації пенсії в залежності від року виходу на заслужений відпочинок». За його словами, уряд просто скасував індексацію пенсії, а проводить тільки осучаснення.

<https://glavcom.ua/economics/finances/pidvishchennya-pensiy-chomu-ne-usim-i-ne-vidrazu-vidpovidaje-pensiyiny-fond-451250.html>

Наступною складовою нового законодавства про пенсійне забезпечення стало запровадження перерахунку пенсій. При цьому урядовці постійно підкреслювали тезу про те, що перерахунок буде здійснюватися індивідуально, виключно за матеріалами пенсійної справи кожного пенсіонера, і тому розмір доплат буде у всіх різним. Утім перерахунок має відповідати двом головним принципам: 1. «чим більше страхових внесків платив працівник – тим більшу пенсію він має отримувати» і 2. «розмір пенсійних виплат не повинен залежати від року виходу на пенсію».

Підвищення пенсійних виплат з 1 жовтня 2017 р. відповідно до нового закону відбулося через перерахунок пенсій у зв'язку із наступними чинниками:

- 1) зі зміною показника середньої заробітної плати (доходу) в Україні, з якої сплачено страхові внески та яка враховується для обчислення пенсій (осучаснення пенсій);
- 2) із використанням нового розміру прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність;
- 3) із переглядом розміру пенсій, які достроково призначені жінкам у 55-річному віці;
- 4) у зв'язку зі скасуванням особливого порядку виплати пенсій працюючим пенсіонерам, тобто поновлення виплати 100% розміру пенсії.

Перерахунок вже існуючих пенсій так само, як і нарахування нових пенсій, проведено за єдиною формулою, незалежно від того, в якому році особа вийшла на пенсію.

Розмір доплати = $S_z \times I_{kz} \times K_c$ – Розмір пенсії до осучаснення

S_z – розмір середньої зарплати в країні за три роки перед зверненням

за призначенням пенсії.

Ікз – індивідуальний коефіцієнт заробітної плати (співвідношення розміру отримуваної зарплати до середньої зарплати, з якої сплачувалися внески. Цю інформацію кожен пенсіонер може отримати у будь-якому відділенні Пенсійного фонду).

Кс – коефіцієнт страхового стажу, який визначається як множник тривалості років стажу роботи особи на величину оцінки одного року страхового стажу (до 31.12.2017 р. – 1,35, з 1 січня 2018 р. – 1). Перерахунок раніше призначених пенсій також проводився з коефіцієнтом 1.

Для пояснення особливостей виплат, заступник голови правління Пенсійного фонду І. Ковпашко навела розрахунок конкретного прикладу перерахування пенсії для умовної жінки, яка пішла на пенсію у 2008 р. і мала 30 років страхового стажу та індивідуальний коефіцієнт заробітної плати 2,5 (висока заробітна плата).

До реформи пенсія становила – 2994,78 грн. (*Зарплата для обчислення пенсії*) $\times$ 0,405 (*Коефіцієнт страхового стажу*) = **1212,89 грн.**

Після реформи – 9411 грн. $\times$ 0,30 = **2823,30 грн.**

Таким чином, розмір доплати після перерахунку пенсії склав 2823,30 – 1212,89 = **1610,41 грн.**

Інші приклади конкретних розрахунків пенсійних виплат наводять різні сайти державних установ і органів місцевого самоврядування:

1. Жінка, отримує пенсію за віком з 2002 року, має 40 років 2 місяці страхового стажу, Кс – з урахуванням кратності 1– 0,40167 (з урахуванням кратності 1,35 – 0,54225), Ікз – 1,80406, має статус «діти війни».

До реформи пенсія становила 1 650,02 грн., після – 3 084,65 грн. Розмір доплати після перерахунку пенсії склав **1 434,63 грн.**

2. Чоловік, отримує пенсію за віком з 2015 року, має 25 років 1 місяць (301 місяць) страхового стажу, Кс з урахуванням кратності 1 – 0,25083 (з урахуванням кратності 1,35 – 0,33863), Ікз – 0,36263.

До реформи пенсія становила 949,00 грн., після – 1 373,00 грн. У пенсіонера відсутній необхідний для чоловіків страховий стаж 35 років, тому доплату встановлено до 1 373,00 грн. Розмір доплати після перерахунку пенсії склав **424,00 грн.**

3. Чоловік, водій міського пасажирського транспорту, отримує пенсію за віком з 2000 року. Страховий стаж – 46 роки 2 місяці, з них 20 років він працював водієм автобусу. Кс з урахуванням кратності 1 – 0,46167 (з урахуванням кратності 1,35 – 0,62325). Ікз – 1,27, має статус «діти війни».

До реформи пенсія становила 1 581,98 грн., після – 2 585,57 грн. Розмір доплати після перерахунку пенсії склав **1 003,59 грн.**

4. Жінка, отримує пенсію за віком з 2007 року, має 34 роки 4 місяці страхового стажу, Кс – з урахуванням кратності 1– 0,34333 (з урахуванням кратності 1,35 – 0,4635), Ікз – 0,87097.

До реформи пенсія становила 1 464,49 грн., після – 1 609,59 грн. Розмір доплати після перерахунку пенсії склав **145,10 грн.**

Дані про підвищення пенсійних виплат в Україні за результатами жовтневого перерахунку зазначено на офіційному урядовому порталі. «В

результаті перерахунку пенсії було підвищено для 10,2 млн. пенсіонерів... В результаті ті, хто працювали більше років і довше сплачували страхові внески, отримали більші підвищення (у них коефіцієнт K_c більший). Але розмір доплати залежав не тільки від трудового стажу, а і від розміру зарплати (коефіцієнт K_z). Тому найвищі доплати отримали ті, хто працював на важких і шкідливих виробництвах, де зарплати були традиційно високі. Це – шахтарі, працівники гірничозбагачувальних нафто- та газопереробних та хімічних виробництв, металурги та ін.».

Інформаційний портал kogerziya.com наводить узагальнені відомості про те, які надбавки отримали різні категорії українських пенсіонерів. Надбавку у 400-500 грн. отримали робочі-верстатники, будівельники, дорожники зі стажем роботи понад 40 років, механізатори. Збільшений перерахунок від 500 до 1000 грн. отримали начальники цехів, директори виробництв, професори вузів (якщо це не наукова пенсія). Суттєво (503 грн. або +53%) додали тим, хто отримував пенсії по 949 грн. через неповний трудовий стаж (менше 15 років). Понад 2000 грн. надбавки отримали працівники гарячих цехів (ливарники, зварювальники) і шкідливих виробництв, шахтарі, моряки, метробудівці, банкіри. І найвищі надбавки (понад 4500 грн.) отримали менше ніж 1% пенсіонерів, які мали зарплати на порядок вищі за середні по країні і великий стаж. До них відносяться льотчики-випробувачі, шахтарі зі стажем більше 20 років, авіатори. Багато з цих людей нагороджені орденами, удостоєні звань Герой Соцпраці, Герой України, «заслужений», «народний», за які належить надбавка до пенсії в розмірі 20-40% від прожиткового мінімуму для працездатних.

Експерти і раніше наголошували, що «виграють» від запровадження нового механізму розрахунку пенсій не всі пенсіонери. Зокрема, кандидат економічних наук Л. Ткаченко зазначає, що «це варварська несправедливість щодо майбутніх пенсіонерів, які йтимуть на заслужений відпочинок з 1 січня 2018 року». На думку експерта, їм майже на третину знижено розмір пенсії порівняно з тими, кому індексували з жовтня цього року, та тими, хто йде на пенсію до кінця цього року. Це зниження закладене у фактичній ліквідації коригуючого коефіцієнта, оскільки, за словами Л. Ткаченко, через вилучення 1,35% пенсія зменшується за законами математики на 26% ($1:1,35=0,74$).

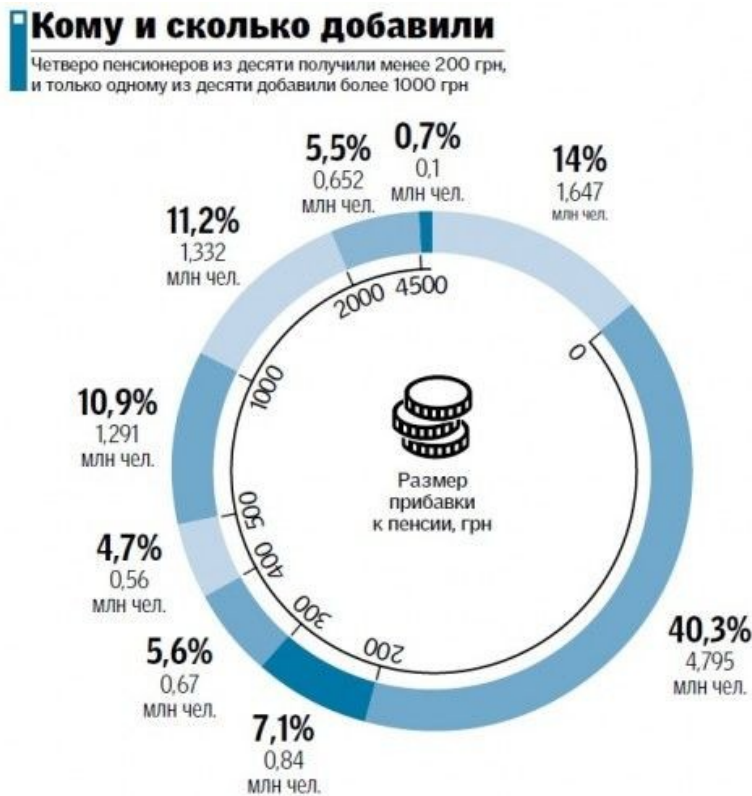
З науковцем погоджується і економічний експерт О. Охріменко. Він зазначив, що найбільше від перерахунку постраждали ті, хто на пенсію виходив не так давно: «По-перше, вони змінили коефіцієнт, який використовували для розрахунку пенсії. Друге. Раніше за основу брали прожитковий мінімум, а тепер – мінімальну зарплату в 3200 грн. Вона є більшою за прожитковий мінімум і при розрахунках, коли вашу середню зарплату ділять на 3200, результат виходить менше». За прогнозами експерта О. Охріменка, велику надбавку в 1000 грн. отримують тільки 8% пенсіонерів, а всі інші – в середньому 140 грн.

Такий песимістичний прогноз експерта не справдився, однак реальні відомості не набагато кращі за прогнозовані. Зокрема, очільники регіональних управлінь Пенсійного фонду, наводять такі цифри. Перший заступник начальника ПФУ в Черкаській області А. Вовкогон зазначила, що

в області перераховано 385 тисяч пенсійних справ, або 97 % їх загальної кількості. Середній розмір підвищення пенсій в області становить 445,12 гривні. При цьому підвищення до 300 гривень отримають 221,8 тисячі пенсіонерів (56 %), від 300 гривень до 500 гривень – 43,6 тисячі осіб (11 %), від 500 гривень до 1 000 гривень – 44,3 тисячі осіб (11 %), від 1 000 гривень до 2 000 гривень – 39,5 тисячі осіб (10 %), від 2 000 гривень до 3 000 – 8,8 тисячі осіб (2 %), від 3 000 гривень до 5 000 гривень – 3,8 тисячі осіб (1 %), понад 5 000 гривень – 870 осіб (0,2 %).

У Львівській області суми підвищення коливаються від менше 100 до понад 2 000 грн., проте для більшості пенсіонерів підвищення становитиме від 100 до 500 грн. Однак в області збільшилась кількість осіб, які зможуть отримувати максимальну пенсію. Так, якщо до перерахунку максимальну пенсію 10 740 грн. на Львівщині отримували близько 1500 осіб, то тепер їхня кількість зросте до близько до 10 тисяч. Зокрема, таку пенсію будуть мати більшість шахтарів.

Загалом, за даними Пенсійного фонду України, розподіл чисельності пенсіонерів за діапазонами підвищення пенсій з 1 жовтня 2017 року має такий вигляд:

Данные: Пенсионный фонд, расчеты Укринформцентра

«Сегодня» | А.С.

<http://news-today.com.ua/komu-poshhasitit-pensi%D1%97-poobicyali-pereraxuvati-znovu-reva/>

Ще до початку реформи експерти зазначали, що через зміну коефіцієнту величини оцінки одного року страхового стажу з 1,35 до 1, може бути ситуація, коли пенсіонер отримає за новими розрахунками не збільшену, а зменшену пенсію. Віце-прем'єр-міністр П. Розенко наголошував, що такого взагалі не може бути. Утім заступник голови правління Пенсійного фонду І. Ковпашко зауважила, що таке дійсно під час

розрахунків могло відбутися. Вона навела приклад розрахунку пенсії громадянина, що має коефіцієнт зарплати 0,5, тобто особа отримувала низьку зарплату.

До реформи пенсія становила – 8158,60 грн. (*Зарплата для обчислення пенсії*) $\times$ 0,405 (*Коефіцієнт страхового стажу*) = **3304,233 грн.**

Після реформи – 9411 грн. $\times$ 0,30 = **2823,30 грн.**

Як пояснила заступник голови правління Пенсійного фонду, хоча пенсія зменшилася, але законом особі гарантується доплата до старого розміру пенсії. Ця людина так само буде отримувати пенсію у розмірі 3304 грн. 23 копійки. Важливо, вважають експерти, що це буде просто доплата, а не розмір пенсії.

Тобто, для тих пенсіонерів, які пішли на пенсію не за спеціальними законами, і хто за новою методикою перерахунків пенсії не отримав навіть мінімального підвищення виплат, це практично може означати, що у них пенсія зменшилася, а її просто виплачують у попередньому розмірі.

Відтак, як зазначають експерти, до кола задоволених пенсійною реформою потрапили ті, хто давно вийшов на пенсію. А зміна показника середньої заробітної плати в Україні збільшила виплати тим пенсіонерам, які мали високий рівень власної зарплати. У цьому, на думку високопосадовців, і є відновлення справедливості: хто багато сплачував внесків до Пенсійного фонду, той і отримав збільшення. Але експерти наголошують, що підвищення торкнулося тих, хто і до реформи отримував високу пенсію, тож за цією логікою справедливість була і раніше.

З 1 жовтня 2017 р. переглянули показник прожиткового мінімуму для непрацездатних громадян, до якого прив'язаний розмір мінімальної пенсії в Україні. Мінімальна пенсія тепер становить 1452 грн. Для людей, у яких немає необхідного трудового стажу для призначення пенсії, розмір соціальної допомоги було збільшено до 1373 грн. Мінімальний розмір пенсії тепер не може бути меншим за прожитковий мінімум. Ця норма змінить виплати майже 1 млн. пенсіонерів, які отримували пенсію 949 грн. через відсутність необхідного стажу.

Види виплат, які збільшені у зв'язку зі зміною прожиткового мінімуму з 1 жовтня 2017 року

<https://glavcom.ua/economics/finances/pidvishchennya-pensiy-chomu-ne-usim-i-ne-vidrazu-vidpovidaje-pensiyiny-fond-451250.html>

Мінімальна пенсія для шахтарів збільшилася на 420 гривень і становить тепер 4 356 грн. Надбавка до мінімальної суми пенсійних виплат чорнобильців становить: для 1 категорії – 399 грн., другої – 357 грн. і 315 гривень для третьої категорії постраждалих від аварії на ЧАЕС.

За даними ПФУ мінімальна пенсія для учасників бойових дій встановлюється на рівні 2 395 гривень, що на 231 грн. більше попереднього рівня. Зросли виплати і для інвалідів війни: для 1 групи – 4 138 грн., для 2 групи – 3 702 грн., для 3 групи – 3 267 грн.

Перерахунок пенсій з 1 жовтня 2017 р. стосується також і військовослужбовців строкової служби – інвалідів від захворювання, отриманого під час проходження служби чи з виконанням обов'язків військової служби, які отримують пенсію за нормами Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» від 1992 р. на рівні зі строковиками, оскільки заробіток для обчислення таких пенсій обчислюється за нормами старого закону.

Важливою складовою пенсійної реформи стало скасування 15%-го обмеження пенсійних виплат для тих громадян пенсійного віку, які продовжують працювати. Урядовці попіклувалися про відновлення однакових принципів отримання виплат для всіх пенсіонерів. Реформа скасовує оподаткування пенсій, розмір яких перевищує 10 прожиткових мінімумів (на сьогодні для непрацюючого це 1312 грн., а з 1 грудня становитиме – 1373 грн.), за ставкою 18% і військовим збором в розмірі 1,5%.

Новацією законодавства став і змінений порядок проведення

перерахунку пенсій працюючим пенсіонерам. Відтепер такі громадяни не повинні кожні два роки звертатися до територіальних управлінь з відповідною заявою. За законом органи Пенсійного фонду щороку з 1 квітня без додаткового звернення особи повинні проводити перерахунок пенсії тим особам, які на 1 березня року, в якому здійснюється перерахунок, набули права на проведення перерахунку на найбільш вигідних умовах. Але, як підкреслюється на сайті Всеукраїнської асоціації кадровиків, такий перерахунок не проводиться для пенсіонерів, які отримують пенсію за вислугу років та не досягли пенсійного віку.

Для роз'яснення змін у пенсійних виплатах на адресу кожного пенсіонера мають прийти листи з конкретними розрахунками, його персональними коефіцієнтами страхового стажу та заробітної плати, а також розміру доплат після перерахунку пенсії. Але в листах, отриманих працюючими пенсіонерами, у розмір доплати до пенсії включено і 15% недоплати раніше нарахованої пенсії. Тож, зазначають експерти, сума доплати за реформою виглядає і статистично рахується дещо більшою, аніж вона є насправді.

Певним чином на сумлінність свого роботодавця за наслідками запровадження реформи мають покладатися сьогодні ті робітники, які працюють на неповну ставку чи за скороченим робочим графіком. Як пояснюють бухгалтери, для працівника така робота буде зараховуватися як повний страховий місяць для майбутнього накопичення страхового стажу лише за умов, якщо роботодавець сплачує за працівника повний розмір мінімального страхового внеску за один місяць (на сьогодні це 704 грн.).

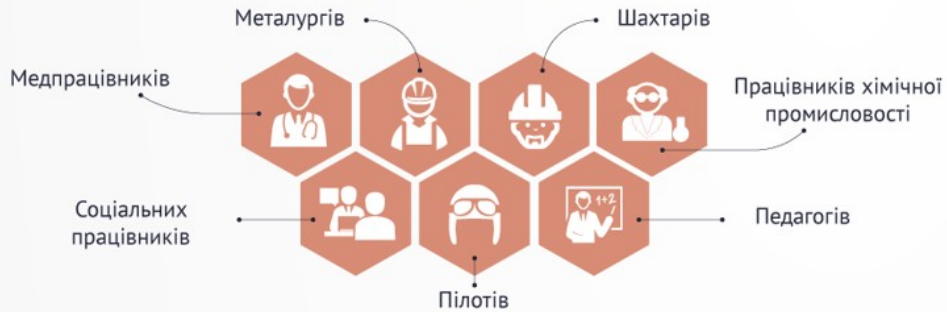
Нове пенсійне законодавство змінює норму про перерахунок пенсій, призначених жінкам достроково після досягнення 55-річного віку. Передбачено, що зменшення розміру пенсії за віком застосовується: протягом періоду до досягнення віку, в якому жінка мала б право виходу на пенсію, передбаченого законом «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», і протягом періоду після досягнення встановленого віку виходу на пенсію, який дорівнює кількості повних і неповних місяців дострокового виходу на пенсію. Після завершення цього періоду розмір пенсії має переглядатися без застосування зниження пенсії.

Реформа змінила систему призначення пільгових та дострокових пенсій в Україні. І хоча повністю принцип дострокового виходу за пенсію не скасований, перелік категорій працівників, на яких він розповсюджується, суттєво скоротився.

ПЕНСІЙНА РЕФОРМА НАДБАННЯ ТА ВТРАТИ

ПРАВО НА ДОСТРОКОВИЙ ВИХІД НА ПЕНСІЮ ЗА ВИСЛУГУ РОКІВ*

ЛІКВІДОВАНЕ ДЛЯ

ЗБЕРЕЖЕНЕ ДЛЯ

*для пенсійного забезпечення працівників правоохоронних органів та військовослужбовців буде розроблений спеціальний закон

СКАСОВАНЕ ПРАВО НА ДОДАТКОВУ ПЕНСІЮ**

**зміни стосуються лише тих осіб, які виходитимуть на пенсію після запровадження відповідного закону

**РОЗМІР ПЕНСІЇ ДЛЯ ДЕПУТАТІВ,
ДЕРЖСЛУЖБОВЦІВ, ПРОКУРОРІВ,
ПРАЦІВНИКІВ ДИПСЛУЖБИ,
НАУКОВЦІВ** (з урахуванням усіх надбавок,
підвищень, додаткових пенсій)

До
31.12.2017

Не може перевищувати
10 740 грн

Після
01.01.2018

Не перевищуватиме
10 прожиткових мінімумів

Інфографіку створено за даними відкритих джерел інформації станом на 31.10.2017 року

СЛОВО і ДІЛО

<https://www.slovoidilo.ua/2017/11/03/infografika/suspilstvo/pensijna-reforma-nadbannya-vtraty>

Неприємною новиною для частини пенсіонерів стало отримання старих пенсій, які не пройшли осучаснення. Хоча на юридичному порталі України

зазначено: «В рамках пенсійної реформи осучаснення торкнеться пенсій усіх українців, адже перерахунок жодним чином не прив'язується до професії чи посади пенсіонера та виду його пенсії. Отже, збільшення виплат чекає усіх: і тих, хто отримує пенсію за віком, і у зв'язку з інвалідністю чи втратою годувальника, за вислугу років і навіть тих хто вийшов на заслужений відпочинок за спеціальними законами».

Натомість зміни пенсійного забезпечення не торкнулися працівників правоохоронних органів і військовослужбовців, які не є учасниками бойових дій, оскільки для них уряд планує розробити окремий законопроект.

Ще менше надій на перерахунок пенсійних виплат мають громадяни України, яким було призначено пенсії за спеціальними законами України – «Про Кабінет Міністрів України», «Про державну службу», «Про Національний банк України», «Про дипломатичну службу», «Про службу в органах місцевого самоврядування», «Про прокуратуру», «Про статус народного депутата України», «Про судоустрій і статус суддів», «Про судову експертизу», «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів», відповідно до Митного кодексу України, Податкового кодексу України, Положення про помічника-консультанта народного депутата України.

Як зазначається на порталі Всеукраїнської асоціації кадровиків, якщо розмір пенсії цих громадян виявиться меншим за розмір пенсії, розрахований за матеріалами пенсійної справи за нормами нового пенсійного закону із застосуванням показника середньої заробітної плати за 2014–2016 роки та величини оцінки одного року страхового стажу – 1%, то переведення пенсіонера на пенсію на умовах, передбачених попереднім загальним пенсійним законом, буде здійснено автоматично (без звернення пенсіонера).

Цей же ресурс наголошує, що такі пенсіонери в будь-який час зможуть звернутися до органів Пенсійного фонду для повернення їх на пенсію за спецзаконом. Переведення на пенсію за спецзаконом буде здійснено з 1 числа місяця, що настає за місяцем, у якому від них надійшла відповідна заява. Але розмір таких виплат не буде перераховуватися та індексуватися.

Міністр соціальної політики України А. Рева також заявляв, що ті, хто отримує пенсію за спеціальними законами і кому доцільно перейти на пенсію за загальними правилами, автоматично отримають перераховані виплати у листопаді.

Однак віце-прем'єр-міністр України П. Розенко в численних інтерв'ю підкреслював повністю протилежне: про необхідність особистого звернення із заявою. «Багато науковців і державних службовців зараз скаржаться на те, що їм не перерахували пенсії. Таким людям варто звернутися до Пенсійного фонду України і прорахувати доцільність перейти зі спеціальної пенсії на звичайну. Звичайна пенсія зараз може бути значно вищою, ніж колишня наукова пенсія чи пенсія державного службовця», – зазначив віце-прем'єр-міністр П. Розенко. Урядовець заявив, що ця категорія пенсіонерів і так отримує високі пенсії.

Утім експерти критично ставляться до таких заяв, оскільки, якщо мова йде про відновлення справедливості у пенсійному забезпеченні, то для всіх мають діяти однакові принципи. До того ж серед пенсіонерів-держслужбовців і науковців є не тільки міністри і високопосадовці, доктори наук і академіки, але і рядові співробітники державних інституцій і наукових установ, заробітна плата яких де-факто залишається практично на рівні мінімальної.

Екс-голова Пенсійного фонду України В. Колбун вважає, що без єдиних правил для всіх вийде зрівнялівка. В. Колбун звертає увагу і на інший, не менш небезпечний аспект пенсійної реформи. На його думку, наслідком такої пенсійної політики стане те, що «нівелюється цінність висококваліфікованої праці: образно кажучи, і землекоп, і професор можуть отримувати майже однакові пенсії».

Отже, відсутність єдиної точки зору на прямі питання значної частини пенсіонерів про пенсії за спеціальними законами, і те, що попри заяви профільного міністра і в листопаді ніяких перерахунків так і не відбулося, не збільшує позитиву в суспільній оцінці пенсійної реформи.

Загалом, на думку оглядачів і експертів, громадська думка про пенсійну реформу є прогнозованою для фахівців, які висловлювали певні сумніви щодо оптимістичних заяв урядовців. Значна частина пенсіонерів розраховувала отримати більше підвищення своїх виплат після осучаснення, що не могло не вплинути на суспільні настрої. Завищені очікування спричинили невдоволення суспільства пенсійною реформою. Зокрема, за результатами опитування, проведеного виданням «Волинь24» у листопаді 2017 р., більшість волинян незадоволені пенсійною реформою в Україні. 35% опитуваних відповіли, що вважають всю пенсійну реформу поганою. На питання «Що ви вважаєте основним недоліком пенсійної реформи?»: 34% респондентів назвали те, що низька зарплата перетворюється на низьку пенсію, незалежно від стажу; 13% – приховане підвищення пенсійного віку; 6% – збільшення страхового стажу і 6% – відсутність накопичувальної системи пенсійного страхування. Лише 5% опитаних волинян відповіли, що вони задоволені пенсійною реформою і їх все влаштовує.

Конкретні приклади невдоволення пенсіонерів реформою наводить і черкаський сайт «Нова доба». Так, завідувач гуртожитку Н. Носова, зазначає: «Я маю пенсію – 1330 грн. Працюю з 14-ти років. Уважаю, що несправедливо зробили з пенсією: в кого вона була велика – підвищили ще на таку ж суму. А хто мав невисоку пенсію, то їй додали йому 100 гривень. Вже декілька разів зверталася в Пенсійний Фонд – безрезультатно». С. Розумович, яка пропрацювала 43 роки кондуктором на Корсунському АТП, майже не помітила отриманої невеликої надбавки Колишній вчитель із 41-річним стажем роботи П. Проценко отримав пенсійну доплату 700 грн., його колезі доплатили лише 140 грн. А С. Каплан, яка пропрацювала медсестрою 25 років і отримує пенсію у розмірі 1800 грн., підвищення не отримала взагалі.

На незадовільний рівень пенсійних перерахунків звернув увагу народний депутат від «Самопоміч» Р. Семенуха. Він назвав пенсійну реформу соціальною несправедливістю відносно працівників АПК і всіх

селян, оскільки їм індексували пенсії лише на суми від 115 до 150 гривень. «У середньому пенсія на селі тепер – нижче прожиткового рівня!» – констатує депутат.

Громадську думку про пенсійну реформу на своїй сторінці в Facebook проаналізував політичний аналітик М. Басараб. Він підкреслив, що після ухвалення пенсійної реформи лунають нарікання від пенсіонерів-освітян та колишніх інженерів з приводу того, що були мізерні виплати, а надбавку отримали в розмірі лише 150 гривень. Проте, на його думку, остаточні висновки робити зарано.

Загалом експерти вказують на те, що значне невдоволення пенсійною реформою в її нинішньому вигляді у суспільстві висловлюють не тільки сьогоднішні, але й майбутні пенсіонери. За даними соціологів, близько 40% працюючих українців сьогодні сподіваються лише на власні заощадження, а зовсім не на державні пенсії.

Підтримуючи суспільні перестороги щодо пенсійної реформи, група народних депутатів України, переважно із опозиційних фракцій, 10 листопада 2017 р. звернулася до Конституційного суду України з поданням про відповідність Основному закону окремих положень нового пенсійного закону. Депутати вважають, що деякі норми законодавства суперечать Конституції і порушують рівність прав громадян на соціальний захист.

На певні недоліки пенсійної реформи звернуло увагу українських урядовців і керівництво Світового банку. Президент Групи Світового банку Джим Йонг Кім заявив: «Ми дуже уважно стежимо за пенсійною реформою. Ми знаємо, що було внесено поправки до закону. Краще б їх не було, але ми перебуваємо в тісній співпраці з міністерством, і наше головне завдання – щоб пенсійна реформа була зосереджена на підтримці бідних. Й інструменти досягнення цієї мети є».

Натомість українські аналітики не так оптимістичні в оцінках реформи. Оглядач видання «Економічна правда» Г. Калачова вважає, що пенсійна реформа у сьогоднішньому вигляді – це мікс маніпуляцій із соцстандартами і розмірами пенсій для того, щоб підвищити і страховий стаж на догоду МВФ, і соціальні стандарти на догоду електорату. Ще більш критично висловлюється експерт з питань соціальної політики А. Павловський. За його словами, пенсійні зміни уряду – «це обман людей, який загорнули у красивий фантик». А якщо влада дійсно хотіла потурбуватись про пенсіонерів, то вона мала би виконувати чинні закони про індексацію та осучаснення пенсій.

Більшість експертів з питань пенсійної реформи наголошують на тому, що зміни, які відбулися в пенсійному забезпеченні з 1 жовтня 2017 р. не можна називати пенсійною реформою в повному обсязі. Це є лише перший її етап, а далі має відбутися створення системи недержавних пенсійних фондів і запровадження пенсійної системи накопичувального рівня.

І розуміння необхідності такого сценарію розвитку подій у реформуванні пенсійної системи в Україні у урядовців, безумовно, є. Планується з 2019 р. запровадити накопичувальний рівень пенсійної системи, який передбачає сплату кожним громадянином України, молодшим за 35 років, окрім єдиного соціального внеску (22% від зарплати)

накопичувального персонального внеску. Розмір такого внеску планується розпочати з 2% від зарплати з поступовим щорічним зростанням його до 7%. Однак, як зазначають експерти, без суттєвого підвищення рівня заробітних плат в Україні, встановлення нового виду відрахувань для молодих працівників може спричинити посилення негативних суспільних настроїв і спонукати робітників до тінізації своїх доходів.

Про продовження пенсійної реформи свідчать і заяви міністра соціальної політики А. Реви, який наголосив: «Неможливо усі проблеми відновити однією дією, потрібно робити послідовні кроки, і ухвалена Пенсійна реформа є першим кроком Уряду на цьому шляху». Профільний міністр зазначив, що у перспективних планах урядом розглядаються різні механізми для збільшення рівня пенсійного забезпечення тих громадян, які мають значний страховий стаж, але через свої низькі зарплати отримують невеликі пенсії.

Отже, перші результати запровадження урядової пенсійної реформи є неоднозначними. Після прийняття нового закону про пенсійне забезпечення суттєво змінився принцип нарахування нових пенсій та відбулося «осучаснення» пенсійних виплат. За офіційними відомостями більшість українських пенсіонерів отримали перераховані пенсії, однак розмір підвищення виявився значно меншим за очікуваний і визвав негативну реакцію в суспільстві. Натомість уряд заявляє про розробку перспективних дій для підвищення рівня пенсійного забезпечення. Головне, на думку експертів, щоб подальші оголошені кроки реформування пенсійної системи не залишилися тільки політичними лозунгами, а були запроваджені в життя. Реформа пенсійного забезпечення зобов'язана складатися не тільки зі змін солідарної системи, але й введення накопичувального рівня. Важливою складовою пенсійної реформи має стати врахування особливостей виходу на пенсію усіх без винятку категорій пенсіонерів, якщо уряд проголошує принципи відновлення соціальної справедливості у пенсійному забезпеченні громадян. І нарешті, реформа повинна створювати не просто надію, а впевненість на отримання достойної пенсії у майбутньому для молодих громадян України.

(Статтю підготовлено з використанням інформації таких джерел:
http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=250385408,
http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=250417365&cat_id=244276429,
<http://ua.interfax.com.ua/news/political/460984.html>,
<http://uainfo.org/blognews/1510002366-pro-naslidki-pensijnoyi-reformi.html>,
<http://www.epravda.com.ua/publications/2017/10/5/629818/>,
<http://misto.vn.ua/news/item/id/11002>, <http://ua.racurs.ua/1700>,
<http://www.unn.com.ua/uk/news/1694056-pensii-pislia-reformy-ne-pererakhuvaty-90-tys-ukraintsiam>, <http://www.kadrovik.ua/content/pensijna-reforma-pererahunok-pensiy-z-1-zhovtnya-2017-roku>,
<http://www.lawportal.com.ua/osuchasnennja-pensij-osnovni-momenti-pensijnoi-reformi-ukraina.html>, <https://economics.unian.ua/finance/2242031>,
<https://slovovolyni.com/print.php?id=52389>, <http://dyvys.info/2017/10/13/>,

<https://glavcom.ua/ru/articles/komu-povysili-pensiyu-a-komu-sokratili-443681.html>,
<http://ukrreporter.com.ua/business/>,
<https://www.slovoidilo.ua/2017/11/10/pogljad/suspilstvo/pensijna-reforma-hrojsmana-nadbavky-ukrayincziv-ta-bonusy-premyera>,
<http://novadoba.com.ua/42798-pensiy-na-reforma-narazi-zadovoleni-ne-vsi.html>,
<https://market.korupciya.com/2017/11/15>).

І. Беззуб, мол. наук. співроб. НЮБ НБУВ

Реформа сільської медицини: реалії та перспективи

Реформа медичної галузі, ініційована Міністерством охорони здоров'я України, в останні місяці є одним з найактуальніших соціальних питань.

Реформування галузі є комплексним та зачіпає багато аспектів у сфері охорони здоров'я. Сьогодні вже ніхто не сумнівається, що платити потрібно не за утримання лікарень та наявність ліжок, а за реальну медичну допомогу, яку отримують пацієнти.

Тому українці хочуть змін, але реальних, а не імітованих. Про це свідчить і опитування «Оцінка медичної сфери в Україні», проведене соціологічною групою «Рейтинг» на замовлення МОЗ. За його даними, 72 % опитаних підтримують законопроекти у рамках проведення медичної реформи. Абсолютна більшість опитаних (97 %) підтримують ініціативу про те, що медична допомога повинна надаватися усім особам незалежно від їхнього матеріального стану та місця проживання.

Як зазначив Президент України П. Порошенко, через чинну неефективну радянську систему охорони здоров'я значна частина українців позбавлена доступу до медичних послуг. Зокрема, це стосується сільських територій.

Особливість нашої країни полягає в тому, що в нас найбільший відсоток сільського населення у порівнянні з розвиненими країнами Європи – там сільське населення 2–8 %, а у нас 33 % (понад 13 млн чоловік).

Сільська медицина – це по суті первинний рівень надання медичних послуг. Тобто перед тим, як людина потрапить до районної лікарні, вона звертається у сільську амбулаторію, фельдшерсько-акушерський пункт, в яких сьогодні не вистачає медикаментів та сучасного обладнання, а лікарям доводиться працювати в аварійних будівлях, а в значній частині ФАПів взагалі не має медичного персоналу.

Впродовж тривалого часу турбота про сільську медицину в Україні була здебільшого голослівною, і нині це дається взнаки. 23 тис. сіл і селищ мають 4 тис. амбулаторій та 12 тис. 700 ФАПів. Зараз вони, як правило, перенаправляють пацієнтів «у район» або «область», де є кваліфікована допомога. Для порівняння: в європейських країнах первинна ланка в сільській місцевості ефективно працює і вирішує на місці до 80 % медичних звернень. В Україні лише 30 % громадян звертається на первинний рівень, а

решта – шукає допомоги на інших рівнях. В той час, як вартість обслуговування одного випадку надання допомоги на первинному рівні у 7–8 разів менша, ніж на вторинному, та у 20 разів менша, ніж на третинному рівні.

Цифри, які сьогодні характеризують поточний стан медицини на селі, – жахливі. Так, лише 17 % фельдшерсько-акушерських пунктів і амбулаторій забезпечено транспортом, в 71 % українських ФАПів взагалі відсутнє водопостачання, в 75 % – немає водовідведення, а в 82 % сільських амбулаторій відсутні санвузли.

Невиправдано низьким рівень надання медичної допомоги у сільській місцевості є, зокрема, через: відсутність необхідної кількості закладів охорони здоров'я у сільській місцевості; нестачу кваліфікованих лікарів та медсестер у селах; неможливість вчасно дістатися до лікувальних закладів через нестачу транспорту та відсутність доріг; застарілість та несправність виробів медичного призначення, необхідних для здійснення медичного обслуговування; обмеженість доступу до новітніх досліджень у галузі охорони здоров'я, розміщених в мережі Інтернет, а також до використання телемедицини; нераціональне витрачання коштів органами місцевого самоврядування на заходи з розвитку сільської медицини.

Зважаючи на жахливий стан у медичній галузі в сільській місцевості, за дорученням глави держави була розроблена Програма реформи сільської медицини. Ця програма, на переконання Президента, «дає сучасні відповіді на виклики, які існують зараз перед державою».

Презентуючи президентську Програму реформ сільської медицини на нараді з питань розвитку медицини на селі (11 вересня 2017 р.), радник Президента М. Гайдар наголосила, що завдання реформи сільської медицини це наблизити медичну допомогу до усіх мешканців сільської місцевості, долучити лікарів до роботи в селах, об'єднати їх роботу з діючою системою фельдшерських та фельдшерсько-акушерських пунктів, створити єдину мережу всіх лікарів.

https://img.playbuzz.com/image/upload/f_auto,fl_lossy,q_auto:best/c_limit,w_640/v1505745877/rb5rmk09vlchrzz56sim.jpg
https://img.playbuzz.com/image/upload/f_auto,fl_lossy,q_auto:best/c_limit,w_640/v1505745877/rb5rmk09vlchrzz56sim.jpg

Кардинально змінити ситуацію в сільській медицині покликаний президентський проект закону № 7117 «Про підвищення доступності та якості медичного обслуговування у сільській місцевості», який є частиною медичної реформи і дає можливість разом з місцевою владою вирішити нагальні питання. 14 листопада 2017 р. цей законопроект був підтриманий Верховною Радою в другому читанні і в цілому.

http://tvrezo.info/wp-content/uploads/2017/11/selo_med.png

Документ передбачає встановлення засад регулювання та основних напрямів розвитку охорони здоров'я у сільській місцевості. Законопроектом передбачено розширити повноваження органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо забезпечення підвищення рівня медичного обслуговування у сільській місцевості.

Зокрема, проектом пропонується доповнити Закон «Про місцеве самоврядування в Україні» положеннями, які розширюють повноваження виконавчих органів сільських, селищних рад у сфері соціального захисту населення, зокрема надати їм право додаткового фінансового заохочення та забезпечення службовим житлом і службовим транспортом медичних працівників, які працюють у сільській місцевості.

Основними напрямками розвитку охорони здоров'я в сільській місцевості є: максимальне наближення медичного обслуговування до населення, створення умов для проведення у сільській місцевості щорічних виїзних прийомів лікарями-спеціалістами;

впровадження сучасних технологій з медичного обслуговування у сільській місцевості, зокрема з використанням засобів телемедицини, особливо коли відстань є критичним чинником для надання допомоги, з використанням засобів телемедицини як телеметрії для домашнього телеконсультування, інших портативних телемедичних діагностичних засобів тощо;

розвиток транспортної інфраструктури, створення умов для

застосування авіаційних, водних, автомобільних спеціальних санітарних транспортних засобів, у тому числі обладнаних реанімаційними засобами, для надання медичної допомоги у сільській місцевості.

Законопроектом запропоновано визначити, що медичне обслуговування у сільській місцевості забезпечується, зокрема, такими закладами охорони здоров'я як: центри первинної медичної (медико-санітарної) допомоги, до складу яких можуть входити фельдшерсько-акушерські/фельдшерські пункти, амбулаторії, медичні пункти, медичні кабінети, мобільні медичні кабінети, аптечні пункти.

Законопроектом передбачено ряд заходів, спрямованих на забезпечення підготовки та залучення кваліфікованих медичних та фармацевтичних працівників, зокрема шляхом забезпечення таких працівників житлом, службовим транспортом, можливостями для підвищення кваліфікації, створенням сприятливих умов праці, в тому числі розвиненою матеріально-технічною базою для медичного обслуговування.

Законопроект № 7117 забезпечить 5 млрд грн на підсилення інфраструктури на селі протягом двох років.

Фінансування заходів щодо підвищення доступності та якості медичного обслуговування в сільській місцевості здійснюється за рахунок коштів державного бюджету в порядку, визначеному Законом; коштів місцевих бюджетів; інших джерел, не заборонених законодавством.

Завдяки цим інвестиціям сільські громади зможуть: збудувати нові амбулаторії з можливістю проживання родини лікаря, закупити автомобілі, щоб лікарі могли пересуватися між селами, оновити обладнання амбулаторій, забезпечити швидкісний Інтернет.

Для забезпечення гарантій рівного доступу громадян до охорони здоров'я та необхідності підвищення доступності та якості медичного обслуговування у сільській місцевості законопроект пропонує передбачити такі заходи, як впровадження сучасних комп'ютерних та телекомунікаційних технологій та засобів для забезпечення функціонування електронної системи охорони здоров'я, застосування телемедицини, виписування електронних рецептів; використання дистанційної діагностики. Забезпечення закладів охорони здоров'я медичним обладнанням для первинного обстеження, портативними телемедичними діагностичними засобами для дистанційного збору та передачі інформації про показники діяльності (фізіологічні параметри) організму пацієнта, міні-лабораторіями для взяття аналізів, спеціальним обладнанням для належного зберігання лікарських засобів та медичних виробів, а також їх транспортування; забезпечення ультразвуковим, рентгенологічним, стоматологічним та іншим обладнанням.

Держава гарантує повну оплату за рахунок коштів держбюджету надання громадянам медичних послуг, в тому числі із застосуванням телемедицини, передбачених програмою державних гарантій медичного обслуговування населення, в порядку, визначеному законом.

Загалом, президентський законопроект, який опирається на потужний фінансовий ресурс, експерти характеризують позитивно. Адже саме первинний рівень медицини має забезпечити надання більшості медичних

послуг населенню.

Так, виступаючи на підтримку даної законодавчої ініціативи, народний депутат від фракції партії «Блок Петра Порошенка» В. Арешонков наголосив, що закон, спрямований на відродження сільської медицини, значно допоможе у ефективному впровадженні медичної реформи в регіонах.

В тому, що прийняття проекту закону «Про підвищення доступності та якості медичного обслуговування у сільській місцевості» є вкрай необхідними аби реформа охорони здоров'я в Україні запрацювала сповна, впевнений Президент Світового конгресу українців Є. Чолій.

Як зазначила голова парламентського Комітету з питань охорони здоров'я О. Богомолець, необхідність прийняття даного законопроекту підтримує і Комітет. Зокрема, парламентар зауважила, що завдяки телемедицині, яка запроваджується документом, професійна, високоякісна і доступна допомога буде надходити до кожного віддаленого населеного пункту.

Проте, президент асоціації психіатрів України С. Глузман переконаний, що зміни, запропоновані Міністерством охорони здоров'я для сільської медицини, будуть завершенням Голодомору, який розпочався багато десятиліть назад. Він вважає це просто знуцанням над народом, адже, на його думку, люди похилого віку ніколи не навчатися працювати за комп'ютером.

Безумовно, законопроект про сільську медицину очікуваний і проблем з його прийняттям не виникло. А от його реалізація викликає питання у частини експертів, медичних працівників та безпосередньо пацієнтів.

Підтримуючи в цілому необхідність розвитку ефективного і доступного медичного обслуговування у сільській місцевості, Комітет з питань охорони здоров'я вважаємо за доцільне зазначити, що положення законопроекту, у тому числі ті, що стосуються повноважень органів влади та місцевого самоврядування у цій сфері, носять досить загальний та декларативний характер і не містять конкретних правових норм.

На думку членів Комітету, задля досягнення задекларованої законопроектом мети більш доцільним було б застосування програмно-цільового підходу – ухвалення відповідної загальнодержавної програми з визначенням конкретного комплексу заходів, термінів їх виконання та відповідальних виконавців із забезпеченням відповідним фінансуванням.

Головне науково-експертне управління Апарату ВРУ (висновок № 16/3-627/7117 від 29.09.2017 р.) також звертає увагу на те, що значна кількість положень законопроекту є декларативними та не наповненими юридичним змістом, і вказує на те, що порушене у законопроекті питання не має самостійного предмета правового регулювання, необхідного для прийняття окремого закону та може бути врегульовано шляхом внесення відповідних змін до чинних Законів.

Хоча здебільшого законопроект зводить суть змін до «покрощити, зробити доступнішим, створити умови», частина експертів переконана, що те, що законопроект № 7117 є загальним – швидше добре, ніж погано. Зокрема, лікар-педіатр, експерт «Реанімаційного пакету реформ» О. Ябчанка

впевнений, що приміром, дуже складно визначити для цілої України якою має бути мережа медичних закладів у сільській місцевості. Адже, наприклад, у горах, умовно кажучи, краще придбати медичний гелікоптер, ніж будувати у кожному селі повноцінні медичні заклади. Прийняти рішення з приводу цього мають органи місцевого самоврядування, а підказкою їм мають стати підзаконні акти.

У законопроекті є докладний опис певних речей, які у системі охорони здоров'я є не зайвими, каже неурядовий експерт з питань децентралізації влади Ю. Ганущак, проте у ньому відсутні певні норми щодо навантаження лікарів, штатів, зони обслуговування тощо.

Визнаючи проблему доріг, законопроект визначає «розвиток транспортної інфраструктури та створення умов для застосування авіаційних, водних, автомобільних спеціальних санітарних транспортних засобів» як один з основних пріоритетів розвитку охорони здоров'я в сільській місцевості. Але, як саме це зробити в АП не говорять, перекладаючи відповідальність на Кабмін.

Дійсно, дороги в селах швидко не з'являться, а розвиток тієї ж санавіації вже зараз міг би стати чудовою альтернативою довгим переїздам в обласні центри. Та, на думку экс-міністра охорони здоров'я О. Мусія, розвивати нічого. Санавіації в системі МОЗ не існує, є тільки назва. Реального парку літаків і вертольотів немає, якщо йде виклик за санавіацією, то їдуть автомобілем, а це і довго, і складно перевозити хворого. Поодинокі випадки бувають, але вони тримаються на приватній ініціативі і до служби санавіації не мають жодного стосунку.

А ось залучати молодих фахівців в села в АП мають намір пільгами: службовим житлом, автотранспортом і «додатковим фінансовим заохоченням». Для цього до 1 грудня Кабмін повинен розробити і внести на розгляд парламенту відповідні законодавчі пропозиції про додаткові соціальні гарантії медикам. Проте безкоштовне житло для лікарів у селах вже роздають, але така принада так і не призвела до комплексного вирішення проблеми.

Навіть в найрозвиненіших країнах існує проблема нестачі кваліфікованого медичного персоналу і, в першу чергу, лікарів, готових надавати допомогу у селі, пояснює головний лікар «Медичного центру телемедицини МОЗ України», кандидат медичних наук В. Осташко. Але, недостатньо лише забезпечити лікаря житлом і кабінетом для роботи. Адже у лікарів є сім'ї, діти, яким потрібні повноцінні умови для самореалізації, роботи, навчання. Сюди відносяться дитячі садки, школи, будинки культури, тому в реформу медицини в селі має бути залучено не тільки МОЗ, а й Мінрегіонбуд, Міністерство фінансів і місцеві органи влади.

З іншого боку, жодна країна не може собі дозволити створення повноцінних медичних установ повсюдно в сільській місцевості, оскільки це нечувано дорого.

Директор департаменту охорони здоров'я Львівської ОДА І. Микичак також впевнена, що для рівного і справедливого доступу до медичної допомоги, насамперед, в сільській місцевості, потрібно створити умови, в

яких працюють медичні працівники – це дороги, інфраструктура, транспорт, який потребує кардинального оновлення; забезпечення автомобілем сімейного лікаря; створення корпоративного зв'язку для медпрацівників, програмного забезпечення для електронного реєстру пацієнтів; розвиток спеціалізованих стаціонарів; аптечне забезпечення; соціальний статус сільського медичного працівника.

Але, створення у селах центрів первинної медичної допомоги, забезпечення лікарів житлом, службовим автомобілем і гідною зарплатою може бути досить витратним. Оскільки законопроект не корелюється з процесом децентралізації, у деяких громад може не бути таких коштів, наголошує експерт медичної групи «Реанімаційного пакету реформ» З. Черненко.

Ідеї законопроекту правильні і їх потрібно розвивати, погоджується завідувачка «Школи охорони здоров'я» Києво-Могилянської академії Т. Юрочко. Але зараз його норми звучать утопічно, вважає медик. Для реформи потрібні гроші. А виділеними бюджетом грошима потрібно охопити всі села і забезпечити їх комп'ютерами, обладнанням, транспортом, медичними засобами (у 2017 р. – 4 млрд грн, додатковий 1 млрд грн – у 2018 р.).

Натомість, експерт Ю. Ганущак вважає, що 5 млрд грн, хоча і не вирішать повністю всі проблеми сільської медицини, доведуть ефективність розпочатих змін.

За словами О. Богомолець, якщо гроші, що виділяються на реалізацію положень цього закону, не будуть розкрадені, то вже незабаром ми побачимо поліпшення медичного обслуговування в сільській місцевості.

Як зауважив проектний менеджер реформи охорони здоров'я офісу реформ Кабінету Міністрів України О. Жигінас, МОЗ разом із Мінрегіоном вже працює над методикою запитів, згідно з якими будуть розподіляться кошти на сільську медицину.

Ці кошти дозволять побудувати в сільській місцевості близько 4 тис. сучасних амбулаторій по Україні за єдиним проектом, запевнив заступник керівника фракції БПП у Верховній Раді С. Березенко.

24 листопада 2017 р. у Харкові в Обласній клінічній лікарні – Центрі екстреної медичної допомоги та медицини катастроф відбулося виїзне засідання Мінрегіону щодо створення сучасних медичних амбулаторій в рамках реформи первинної медичної допомоги у сільській місцевості. Заступник міністра регіонального розвитку, будівництва та ЖКГ Л. Парцхаладзе представив типовий проект сільської амбулаторії, який передадуть громадам, які будуть розбудовувати свою мережу закладів первинної медико-санітарної допомоги. Наявність проекту заощадить близько 10 % коштів на будівництво. Заступник міністра наголосив, що за підрахунками, звести нову будівлю переважно дешевше, ніж відремонтувати стару в незадовільному стані. Окрім того, це однозначно ефективніше – у новому проекті враховані найсучасніші енергозберігаючі технології.

Як повідомив Л. Парцхаладзе, на першому етапі в масштабах країни планується впродовж 2018 р. побудувати 1300 сучасних амбулаторій. Після

затвердження типових проектів зведення амбулаторій триватиме кілька днів, а повне оснащення – 2–3 місяці. Базова модель амбулаторії оцінена в 2,6 млн грн. Області можуть вносити свої пропозиції і зауваження щодо єдиного проекту амбулаторії, мережі медичних закладів. Найкращий досвід будуть впроваджувати на всій території України.

Із запланованих звести у 2018 р. амбулаторій перші 25 планують побудувати на Житомирщині за кошти державного бюджету. За словами начальника управління охорони здоров'я Житомирської ОДА М. Суслика, амбулаторії будуть оснащені згідно таблицю в повному об'ємі та всім необхідним обладнанням, а сільські жителі зможуть швидко отримати професійну медичну допомогу на первинній ланці.

Як повідомив начальник управління охорони здоров'я Сумської облдержадміністрації С. Бутенко, на Сумщині збудують 30 сучасних сільських амбулаторій. Відповідно до розрахунку чисельності сільського населення на будівництво нових амбулаторій в області планується виділити близько 105 млн грн. За словами С. Бутенка, вартість однієї амбулаторії складає близько 3 млн грн, і вона включає в себе як амбулаторію, так і житло для медичного працівника та санітарний автотранспорт.

109,5 млн грн буде спрямовано на будівництво нових сучасних лікарських амбулаторій, придбання службового автотранспорту та медичного обладнання на Кіровоградщині. За проектом кожна з амбулаторій повинна мати площу до 260 кв м на відведеній для неї земельній ділянці розміром у 0,5 гектара. На її території має бути службове житло і гараж для службового транспорту.

На думку начальника управління з розвитку та організації медичної допомоги дорослому та дитячому населенню департаменту охорони здоров'я Кіровоградської ОДА О. Скрипника, краще зробити амбулаторії двоповерховими: на першому поверсі будуть приймати пацієнтів, а на другому проживатиме лікар із сім'єю.

В Дніпропетровській області також виконується програма відновлення сільської медицини. За словами голови ОДА В. Резніченка, лише цього року на Дніпропетровщині будуть капітально відремонтовані 20 лікарень і амбулаторій, значна частина з яких знаходиться у сільській місцевості.

Дійсно, медичне обслуговування у сільській місцевості зазнає прогресивних змін. Усі медичні установи будуть укомплектовані сучасним обладнанням, набором найнеобхідніших ліків, а також мінімальним пакетом для проведення базових лабораторних досліджень. Тож медик зможе швидко та максимально точно встановити діагноз, а людина – отримати лікування без необхідності їхати в обласну лікарню. Зокрема, ФАПі одержать кардіографи, а амбулаторії – прилади для ультразвукової діагностики та рентген-апарати.

Та, на думку вітчизняних медиків, потрібно йти далі і рухатися до впровадження повноцінної телеметрії – дистанційної діагностики здоров'я пацієнта за допомогою апаратури, що не лише фіксує фізіологічні показники, але й передає їх від амбулаторії до лікарні.

Президентський законопроект покликаний забезпечити фізичну доступність у сільській місцевості до медичної допомоги, і телемедицина –

один із чинників такої доступності, пояснює О. Ябчанка.

<https://storage1a.censor.net.ua/images/7/2/1/4/72149a0948edb0bf815277c2d2bf3d5a/original.jpg>

Завдяки нововведенню відпаде необхідність відправляти пацієнтів з будь-якого найменшого приводу в райцентр чи область для уточнення діагнозу або тактики обстеження та лікування. За допомогою телемедицини всі ці питання можна буде вирішити на порядок швидше і з більшою користю для пацієнта, зазначає В. Осташко. Мова не йде про лікування «по Інтернету», ідеться про консультативну підтримку персоналу ФАП з боку лікарів вищого рівні, за рахунок чого фахівець «на відстані» зможе здійснити консультації пацієнта.

Саме цей механізм дистанційної діагностики включає в себе надання консультацій мешканцям віддалених сіл по Інтернету, а також встановлення діагнозів лікарнями на підставі отриманих у сільських амбулаторіях даних. Інформацію про пацієнтів за допомогою спеціальних програм будуть передавати до спеціалізованого лікаря, який знаходиться в іншому місті.

Крім того, жителів сільської місцевості будуть консультувати по телефону і через відеозв'язок.

За допомогою телемедицини лікар сільської амбулаторії зможе в режимі on-line не тільки отримати консультацію в медичному закладі вторинного та третинного рівня, передати аналізи та результати досліджень пацієнта, а й використовувати сучасні он-лайн сервіси для навчання, підвищення кваліфікації, а також – підключення до системи e-Health, запровадження електронних карток пацієнтів.

Але щоб сільська телемедицина працювала, потрібен фундамент: Інтернет. А більша частина українських сіл перебуває в режимі офлайн. За оцінками експертів, на сьогодні рівень проникнення Інтернету в села становить не більше 25–28 %.

Якщо до районних центрів «Укртелеком» провів всі комунікації, то у віддалені села ще треба буде тягнути комунікації, пояснює заввідділом медичних інформсистем «Міжнародного науково-навчального центру

інформаційних технологій та систем» НАН України О. Коваленко.

Як правило, дотягують комунікації до сіл дрібні місцеві провайдери, які практично на власній ініціативі, без будь-якої допомоги держави формують там цифрову платформу, зазначає глава Інтернет-асоціації України О. Федієнко. Але за його словами, влада гальмує роботу цього бізнесу (з'являється більше регуляторних моментів, пов'язаних з Інтернетом, безпекою в мережі).

Але навіть якщо влада забезпечить фундамент для телемедицини в сільській місцевості, поставить в амбулаторії комп'ютер з доступом до мережі, цього ще недостатньо для того, щоб називати це телемедициною.

Коли мова йде про використання телемедицини на первинному рівні надання медичної допомоги, передбачається не тільки обладнати робочі місця для сільських медиків, а надати в їх розпорядження переносні телемедичні діагностичні системи, які дозволяють провести вдома у пацієнта мінімально необхідний набір досліджень і дистанційно передати результати лікарю, пояснює В. Осташко. Це може бути прилад для зняття і дистанційної передачі ЕКГ, мінімального набору лабораторних даних сечі і крові, оксигенації крові, вимірювання артеріального тиску, частоти пульсу. Потрібна як мінімум одна система на ділянку медичного обслуговування (сімейну амбулаторію).

Деклароване впровадження новітніх дистанційних технологій виглядає нереалістичним, якщо не стимулювати молодих спеціалістів-медиків повертатися в рідні села на роботу. Таку думку висловив лідер Аграрної партії В. Скоцик. Без участі молодих фахівців, які володіють і новітніми методиками, і складними технологіями, сільська медицина не розвиватиметься. На його думку, влада копіює міжнародний досвід, без врахування українських реалій.

Також потрібно заохотити міських спеціалістів, які погодяться консультувати сільських жителів. Адже, у лікарів має бути час працювати не тільки з людьми по запису і у чергах, але й з тими, хто зв'язується з ними за допомогою новітніх телекомунікаційних засобів.

Дійсно, експерти сходяться на думці, що впровадження телемедицини в сільській місцевості є відмінним механізмом діагностики, який використовують в усіх розвинених країнах, відповідно, заперечувати його необхідність було б нерозумно.

Та тільки телемедицина має бути вже 5-м або 10-м етапом після того, як все інше в порядку, запевняє О. Мусій. Коли сільська медицина розвалена повністю, такі проекти, як правило, закінчуються відмиванням грошей на закупівлі апаратури.

Це швидше програма передвиборчого піару, ніж продумана, добре розрахована програма поліпшення охорони здоров'я на селі, додає керівник Першого добровольчого мобільного шпиталю імені Миколи Пирогова Г. Друзенко. Можна провести Інтернет і поставити дорогі апарати, та коли немає базової інфраструктури, то комп'ютер з Інтернетом проблем не вирішить.

У рамках підвищення доступності та якості медичного обслуговування в

сільській місцевості МОЗ України та Канадсько-Українська Фундація оголошують конкурс для сімейних лікарів, які працюють у селі, на участь у триденному навчальному курсу з невідкладної медичної допомоги для сільських лікарень, який проводить медичний факультет університету Калгарі, Канада.

Учасники курсів вивчатимуть міжнародний досвід, розглянуть найкращі на даний момент практики, рекомендації, інструменти та методи роботи з пацієнтами з невідкладними станами – від догоспітального до госпітального етапу надання медичної допомоги при невідкладних станах у сільських відділеннях невідкладної допомоги. Окрім навчання українські медики відвідають клініки та зустрінуться з лікарями, які практикують сімейну медицину у Калгарі.

Відтак, реалізація положень законопроекту «Про підвищення доступності та якості медичного обслуговування у сільській місцевості» сприятиме забезпеченню максимальної доступності медичного обслуговування, територіального наближення та сучасного матеріально-технічного оснащення закладів охорони здоров'я у сільській місцевості.

Держава зобов'язана провести реформу і вирішити завдання, необхідні для її практичної реалізації, якщо гроші, виділені на охорону здоров'я, будуть використовуватися правильно, їх буде досить для того, щоб виконати всі поставлені завдання (*Стаття підготовлена з використанням інформації таких джерел: офіційний веб-портал Верховної Ради України (<http://www.rada.gov.ua>); офіційне інтернет-представництво Президента України (<http://www.president.gov.ua>); Урядовий портал (<http://www.kmu.gov.ua>); офіційний веб-сайт МОЗ України (<http://www.moz.gov.ua/ua/portal/>); сайт ініціативи «Децентралізація влади» (<http://decentralization.gov.ua>); Юридична Газета (<http://yur-gazeta.com>); газета Сьогодні (<http://ukr.segodnya.ua>); сайт Управління охорони здоров'я Горішньоплавнівської міської ради Полтавської області (<http://uoz.km.pl.ua>); сайт Радіо Свобода (<http://www.radiosvoboda.org>); сайт «Слово і Діло» (<http://www.slovoidilo.ua>); сайт газети «Народне слово» (<http://n-slovo.com.ua>); офіційний сайт Національного медичного університету імені О.О. Богомольця (<http://nmu.ua>); інформаційний портал «Юридичний факт» (<http://www.yurfact.com.ua>); інформаційне агентство «Західна інформаційна корпорація» (<http://zik.ua>); національне інформаційне агентство України УКРІНФОРМ (<https://www.ukrinform.ua>); веб-сайт «Апостроф» (<https://apostrophe.ua>); інтернет-видання «Чернігівщина: події і коментарі» (<http://pik.cn.ua>); iBilingua (<http://ibilingua.com>); офіційне інтернет-представництво Житомирської ОДА (<http://oda.zt.gov.ua>); газета Сільське життя (<http://silске.org>); сайт «Sumy News» (<http://sumynews.com>); сайт NewsUA (www.newsua.one); сайт міста Луцька 0332.ua (<https://www.0332.ua>); сайт Аграрної Партії України (<https://agroparty.org.ua>).*

До питання зняття депутатської недоторканності

Нещодавно Президент України П. Порошенко подав до Верховної Ради законопроект «Про внесення змін до ст. 80 Конституції України (щодо недоторканності народних депутатів)». Законодавча ініціатива припускає виключення з Конституції норми, яка гарантує нардепам України депутатську недоторканність. Також вилучається норма про те, що народних депутатів України не може бути без згоди Верховної Ради України притягнуто до кримінальної відповідальності, затримано або заарештовано.

Проте інша норма статті залишатиметься чинною: народні депутати юридично не відповідатимуть за результати голосування або висловлювання в парламенті та його органах, за винятком відповідальності за зневагу або наклеп.

Закликав народних депутатів дотримуватися закону, а не прикриватися депутатською недоторканністю, і Прем'єр-міністр В. Гройсман. Він відзначив, що зараз уряд серйозно узявся за питання безпеки у державі. «Я глибоко переконаний у тому, що народним депутатам потрібно знати українське законодавство і бути прикладом для усіх українців щодо дотримання норм закону, а не розмахувати своїм мандатом і бравувати своєю недоторканністю. Знімайте недоторканість, ховайте мандат, ставайте рівними перед законом, як прем'єр-міністр країни, у якого немає ніякої недоторканності», – заявив Гройсман.

У свою чергу, Верховна Рада України зробила перший крок назустріч зміні Конституції стосовно обмеження депутатської недоторканності, і президентський законопроект підтримало 336 народних обранців. Законопроект надіслано до Конституційного Суду, який повинен опублікувати висновки відносно того, чи не суперечить ініціатива ст. 157 і 158 Конституції, а саме, чи не обмежує вона права та свободи людини, чи не спрямовано пропонувані зміни на ліквідацію незалежності або територіальної цілісності. Проте, у Конституції не вказано, в які саме терміни Конституційний суд повинен опублікувати висновки. А лише після цього депутати зможуть «заздальгідь підтримати» документ (для цього достатньо 226 голосів), який тільки під час наступної сесії у цілому може бути прийнято як закон (мінімум 300 голосами), що набере чинності аж 1 січня 2020 р.

«Президентський законопроект – компромісний, він принаймні дає можливість шанс депутатам цього скликання відпрацювати свою недоторканність. Проте, знайти сьогодні 300 голосів у парламенті за зняття недоторканності у другому читанні так само важко, як і у всіх попередніх парламентах, що були в Україні», – зауважив нардеп від «БПП» О. Бригинець.

В Україні питання зняття депутатської недоторканності виникало неодноразово, перетворившись на такий собі міф, який декому, мабуть, дуже вигідно підтримувати. Експерти вважають, що заклик відмовитися від неї час

від часу стає популістським гаслом, яке безсоромно використовують політичні сили й окремі політики, добре знаючи, що нічого з цього не вийде, недоторканність не відмінять, і жоден депутат не постраждає, навіть той, хто голосніше за усіх кричить про зняття імунітету. І дійсно, настрої в суспільстві засвідчили, що такий імунітет народних обранців виявився не виправданим, оскільки він по суті перетворився в гарантію безкарності. На думку політичного експерта О. Петровця, сьогодні депутатська недоторканність є «одним із бар'єрів, який розділяє народних обранців та виборців». За його словами, яскравим прикладом цього є «справа Новинського», оскільки вона зайвий раз доводить, що, незважаючи на публічні заяви, насправді депутати не готові відмовитися від свого імунітету.

Розкритикували президентський законопроект про зняття депутатської недоторканності й представники партії «Батьківщина». За словами народного депутата фракції «Батьківщина» С. Соболева, норму про відстрочення набрання чинності відміни недоторканності, яку буде внесено законопроектом не в розділ Конституції «Перехідні положення», без зусиль може бути змінено новою парламентською більшістю з приписом, що закон набуває чинності не з 2020 р., а скажімо з 2050!

Недоторканність роками слугувала більшості депутатів ширмою для тамування своєї жадоби до незаконної наживи. Проте дехто з депутатів може стверджувати, що без недоторканності депутати будуть беззахисні перед правоохоронно-каральною системою та піддаватимуться політичним переслідуванням з боку правлячої еліти. Але ж чого боятися людині, якщо вона не вчиняла жодних злочинів і сумлінно виконує свою роботу? Питання, звісно ж, є риторичним.

У конституційному праві депутатський імунітет – це не особистий привілей депутата, а гарантія його безперешкодної діяльності. Депутатський імунітет як норма є в усіх країнах Європи. Інша справа, що питання позбавлення імунітету за злочин, адміністративне правопорушення або з етичних міркувань і тому подібне регламентується рядом законів, положень і норм, що забезпечують швидку процедуру. Ми часто посилаємося на Європу, хочемо жити за європейськими стандартами, але не готові нести європейську відповідальність. Наприклад, німецький досвід взагалі відрізняється напрочуд здоровим глуздом і чіткими правилами. Якби щось подібне відбувалося, наприклад, у Бундестазі (а такі приклади знає новітня історія), все вирішилося б дуже оперативно. Загальне регулювання питання імунітету здійснюється конституцією Німеччини і регламентом Бундестагу, власне, як і в Україні. А ось відмінність і особливість німецької системи позбавлення недоторканності полягає в тому, що депутати кожного нового скликання Бундестагу приймають своє загальне рішення про порядок розгляду незаконних дій депутатів. Для арешту парламентаря потрібна згода Бундестагу. Але у разі, якщо обранця народу Німеччини затримали під час скоєння злочину або впродовж наступного дня, то його може бути заарештовано без будь-якої згоди. Можливість затримання упродовж наступного дня – теж особливість системи імунітету саме Німеччини.

Якщо справа без глобального забарвлення – наприклад, порушення

правил дорожнього руху, – комітет з питань виборів, імунітету і процедур Бундестагу за спрощеною процедурою приймає рішення про надання дозволу на обмеження свободи парламентаря або порушення справи відносно нього. Цей комітет, в цілому, є ключовим для процедури, оскільки він першим розглядає справу, приймає рішення про принципи зняття імунітету в конкретному випадку і доводить до президента Бундестагу своє попереднє рішення, сформульоване після вивчення ситуації. Це рішення і вважатиметься рішенням Бундестагу, якщо впродовж семи діб президент не прийме іншого. Щорічно депутатську недоторканність втрачають в середньому п'ять-шість депутатів Бундестагу.

На відміну від Німеччини, скажімо, в Австрії, Болгарії й Угорщині, якщо депутата затримано на місці злочину, для притягнення його до кримінальної відповідальності потрібна, як і в Україні, згода парламенту, але парламент дає його в лічені дні – відповідно до чіткої логічної процедури. Іноді імунітет втрачають і депутати Європарламенту. Останніми роками «героями» гучних справ ставали польські парламентарі. Так, у 2013 р. Європарламент за наданням прокурора позбавив імунітету депутата від партії «Солідарна Польща» Я. Курського за порушення ним правил дорожнього руху у маленькому польському містечку. Адже правила однакові для всіх!

Імпонує чесна простота підходу до питання імунітету у Бельгії, де парламентарів теж наділено імунітетом, але вони користуються ним тільки під час парламентських сесій. Згідно конституції Бельгії, жодного члена будь-якої палати не можуть переслідувати або заарештувати за кримінальне діяння інакше, ніж з дозволу палати, до складу якої він входить, – але тільки впродовж сесії, а у поза сесійний час – він рівний перед законом, як і усі пересічні громадяни.

У сусідній Латвії, окрім чітких правил позбавлення депутатської недоторканності за злочини та правопорушення, є ще норма, що дозволяє позбавити депутатського статусу повністю, – за нехтування своїми обов'язками. Якщо парламентар упродовж поточної сесії пропустив без вагової причини більше половини засідань – він більше не парламентар. Це ілюстрація того, як прості регламентні правила забезпечують стабільність і ефективність діяльності парламенту. І все це тому, що вони не суперечливі, прописані в законі, а головне – носять конвенційний характер, тобто їх однаково розуміють і поділяють усі без винятку.

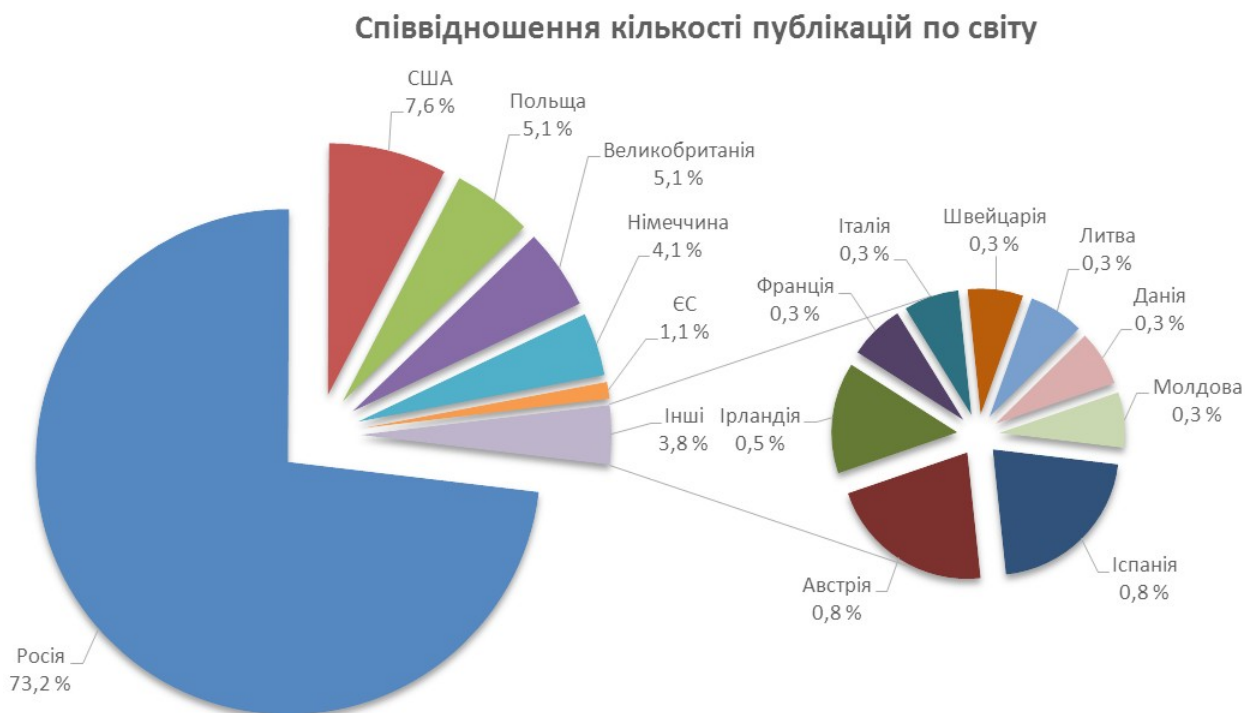
В Україні ж у депутатів на рівні свідомості зафіксовано: «закон для усіх, але не для мене», або ж «для мене теж, але не в усіх випадках». Можна кожного разу говорити «вирішимо», і разом з тим розбалансувати правові механізми так, аби вони не працювали злагоджено, як добре змащені коліщата, а скрипіли й перечіпалися б один через одного. На сьогодні у залі ВР немає жодної політичної сили, чії кандидати під час виборчих перегонів не виступали б за зняття депутатської недоторканності. Аж, як тільки кандидати стають депутатами, про обіцянки одразу «забувають», і майже нереально назбирати 300 голосів для внесення у Конституцію відповідних змін. Але вихід є. Адже питання недоторканності депутата в практичній площині регламентується законами «Про статус народного депутата

України» і «Про Регламент Верховної Ради України» у більшій мірі, ніж Конституцією. Внесення певних змін саме в ці закони принципово спростить притягнення депутатів до відповідальності. І для цього потрібно лише 226 голосів, що цілком реально навіть сьогодні – за умов, коли неолігархічна меншість в парламенті, за підтримки активного громадянського суспільства, може внести такі зміни у законодавство. Хочеться сподіватися, що цього разу законодавчу ініціативу щодо зняття депутатської недоторканності нарешті буде підтримано. Адже це може стати міцним фундаментом для якісних трансформацій в українському парламенті, а отже – і в національній політиці.

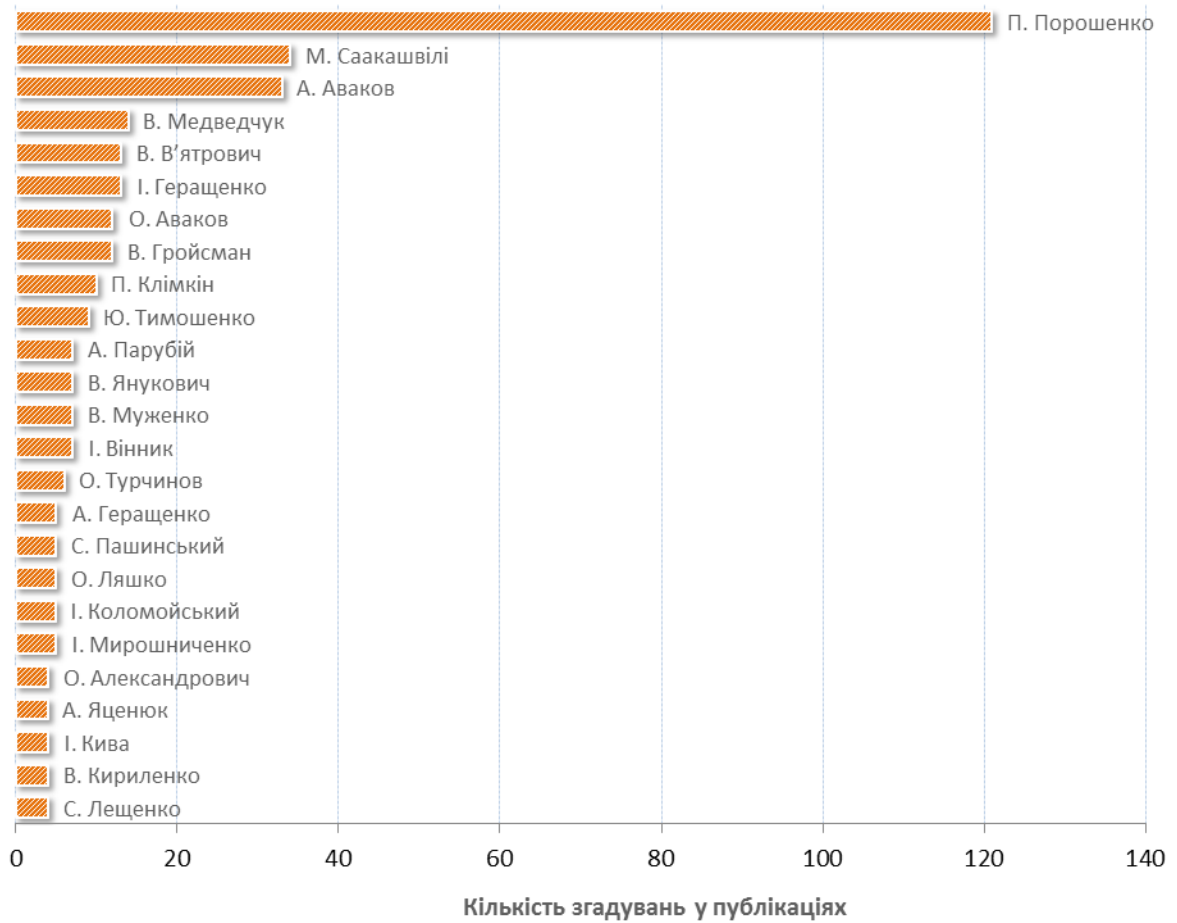
ІНФОРМАЦІЙНА КАРТИНА МІСЯЦЯ

А. Берегельський, мол. наук. співроб. НЮБ НБУВ

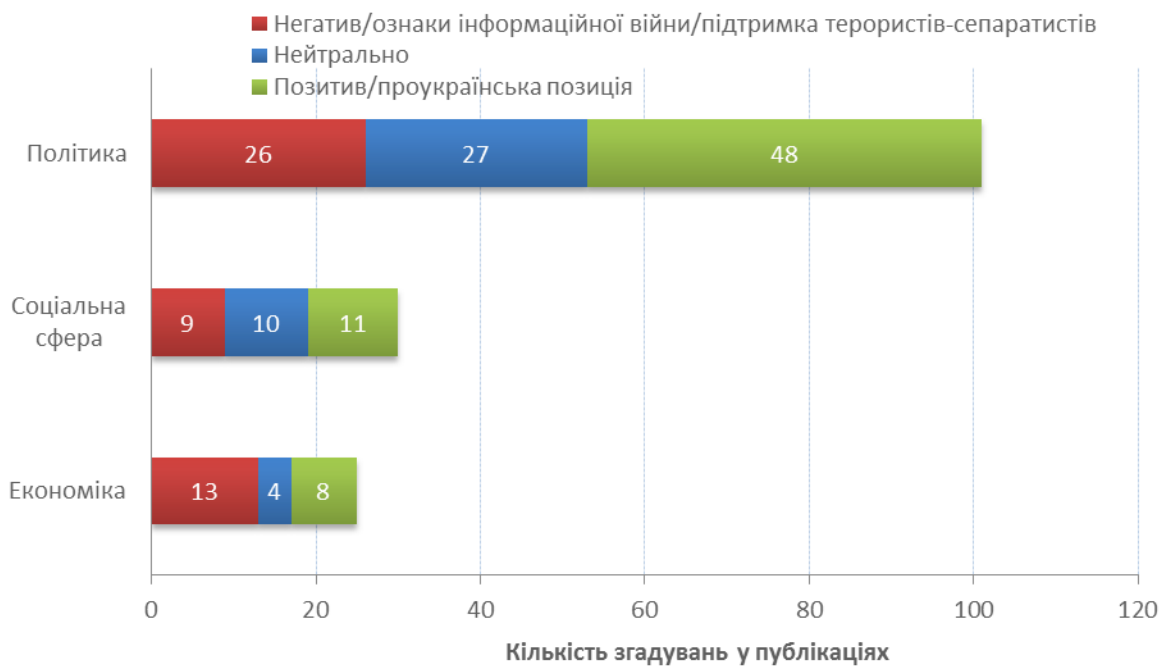
Основні тенденції висвітлення української тематики у іноземних ЗМІ (листопад 2017 р.)

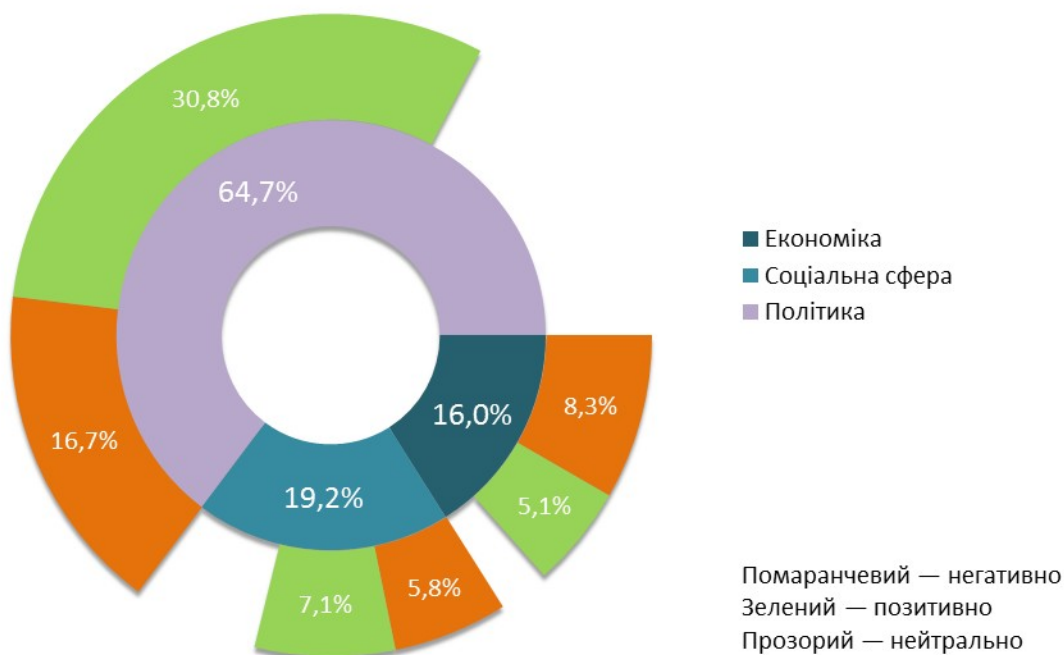
Персоналії в зарубіжних ЗМІ

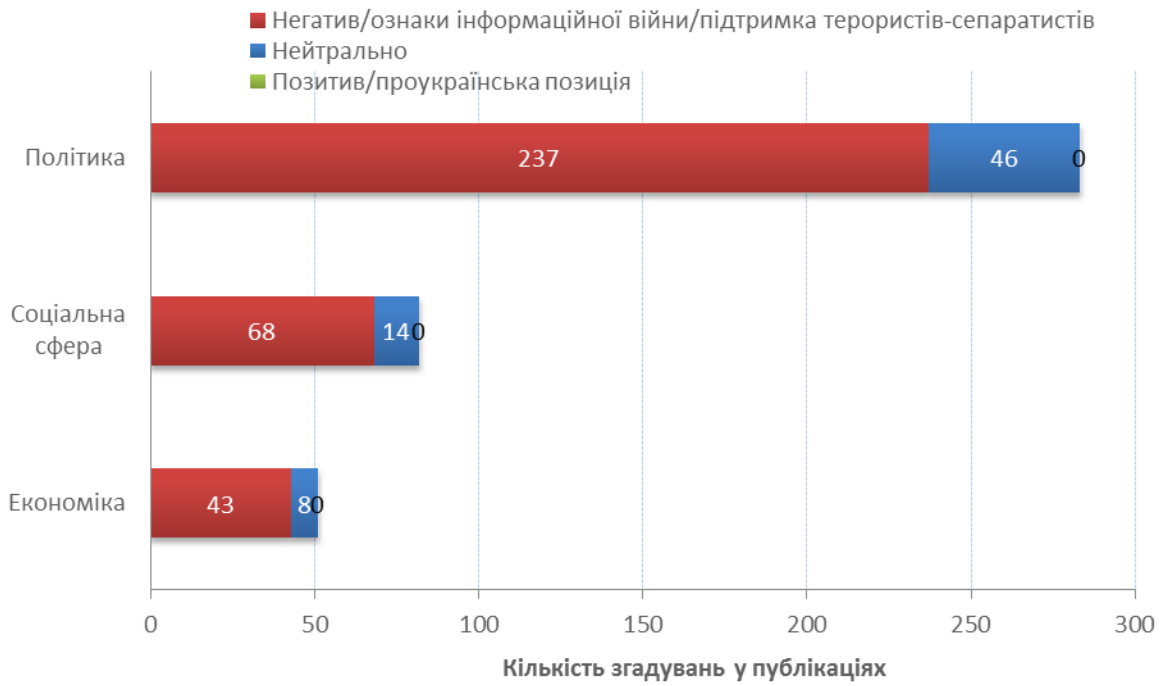
Оціночний розподіл за сферами діяльності (західні ЗМІ)

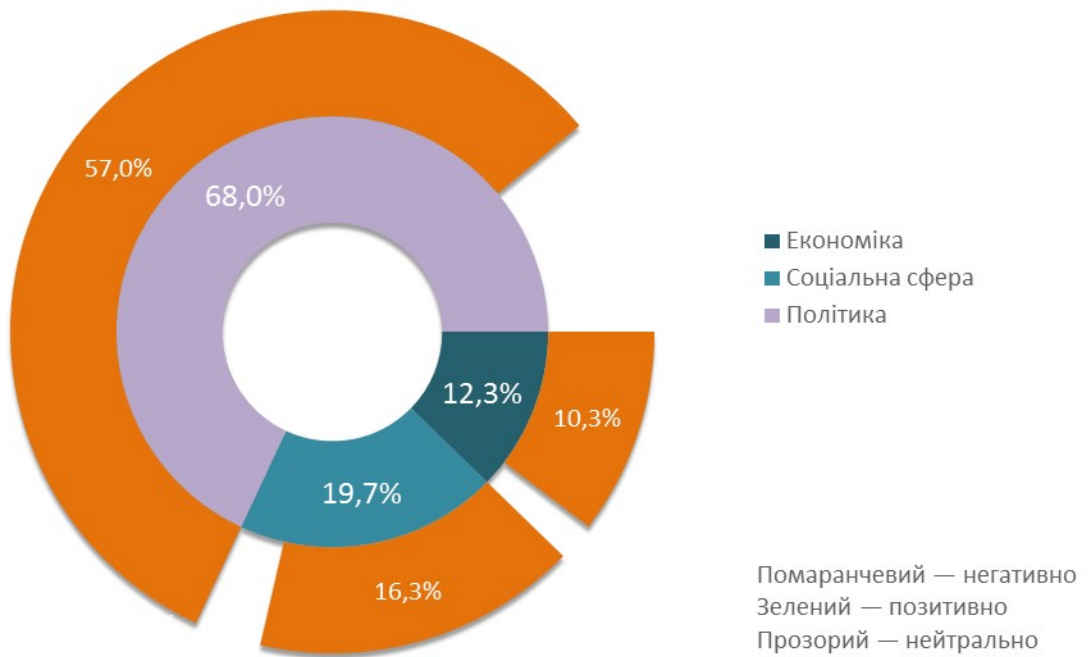
Оціночний розподіл за сферами діяльності (західні ЗМІ)

Оцінний розподіл за сферами діяльності (російські ЗМІ)

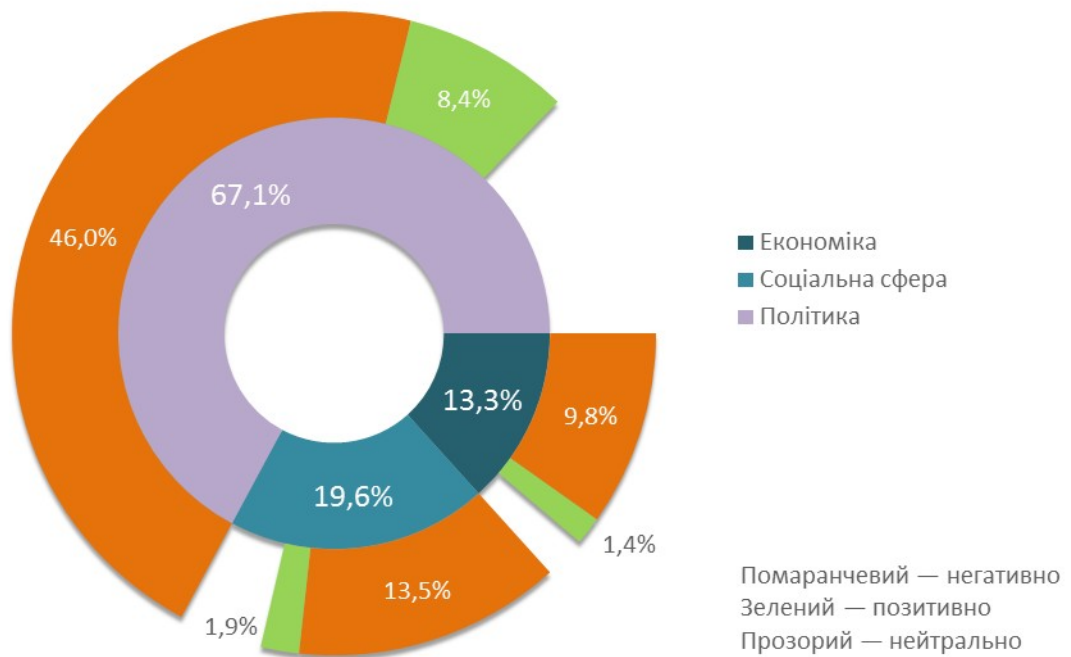
Оцінний розподіл за сферами діяльності (російські ЗМІ)

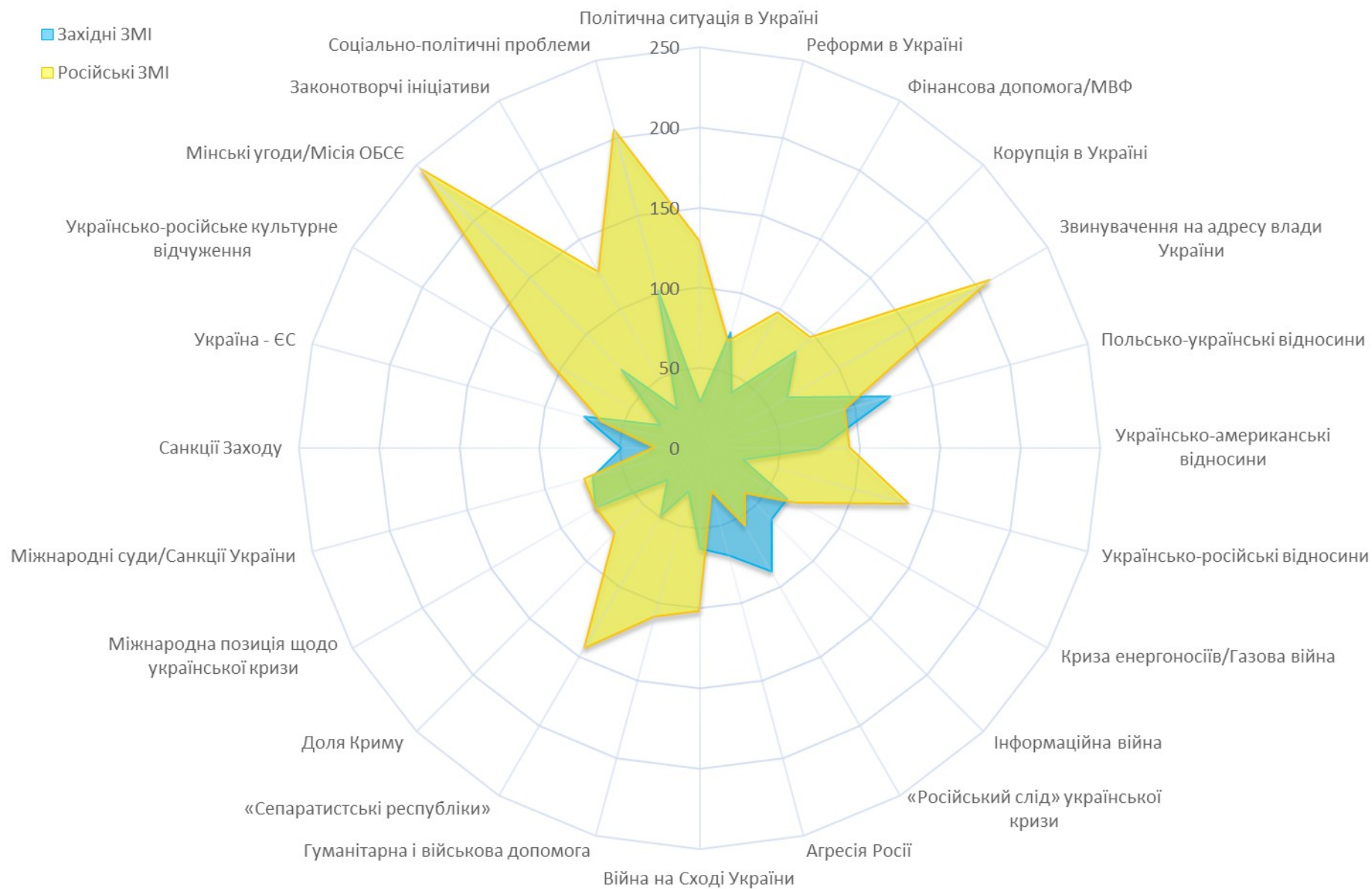
Оціночний розподіл за сферами діяльності

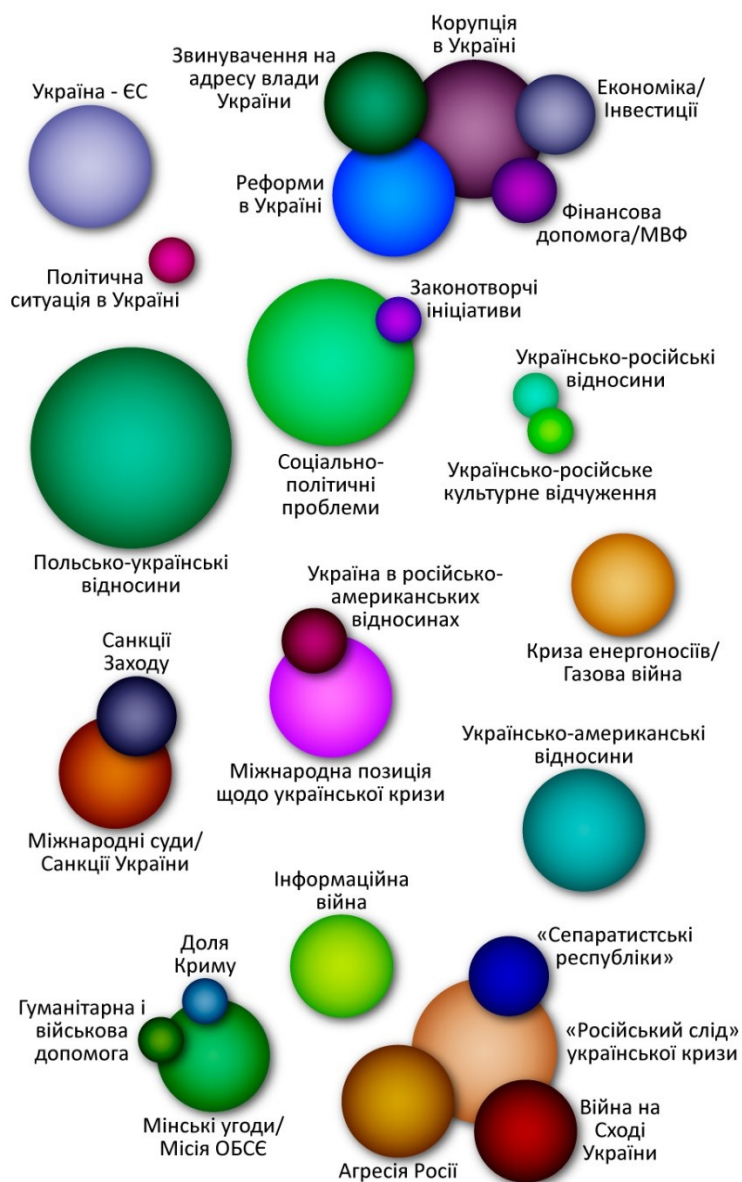
Оціночний розподіл за сферами діяльності

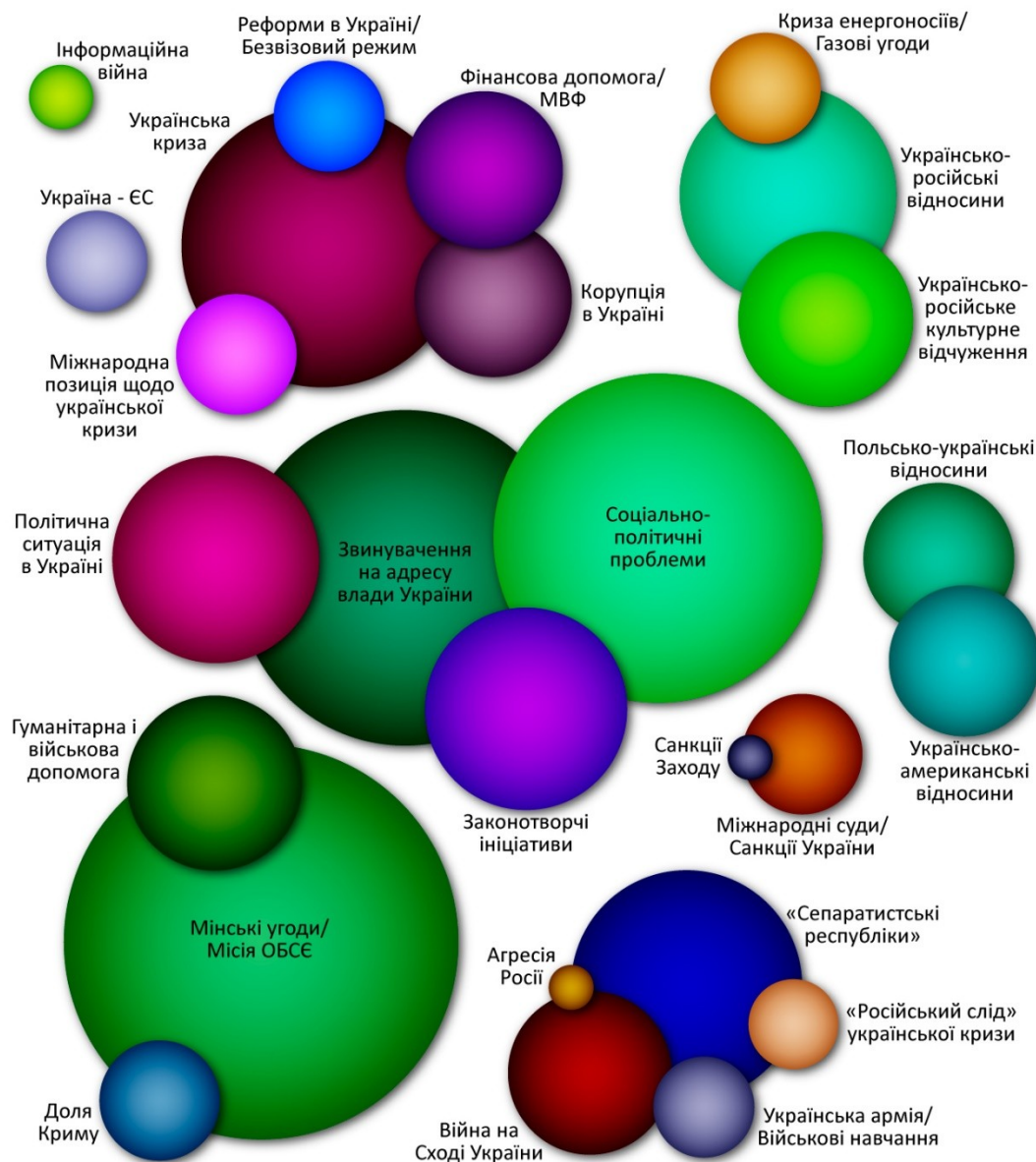
Співвідношення ключових тегів у західних та російських ЗМІ

Західні ЗМІ

Російські ЗМІ

ЕКОНОМІЧНІ РИЗИКИ ТА ПРОГНОЗИ

Моніторинг законодавства

Головні зміни

Прес-служба ДФСУ від 22.12.2017

ДФСУ інформує, що у зв'язку із закриттям календарного року в період з 31.12.2017 по 01.01.2018 (включно) будуть проводитись регламентні та технологічні роботи автоматизованих систем ДФС України. Реєстрація податкових накладних та розрахунків коригування до них буде неможлива.

Податки та збори

Податки на додану вартість

ІПК ДФСУ від 14.12.2017 № 2989/6/99-99-15-03-02-15/ІПК

Платник ПДВ, у якого попередня оплата за товари залишається не підтвердженою фактом отримання таких товарів, втрачає право на податковий кредит, оскільки перерахування попередньої оплати за товари без факту отримання таких товарів не відповідає визначенню придбання.

Податок на прибуток

Податковий кодекс України

Неприбуткові релігійні організації, які до 01.01.2018 не приведуть свої установчі документи у відповідність до вимог ПКУ і не нададуть копії таких документів до контролюючого органу, після 01.01.2018 будуть виключені з Реєстру неприбуткових установ та організацій.

Державне регулювання

Перевірки, контроль, штрафи

Новини на офіційному веб-сайті ДФСУ від 22.12.2017

ДФС оприлюднила план-графік проведення документальних планових перевірок платників податків на 2018 рік.

Новини на офіційному веб-сайті Хмельницької ОДА від 21.12.2017

З 01.01.2018 зі зростанням мінімальної зарплати зросте і розмір фінансових санкцій за порушення трудового законодавства та оплати праці. Наприклад, фактичний допуск одного працівника до роботи без трудового договору (без наказу) може коштувати 128 690 грн.

Галузі та сфери діяльності

Транспортні та експедиторські послуги

Законопроект

від 04.11.2016 № 5364

21.12.2017 ВРУ прийняла Закон з питань реформування сфери паркування транспортних засобів, яким вводиться презумпція вини фізичних та юридичних осіб, за якими зареєстровано ТЗ, за порушення правил зупинки, стоянки, паркування ТЗ, зафіксовані в режимі фотозйомки (відеозапису).

Будівництво

Наказ Мінбуду

від 06.11.2017 № 289

Затверджено Перелік об'єктів будівництва, для проектування яких містобудівні умови та обмеження не надаються (встановлення малих архітектурних форм, зовнішньої реклами, огороження територій та ділянок, будівництво садибних (котеджних) житлових будинків, дачних та садових будинків загальною площею до 300 м² тощо).

Наказ Мінбуду

від 10.11.2017 № 298

Мінбудом затверджено форму паспорта об'єкта будівництва відповідно до ч. 2 ст. 392 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності».

Об'єкти правовідносин

Земля

Законопроект від 14.05.2015

№ 2845

21.12.2017 прийнято Закон про безпечність та гігієну кормів, який визначає правові та організаційні засади гарантування безпечності кормів у процесі їх виробництва, обігу та використання. Законом встановлюються вимоги щодо гігієни, маркування та пакування кормів, регулюються суспільні відносини між операторами ринку та органами держави.

ІПК ДФСУ від 13.12.2017

№ 2972/6/99-99-12-02-03-15/ІПК

У особи, яка користується земельною ділянкою на підставі укладеного із місцевою радою договору платного суперфіцію, права та обов'язки сторін за яким є відмінними від договору оренди, не виникає обов'язок із складання та подання декларацій з плати за землю.

ІПК ДФСУ від 15.12.2017

№ 3017/6/99-99-15-02-02-15/ІПК

Сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи не можуть бути визнані неприбутковими організаціями у розумінні ПКУ, не підлягають включенню до Реєстру неприбуткових установ та організацій та зобов'язані нараховувати і сплачувати податок на прибуток у порядку, встановленому розділом III та підрозділом 4 розділу XX ПКУ.

Нерухомість

ІПК ДФСУ від 11.12.2017

№ 2917/6/99-99-12-02-03-15/ІПК

До об'єктів цілісного майнового комплексу, які належать до категорії невиробничих фондів майна підприємства, не вбачається підстав для застосування норм пп. «є» пп. 266.2.2 ПКУ, яка передбачає виключення з об'єктів оподаткування податком на нерухомість виробничих фондів - виробничих цехів і приміщень промислових підприємств.

Конкуренція

Закон України

від 09.11.2017 № 2195

З 17.12.2017 органи АМКУ не можуть надавати дозвіл на концентрацію суб'єктів господарювання, на діяльність яких поширюються спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи (санкції) згідно із Законом України «Про санкції».

Рекомендації АМКУ

від 12.12.2017 № 31-рк

АМКУ зобов'язав Нацкомісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, розглянути рекомендації щодо:

- введення обов'язкового для електропередавальних організацій та постачальників за нерегульованим тарифом електронного документообігу з використанням електронних цифрових підписів;
- встановлення вичерпного переліку випадків, у яких електропередавальна організація має право відмовити у погодженні документів, необхідних для здійснення діяльності з постачання електричної енергії за нерегульованим тарифом.

Инфляция в Украине остается самой высокой среди стран Европы и СНГ

Уровень инфляции в Украине по итогам 2017 года оказался самым высоким среди стран Европы и СНГ. Об этом свидетельствуют данные ежегодного исследования информационно-аналитического центра FOREX CLUB в Украине.

Потребительские цены в Украине с начала года выросли на 13,6%, тогда

как средний показатель роста цен в Европе составил – 2,6%, в странах СНГ – 6,7%.

Такой рост темпов инфляции объясняется повышением затрат на зарплаты, энергоресурсы и инвестиционные программы, что увеличило расходы компаний, которые в итоге были перенесены на конечного потребителя. К этим причинам добавились неблагоприятные погодные факторы и низкий уровень урожая некоторых групп фруктов и овощей. Девальвация гривны в сентябре лишь усилила инфляционное давление.

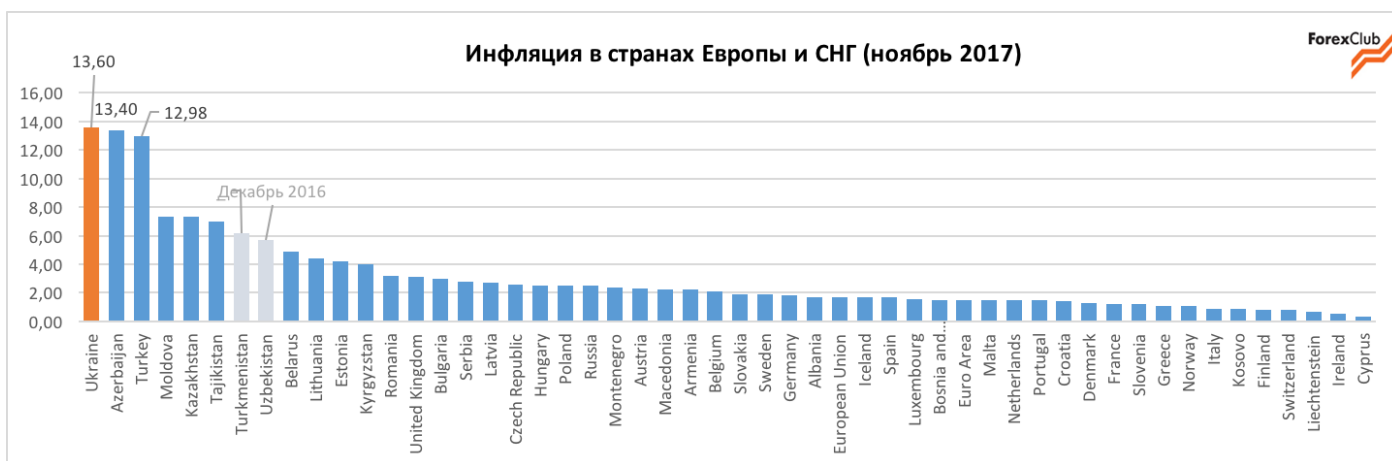
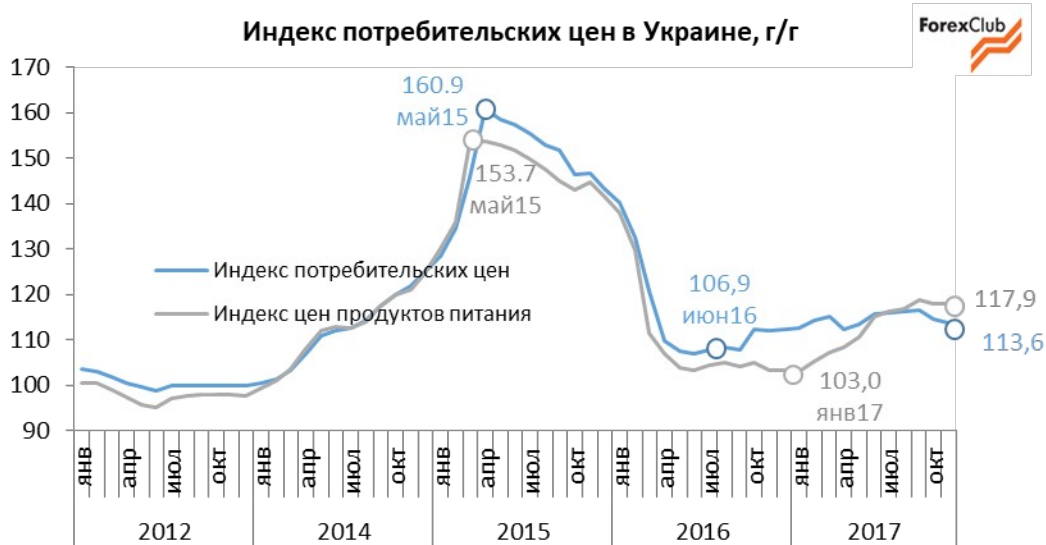
«Уже третий год подряд мы фиксируем высокие показатели инфляции. Темпы роста цен существенно замедлились по сравнению с 43,3% в 2015 году, но ускорились по сравнению с 12,4% в 2016 году. Тем не менее, ожидаем, что в следующем году инфляция не превысит 10-10,5%», – отмечает Андрей Шевчишин, старший аналитик ГК FOREX CLUB.

По его мнению, замедление инфляции в 2018 году будет связано с невысокой вероятностью реализации тех негативных погодных и внешних факторов, которые имели место в текущем году, а также снижением темпов роста регулируемых тарифов и сборов, темпов повышения минимальных зарплат, высокой базой сравнения цен на продукты.

Главным вопросом остается повышение цен на газ для населения, на котором настаивает МВФ, и которое может стать дополнительным фактором ускорения инфляции, так как отразится ростом цен не только на услуги ЖКХ, но и на другие товары. Этот фактор будет усиливать свое давление в случае удорожания нефти марки Brent на мировых рынках выше 65 долларов за баррель, и, соответственно, топлива.

Также влияние на динамику рынка в 2018 году будут оказывать колебания курса гривны. «И корпоративный, и частный сектора закладывают в цены реализации импортных товаров курс 30 грн. за доллар, и он будет реализован уже в первом полугодии. После этого повышения, курсовой фактор утратит свое влияние, и только девальвация гривны ниже 30 грн. за доллар надавит на цены. В целом мы оцениваем средний годовой курс на 2018 год на уровне 29 грн. за доллар, с диапазоном колебаний 27,5-30,3 грн. за доллар», – прогнозирует Андрей Шевчишин.

Средний показатель инфляции в большинстве стран Европы составляет 2,6%, в странах СНГ – 6,7%. Высокие темпы роста потребительских цен отмечены также в Азербайджане (13,4%), Турции (13%), Таджикистане (7,7%) и Узбекистане на фоне двукратной девальвации узбекского сума.

*По данным Eurostat, <http://www.tradingeconomics.com/>, и комитетов статистики стран СНГ

ЩОДЕННИК БЛОГЕРА ¹

Блог на сайті «Острів»
Про автора: Максим Журналов

В новую Украину с новой украинской школой

Начало осени 2017 года стало знаковым для украинской образовательной системы. Не успели педагоги отметить День знаний, как 5 сентября Верховная Рада приняла окончательное решение – новой украинской школе быть. Так сложилось исторически, что все нововведения в нашей стране воспринимаются с осторожностью и недоверием. Особенно это касается представителей бюджетной сферы, и образования в частности. Это и не удивительно, ведь с момента перехода на 12-бальную систему обучения в Украине не произошло ни

¹ Збережено стиль і граматику оригіналу

одного изменения образовательного процесса. А это практически 20 (!!!) лет топтания на месте. Самым ярким провалом «реформаторов» можно считать попытку введения 12 класса и его скорая отмена. Как результат – в 2012 году школы Украины выпустили максимально минимальное (извините за оксюморон) количество выпускников. Впервые скептицизм проявился осенью 2016 года – после заявлений премьера о повышении оклада учителей вместе с повышением минимальной зарплаты. Однако, несмотря на позитивные изменения в финансовом плане, недоверие к перспективной реформе осталось на должном уровне. Стоит отметить, что реформа украинской образовательной системы назревала давно, и была бы намного логичнее, если бы подобный законопроект был принят на изломе 2010-х годов. Тем не менее, это случилось сейчас, и стоит отметить, что на данном этапе становления украинского государства образовательная реформа является наиболее важной. Одним из главных пунктов законопроекта был финансовый аспект. Безусловно, голодному и бедному учителю тяжело учить и воспитывать умного и успешного украинца. К тому же, именно здесь реализуется психологический момент воспитания. Ведь учитель – это тот человек, с которым наши дети проводят большую часть своего времени на протяжении 12 лет. Учитывая этот аспект – очень важно, чтобы ребенок видел перед собой образованных, современных и успешных людей, которые знают и любят свое дело. Не секрет, что для большинства детей именно их учителя являются примером для подражания. Еще одним важным пунктом является то, что согласно новому закону об образовании, начиная со средних классов школьники будут учиться на украинском языке. Это позволит им быть полноценными гражданами Украины, пользоваться всеми возможностями государства, ведь ранее они фактически всю жизнь (от самого рождения) вращались в тесных рамках своей национальной общины. При чем, закон не препятствует изучению родных языков, как бы об этом не кричали из-за поребрика. Нельзя обходить стороной и воспитательный момент Закона о новой украинской школе. Во времена, когда страна находится в состоянии необъявленной войны с Россией, отношения с которой большинство наших сограждан многие годы называли исключительно братскими, осознание и самоидентификация украинца играет важнейшую роль. Довольно часто от родителей «среднего возраста», еще помнящих красные галстуки и пионерские лагеря, приходится слышать о «перегибах» с вышиванками, Героями Крут, Майдана и УПА. В то же время, детские сочинения, рефераты и срезы знаний доказывают, что система национально – патриотического воспитания работает, и дает положительные результаты. Самые прогрессивные педагоги подключили к воспитательному процессу участников русско-украинской войны, волонтеров и парамедиков. Уделяется максимум усилий тому, чтобы в головах маленьких украинцев появилось понимание, что такое Украина, и каким именно Героям Слава. Немало вопросов вызвало изменение количества лет, которые ребенок проводит за школьной партой. Действительно: с одной стороны большинство современных подростков, начиная примерно с 17 лет живут вполне «взрослой жизнью». С другой стороны – таким детям совсем не обязательно просиживать в школе до 12 класса. Иногда лучше раньше начать осваивать профессию, чем провалить ВНО и целый год раздавать листовки, в поисках работы. Отдельным

моментом хотелось бы отметить критерий дополнительной стимуляции для педагогов. Действительно, качественных работников образовательной сферы последние годы катастрофически не хватало. Вечные пенсионеры, которые теряют сознание при слове интернет, рано или поздно должны были отойти в историю. Наука в XXI веке развивается каждый год. В школах появляются интерактивные доски, проекторы, ноутбуки и прочие технологии. Отсюда правило, хочешь быть «в теме» – соответствуй времени. Каждый педагог, который пройдет необходимую аттестацию, будет получать доплату к ежемесячному окладу, а это не много не мало – 25%. Безусловно, образовательная реформа имеет не мало недоработок, но изменения, которые происходят, необходимы. Невозможно построить новую Украину без новой украинской школы, и можно с уверенностью сказать, что мы находимся на нужном пути. Дальше – больше (<https://www.ostro.org/blogs/zhurnalov/162042/>). – 2017. – 15.11).

***

Блог на сайті: «Цензор.НЕТ»

Про автора: Руслан Калинин, Руководитель ОО «Всеукраинская Ассоциация Переселенцев»

Опыт Грузии: как обеспечить жильем 50% переселенцев?

Когда в Украине говорят о проблемах внутренне перемещенных лиц, то часто в пример их решения ставят опыт Грузии. Там этим вопросом занимаются очень серьезно и многие переселенцы уже обеспечены жильем. Конечно же, есть и критики, которые утверждают, что Грузия не так уж и опередила Украину. Я смог увидеть все своими глазами и в составе украинской делегации посетить Министерство по делам вынужденно перемещённых с оккупированных территорий лиц, беженцев и расселению. Я увидел новые районы, построенные специально для переселенцев, посмотрел, как они живут. Теперь я хочу немного поделиться своими впечатлениями и сравнить опыт Грузии с тем, что делают в Украине.

Сколько переселенцев в Грузии

Общая численность населения Грузии составляет 3,7 млн. человек без учета оккупированных территорий. Более 1,2 млн. постоянно проживает за пределами страны – в РФ, Греции, Турции, Италии, Азербайджане и Украине.

Здесь проблема внутренне перемещенных лиц стоит довольно остро уже более 25 лет. Изначально переселенцы появились после конфликта в начале 1990-х, вторая волна – это 2008 год. Сейчас их общая численность – 275 тысяч человек или 6% от общего числа. Для сравнения: в Украине эта цифра составляет вдвое меньше – около 3%. Показатель Грузии – один из самых высоких для внутренних мигрантов относительно общей численности населения. В общем же, по данным Норвежского совета по делам беженцев, в мире насчитывается более 40 млн. переселенцев. Среди стран лидируют Йемен, Сирия, Ирак.

Министерство по делам вынужденно перемещённых с оккупированных территорий лиц, беженцев и расселению

Сразу после начала конфликта еще в 90-х в Грузии создали Координационный комитет по решению проблем переселенцев, который в 1996 году стал Министерством. Тем не менее, изначально работало оно не очень эффективно. Только в 2004 году в Грузии запустили первые жилищные программы. Тогда переселенцы получили возможность приватизировать жилье в коллективных центрах.

Десять лет назад, в 2007 году, в Грузии приняли комплексную государственную программу по решению проблем переселенцев. Только после этого можно говорить об успешных реформах. Сейчас в Министерстве работает 250 сотрудников. Общий бюджет его составляет 95 млн. лари (около 36 млн. долларов). Более 90% из них, 85 млн., направлены на финансирование жилищных программ.

Поэтому на сегодня в Грузии около 36 тыс. семей переселенцев обеспечили жильем. Это около 50%. Всего запустили 9 жилищных программ. Не все были успешными, но я хочу остановиться именно на позитивных примерах.

1. Покупка квартир в новостройках

Я увидел один из жилых комплексов, где государство выкупает квартиры и передает их перемещенным лицам. Новострой находится в 30 минутах езды от центра Тбилиси. Сейчас здесь проживают 630 семей. На территории комплекса есть школа и детский сад.

Я познакомился с семьей из Абхазии. В марте 2017 года они получили здесь квартиру. До этого впятером жили в однокомнатной квартире. Теперь же имеют трехкомнатную площадью 80 квадратных метров.

Покупка квартир в новостройках стала приоритетной программой для Министерства. Семьям выдают жилье с ремонтом. Им остается купить лишь мебель и котёл для отопления. Цена за квадратный метр – около 520 долларов. То есть, государство тратит около 42 тыс. долларов на покупку трехкомнатной квартиры для 5 человек.

Очередь на выдачу таких квартир в Грузии формируется на основе балловой системы. Решение, кому покупать жилье, принимает комиссия, в состав которой входит омбудсмен, международные и общественные организации. Министерство не может напрямую влиять на решения комиссии. У кандидатур в первую очередь учитывают социальную уязвимость. Также переселенца, подавшего документы на жилье, отдельно проверяет комиссия, состоящая из работников Министерства. Проверка может произойти в любое время суток. Так выявляют тех, кто на самом деле не проживает по указанным адресам или же указал неправдивую информацию о составе семьи.

2. Строительство жилья

Модульные городки строили и в Украине, но они не стали популярными. Находясь на окраинах, переселенцы в таких домиках столкнулись с проблемой отсутствия работы. На самом деле, в Грузии это тоже актуально.

Самый большой городок здесь находится в Ахалгорском районе практически на линии разграничения. С декабря 2008 года на 80 гектарах земли здесь расселили 6997 человек (около 2000 семей). Помимо собственно жилья, на территории есть инфраструктурные объекты – школа, два детских сада, магазины, культурный дом, банк, дом инноваций. Маршрутный автобус в город

ездит каждые 30 минут.

Как и в Украине, основная проблема таких городков в Грузии – отсутствие работы. Тем не менее, здесь ее стараются активно решать. Сейчас трудоустроена примерно половина жителей. Недалеко есть небольшие предприятия – пивной и бумажный заводы. Также планируют строить завод Coca-Cola, где могут трудоустроить порядка 300 человек.

Изначально городок рассматривали как временное жильё, поэтому и не особо думали о рабочих местах. Кроме того, такая концепция сказалась на качестве строительства. Каждый маленький дом в 50 квадратных метров стоил около 17 тыс. долларов, что достаточно дорого. За эти же деньги можно купить жильё в сельской местности лучшего качества и с большим количеством земли.

Переселенцы получили дома в городках в частную собственность без каких-либо ограничений. На сегодня часть из них проданы, некоторые переселенцы добавили собственные средства и купили новое жильё. Некоторые расширяют и достраивают дома в городках.

Проблемы с работой в таких городках решают стимулированием самозанятости. Например, переселенка Нана из Цхинвальского района получила мини-грант от международного донора. За 700\$ в 2011 году она открыла мастерскую по изготовлению бижутерии из серебра. Сразу здесь работало 4 переселенца, были проблемы со сбытом. Сейчас штат увеличился до 8 сотрудников. Изделия продают в аэропорту, магазинах и отелях Тбилиси.

На территории городка есть предприниматели, которые обучают других переселенцев. Например, в мастерской резьбы по дереву этому ремеслу учатся 34 ребёнка. Позже они смогут самостоятельно зарабатывать.

Центр приёма переселенцев

Такой Центр находится на территории Министерства по делам вынужденно перемещённых лиц. В день он может обслуживать до 500 человек. Тут нет скандалов, ведь существует электронная очередь. Каждый переселенец может оформить пластиковое удостоверение, что занимает несколько минут.

Выводы для Украины

Ежегодно правительство Грузии ставит конкретные задачи, постепенно решаются жилищные проблемы переселенцев, тысячи семей получают свое жильё.

Сейчас министр Созар Субари поставил амбициозные задачи: за ближайшие три года обеспечить жильем абсолютно всех перемещённых лиц, кто в этом нуждается. Чтобы справиться с заданием, Грузия планирует взять международный кредит. По подсчетам Министерства, ежегодные выплаты переселенцам превышают сумму погашения кредита.

Какова же ситуация в Украине? Государство ежегодно тратит около 120 млн. долларов на компенсацию аренды жилья, но в бюджете не заложено финансирование жилищных программ. Проблема жилья не решается, а финансирование «аренды» на самом деле – мизерная сумма для одного человека, даже не способная закрыть счет за коммунальные услуги.

Правительству Украины необходимо брать за основу успешные модели решения проблем переселенцев и приступать к их реализации. Не нужно ждать 17 лет, как это было в Грузии, ведь с каждым годом проблемы становятся более

запущеними. Нужно створити і прийняти концепцію надання житла, визначити терміни цієї програми, виділити фінансування і поступово її реалізовувати

(https://censor.net.ua/blogs/7602/opyt_gruzii_kak_obespechit_jilem_50_pereselents_ev). – 2017. – 20.11).

***

Блог на сайті: «Українська правда»

Про автора: Тимофій Бадіков, заступник Голови Громадської ради при МОЗ України, член партії ДемАльянс

Плюси та мінуси децентралізації на прикладі електронної системи охорони здоров'я

В Україні вже протягом трьох років триває децентралізація влади. Оскільки її мета – перебудувати всю систему управління країною, надати регіонам більше можливостей із адміністративної та фінансової точки зору, то великі зміни чекають і на систему охорони здоров'я.

Новим етапом реформи стало прийняття медичної реформи та початок дії закону щодо автономізації лікарень. Автономізація дає лікарням можливість не залежати від бюджетного законодавства на місцях і отримати права суб'єктів господарювання. Допомогати їм у цьому, зокрема, покликана електронна система охорони здоров'я (eHealth), як один із інструментів медичної реформи.

Але самої лише команди регіонам і медичним закладам «децентралізуватися» та електронізувати медичні відносини для успіху реформи замало. На заклади охорони здоров'я не можна тиснути через адмінресурс. Потрібно мотивувати їх змінюватися, впроваджуючи нові форми і методи через переконання та навчання. В умовах децентралізації головним лікарям знадобляться нові знання та навички. Тепер їм, а не адмінресурсу, доведеться оцінювати можливості, потреби та проблемні зони своїх медичних закладів. Чи всі лікарі до цього готові? Ні, не всі – доводить ситуація, що відбувається зараз із впровадженням eHealth та вибором медичної інформаційної системи (МІС). Із позитивного: цей процес дозволив побачити слабкі та сильні сторони децентралізації в системі охорони здоров'я.

Без стратегії – нікуди

25 листопада 2016 р. відбулося підписання Меморандуму між МОЗ, представниками медичного та ІТ-бізнесу, громадських організацій, профільних експертів, науковців та державних органів щодо намірів співпраці у побудові в Україні електронної системи охорони здоров'я. Після цього було підписано ще два Меморандуми, створено координаційну раду, проектний офіс. Але з того часу в країні так і не з'явилася стратегія впровадження eHealth, без якої рухатися не можливо. Було багато процесів, пов'язаних із впровадженням електронної системи, але кожного разу заступник міністра охорони здоров'я Павло Ковтонюк, відповідальний за цей напрям, уникає питань щодо стратегії.

Чи вистачить часу, досвіду, експертизи, ресурсів у молодій амбітній команді, яка принципово ігнорує всі напрацювання та думки експертів, задля досягнення конкретної тимчасової мети – відповіді немає.

Але якщо децентралізація не супроводжуватиметься загальними для всіх правилами, то це призведе до хаосу – маніпуляцій, безвладдя, самозахоплення на місцях. При верховенстві центральної вертикалі рішення були централізованими, а на новому етапі має бути централізованим набір правил. Мова йде про набір правил, які формуються зверху, і перед ними – всі рівні. Якщо не бачити всієї системи в цілому і не мати Національної стратегії електронної системи охорони здоров'я, в рамках якої і має відбуватися кожний крок, у т.ч., майбутнього Центрального компоненту, то позитивного результату не буде, а буде лише експеримент над пацієнтами і лікарями.

Міжнародний досвід свідчить, що у розбудові eHealth головними завданнями МОЗ є створення мотиваційного середовища для закладів щодо впровадження МІС, затвердження медичних інформаційних стандартів та впровадження НМІС (Health management information system). На жаль, відповідальні особи в МОЗ про це навіть не говорять.

Треба визнати, що шлях, яким пішов МОЗ щодо електронної системи охорони здоров'я, був невдалим, потрібно було починати з розробки національної стратегії.

Для руху вперед треба спільно працювати із залученням міжнародних та українських партнерів, узгоджувати бачення з усіма сторонами. Зокрема, використовувати потужний інструмент ВООЗ – National eHealth Strategy Toolkit, технічні та фінансові можливості Світового банку, USAID та ін. На жаль, протягом всього часу реформування, через відсутність стратегії, кошти та час міжнародних партнерів використовуються неефективно.

Розробляти план дій треба лише з чітким розумінням стратегії та цілей, на кожному етапі оцінювати, обмінюватися інформацією про те, що зроблено.

Проектний офіс створює лише один із елементів eHealth, а система електронної системи охорони здоров'я – це широкий термін, що об'єднує використання електронних засобів для надання інформації, ресурсів та послуг у сфері охорони здоров'я (в тому числі, електронні медичні картки, мобільні додатки, телемедицину, електронне навчання медиків, інтернет-канали комунікації, аналіз даних).

Оскільки електронізація медичних відносин стосується не стільки медицини як такої, але й фінансово-економічної сфери, питань інфраструктури тощо, то має бути чітка державна політика стосовно цього питання. Цього немає. На зараз умовний пілотний «Центральний компонент» працює як сервіс, який допомагає запустити реформу, а саме, лише його частину – фінансування первинної ланки, що обмежується створенням реєстрів та фіксацією Декларацій між пацієнтом та лікарем первинної ланки. З іншого боку, головні лікарі, обираючи МІС для впровадження eHealth у своєму закладі, не завжди розуміють, як це має працювати. Відсутність стандартів та повної інформації породжує міфи, обопільні звинувачення та недовіру до реформи в цілому. Цим уміло користуються опоненти реформи на місцях, які будуть переводити недоробки влади у свої козири на виборах.

Об'єктивно слід зазначити, що далеко не всі регіони поки що готові до якісного впровадження електронної системи охорони здоров'я. На місцях немає обладнання, відповідних кадрів та мотивації впроваджувати eHealth. Немає

розуміння, як вносити медичні дані про пацієнта, які б, дійсно, відображали повну картину його здоров'я. Наприклад, що робити з паперовими медичними картками, дані в яких накопичувалися протягом всього життя. Новостворені територіальні громади та їхні керівники часто не мають уяви про медичні послуги та особисту відповідальність за здоров'я громадян. Тому кошти, виділені на електронізацію медицини, направляються на інші речі, такі приклади вже є. Більш того, саботується закон про автономізацію медичних закладів. Їх просто перереєструють, а суб'єктами господарювання з відповідними правами вони так і не стають. У МОЗі зараз на це ніяк не реагують, що також є наслідком відсутності стратегії та чіткого збору правил.

Крім того, електронізація медицини поки ніяк не впливає на зміну підходів до лікування.

Нові можливості для регіонів

Упровадження медичної реформи та, зокрема, eHealth, запускає новий механізм фінансування системи охорони здоров'я в Україні. Платникам податків більше не потрібно буде сплачувати за стіни та ліжко-місця в медичному закладі, адже відбуватиметься верифікація людей – лікарів та пацієнтів, за які держава сплачує гроші. В цьому є безумовний плюс децентралізації.

З іншого боку, питання децентралізації влади, в цілому, та, зокрема, електронізація медицини, тісно пов'язані з розвитком місцевого самоврядування. Централізовано прийняті рішення не можуть бути ефективними, оскільки рішення треба напрацьовувати, враховуючи особливості медичних закладів. Помилка в центральній системі зверху до низу розповсюджуються не лише гарні рішення, але й помилкові, а децентралізація значно убезпечую від таких ризиків. Регіони, в яких громади та медичні керівники хотітимуть розібратися та використати можливості eHealth, зможуть розвиватися та стати лідерами в країні.

Будь-яка централізована система дуже вразлива на місцях, адже міністр не може слідкувати за всіма, як би міністерство не нарощувало свій апарат. У результаті, на місцях роблять все, що завгодно, ховаючись за системою. В децентралізації запускається механізм природнього відбору, з'являється мотивація працювати. Але для цього, нагадаю, мають існувати та працювати центрально сформульовані правила та закони, єдина форма звітності з набором наперед окреслених санкцій. Наприклад, санкції за маніпуляції з внесенням даних.

Результат цих реформ у великій мірі залежить від людей, їхньої активності, вміння чесно конкурувати між собою та бажання рухатися вперед (<http://blogs.pravda.com.ua/authors/badikov/5a1c300ec3fbd/>). – 2017. – 27.11).

***

Блог на сайті: «Українська правда»

Про автора: Олеся Яхно, політичний експерт

О внутреннем консенсусе по Донбассу

27 листопада в программе «Свобода слова» на ICTV в очередной раз обсуждалась тема Донбасса. Чуть ранее одновременно проходили разные круглые столы по этой же теме. Считаю подобные мероприятия правильными и полезными. Поскольку они способствуют выработке внутреннего консенсуса и лучшему пониманию ситуации. Но меня удивляет следующее. Многие в качестве претензии часто говорят о том, что у власти отсутствует стратегия по деокупации/ реинтеграции Донбасса.

На мой взгляд, тут важно, все-таки, разграничить стратегию по деокупации и стратегию по реинтеграции. Вторая может и должна обсуждаться, потому что она действительно касается внутреннего диалога, проблем из разных сфер, которые станут актуальны уже после того, когда нам удастся заставить РФ как оккупанта уйти с наших территорий. А также тех шагов, которые мы можем/должны предпринимать уже сегодня, с учетом имеющихся возможностей.

Что же касается стратегии по деокупации, то есть, того, что касается наших действий в ответ на внешнюю агрессию и оккупацию, то такая стратегия в принципе не может быть предметом публичности. Другое дело, что отдельные базовые позиции/подходы, которые могут обсуждаться, с целью консенсуса внутри страны и понимания ситуации в целом, могут выработываться публично. Считаю, что такое видение и консенсус по ряду составляющих уже сформулированы. В частности, речь идет о следующих трех базовых позициях.

1. Территориальная целостность Украины. Отказываться/отрезать Донбасс как способ ответа на агрессию РФ – неприемлемо и неэффективно. О неприемлемости лучше всего сказала демограф Элла Либанова (она как раз выступала на одном из мероприятий по теме Донбасса): тот, кто отрежет Донбасс, даже если эта идея сегодня имеет поддержку у части общества, будет политическим самоубийцей. Кроме того, я с ней полностью согласна, что расчет на то, что когда-нибудь Донбасс, увидев, каких позитивных результатов добилась Украина, вдруг решит обратно вернуться, – ничем не аргументирован. Что касается неэффективности, то здесь не стоит забывать, что поддержание самопровозглашенных образований на Донбассе имеет для России смысл до того момента, пока этим можно шантажировать Украину. По мере того, как Украина становится неуязвимой с точки зрения российского давления и влияния, такой шантаж теряет какой-либо смысл. Потому что несет самой России только убытки.

2. Мирно-дипломатический способ возврата территорий, который подразумевает использование внутренних и внешних инструментов (обороноспособность Украины, международные суды, международные санкции в отношении РФ). Только совместными усилиями, совмещая разные инструменты давления на Россию, можно реально добиться деокупации украинских территорий. При этом это не означает, что Украина не будет никак реагировать на возможное обострение ситуации на Донбассе со стороны России и контролируемых боевиков. Законопроект по Донбассу 7163 «Об особенностях

государственной политики по обеспечению государственного суверенитета Украины над временно оккупированными территориями в Донецкой и Луганской областях» как раз и предоставляет украинским военным право на самооборону, согласно одной из статей статута ООН.

3. Никаких контактов с боевиками и уступок России. Но при этом контакты с жителями оккупированных территорий необходимо сохранять, с учетом, конечно же, мер по безопасности. Речь идет, скажем, о контактах перемещенных с Донбасса лиц с родственниками, которые остались на оккупированных территориях. Минимальное сохранение таких контактов (в рамках, обозначенных мерами по безопасности), как я это понимаю, сделает менее сложным процесс реинтеграции, который наступит после деоккупации, после того, как Россия уйдет с Донбасса.

В этом смысле излюбленная дискуссия ряда украинских политиков о переговорном формате (Минские соглашения, Будапештский меморандум и т.д.) – это несколько поверхностный и упрощенный способ восприятия реалий. В том смысле, что российская власть сегодня, вне зависимости от форматов, будет пытаться и дальше использовать военный шантаж для ослабления Украины и навязывания политических пунктов. До тех пор, пока окончательно не убедится в бесперспективности таких намерений, особенно под давлением новых санкций США. Что же касается внутриукраинских дискуссий, то альтернатива лежит по большому счету не в области форматов, а в области следующего выбора: 1). возврат территорий мирно-дипломатическим путем, сочетая при этом внутренние и внешние инструменты (вариант, который реализуется сейчас); 2). отрезание оккупированных территорий, что с большой долей вероятности может привести к их потере вообще (возможный результат в случае реализации инициатив отдельных оппозиционных фракций). Третий вариант – открытая война с Россией – не рассматриваю в принципе, так как, думаю, что даже сторонники самых радикальных подходов понимают губительность этого подхода (<http://blogs.pravda.com.ua/authors/yakhno/5a1cb2fa64345/>. – 2017. – 28.11).

***

Блог на сайті «Українська правда»

Про автора: Ольга Богомолец, народний депутат України

Смертельно небезпечні ліки можуть вільно продаватися в Україні

Результати клінічних досліджень ефективності та безпечності ліків в Україні – засекречені. Таких випробувань підприємства МОЗ проводять близько 200 на рік і отримують за це винагороду.

Ніхто, крім виробників ліків та кількох відповідальних осіб в МОЗі не має доступу до закритої інформації про реальний вплив ліків на наше здоров'я. Такий підхід разом з неконтрольованою рекламою медикаментів створює реальні ризики для життя і здоров'я людей.

Чому так відбувається? Відповідно до частини 10 ст. 9 Закону «Про лікарські засоби» інформація, що міститься у заяві про державну реєстрацію лікарського засобу та додатках до неї, підлягає державній охороні від

розголошення та недобросовісного комерційного використання.

Серед цих додатків, згідно ч. 4 ст. 9 цього Закону – матеріали доклінічного вивчення, клінічного випробування та їх експертиз.

І якщо необхідність захисту певної інформації щодо технології виготовлення ліків можна зрозуміти, то заборона розголошення результатів досліджень – нонсенс. Суспільство має право знати, що йому пропонують вживати.

Що потрібно зробити щоб змінити ситуацію?

Прийняти законопроект N4074, що вносить зміни до Закону «Про лікарські засоби» та забезпечує публічний доступ до результатів доклінічного вивчення та клінічних випробувань лікарських засобів.

Цей законопроект також приводить вітчизняне законодавство у відповідність до норм ЄС. Адже згідно Директиви 2001/83/ЄС Європейського Парламенту від 6 листопада 2001 року встановлено, що клінічні дані повинні дозволяти сформулювати достатньо обґрунтовану і надійну в науковому відношенні думку з приводу того, чи відповідає досліджуваний засіб тим критеріям, які визначають рішення про видачу дозволу на продаж.

Законопроект був проголосований парламентом у першому читанні ще в листопаді 2016 року але не зважаючи на те, що на кожній погоджувальній раді я включаю його в перелік необхідних до голосування законів – на друге читання його до цього часу так і не винесли. Українці продовжують лікуватися, орієнтуючись на рекламу і не знаючи, що вони насправді приймають.

Тому я вимагаю найближчим часом винести цей вкрай важливий для здоров'я українців законопроект на розгляд Верховної Ради, а суспільство прошу мене підтримати. Реформи мають бути не віртуальними, а реальними і привносити в нашу країну довіру і безпеку. Доступ громадськості до важливої публічної інформації має бути відкритим. Тільки спільним тиском ми можемо змусити владу приймати рішення не для збагачення чиновників і лобістів, а в інтересах збереження національного здоров'я та безпеки людей(<http://blogs.pravda.com.ua/authors/bogomolec/5a1e81ac5964c/>). – 2017. – 29.11).

***

Блог на сайті «Судебно-юридическая газета»

Про автора: Александр Джабурия

Государство теряет монополию на легитимное насилие

Наш суд один из первых в Одесском регионе вышел из так называемого режима тишины.

«Государство теряет монополию на легитимное насилие – один из составляющих признаков государственности. Соотношение баланса государства, власти, права и силы – нарушено. Независимость правосудия под угрозой», – пишет заместитель председателя Одесского апелляционного административного суда Александр Джабурия.

Имеют ли сегодня судьи эффективные (действующие) средства защиты, если их независимость, беспристрастность оказались под угрозой? Могут ли в

нашей стране судьи сохранить верность присяге и профессиональное достоинство? Эти вопросы сформулированы не мной. Это вопросы, которые сейчас стоят перед всем судебским сообществом в целом. И ответ, к сожалению, очевиден.

Несмотря на активное реформирование судебной системы, одним из моментов которого является обеспечение независимости отечественной Фемиды, необходимо отметить, что в настоящее время, к сожалению, наблюдается неутешительная тенденция к увеличению случаев вмешательства в осуществление правосудия.

Это вмешательство происходит в форме колоссального давления и носит уже системный характер. Наибольшему давлению подвергаются судьи, рассматривающие так называемые резонансные дела. Никто не будет спорить, что безопасность судьи является важнейшей государственной гарантией независимости судей, а отсутствие давления на суд – одной из предпосылок вынесения решения беспристрастным судом. А значит, судом, который эффективно стоит на защите прав, свобод и интересов граждан и разрешает споры на принципах верховенства права и справедливости.

Европейские стандарты требуют, чтобы гарантии независимости и безопасности судебной власти были ей обеспечены исполнительной и законодательной ветвями власти.

Наш суд один из первых в Одесском регионе вышел из так называемого режима тишины.

Через некоторое время после избрания судей-спикеров в нашем суде в силу обстоятельств мы были вынуждены выходить к общественности. Надо сказать, что «градус накала» как у действительно небезразличных граждан, так и у «псевдоактивистов» порой зашкаливал. Неоднократно представители различных формирований пытались осуществить давление на суд, совершали агрессивные действия в отношении работников аппарата. Но суды искали новые модели взаимодействия с общественностью: судьи-спикеры стали приобретать новые для себя навыки, проводить пресс-конференции, брифинги (кстати, только в нашем суде за два года было проведено около 10 пресс-конференций и 15 брифингов), разработали коммуникационную политику суда, активно реализуют Концепцию прямых связей между обществом и судебной властью. Поэтому можно с уверенностью сказать: «Суд – открыт для общества, представителей общественности и СМИ».

Вместе с тем, необходимо помнить, что гражданское общество и независимый, самостоятельный и беспристрастный суд представляют собой взаимосвязанные и обязательные составляющие правового государства. И реформирование одного института невозможно без адекватного развития и совершенствования другого. Поэтому от того, насколько точно, конструктивно будут выработаны правила и формы участия институтов гражданского общества в формировании и осуществлении судебной власти, зависит не только эффективность судебной защиты и восстановления прав и законных интересов граждан, а в конечном итоге – возможность достижения демократии и устойчивого правопорядка в стране.

Что мы имеем в нынешних реалиях? События, которые сегодня происходят

в украинских судах, свидетельствуют о том, что давление на суд только набирает обороты. Время от времени мы становимся свидетелями позорных явлений, которые дискредитируют и компрометируют государственную власть в целом, а также подрывают основы правопорядка. Примером этому могу привести безобразное поведение «активистов» под зданием суда, силой поместивших двух бездомных в мусорный бак, на котором были написаны фамилии судей, рассматривающих резонансное дело, и некоторое время удерживающих их там, откровенно издеваясь и снимая на видео. При этом, не забывали «отстаивать свою гражданскую позицию», громко выкрикивая нецензурные высказывания в сторону судей.

Это называется власть толпы. В свое время наш Президент Петр Порошенко сказал: «В сегодняшней Украине демократию путают с махновщиной. Мы потеряем государственность, если все и каждый не осознают, что монополия на применение силы есть только у государства, что все акции протеста должны носить исключительно мирный характер».

Если раньше судьи говорили, что готовы наравне с законодательной и исполнительной, а также четвертой ветвями власти формировать и ретранслировать в общество базовые правовые нормы, социальные и нравственные ценности. То сейчас мы заявляем: «Государство теряет монополию на легитимное насилие – один из составляющих признаков государственности. Соотношение баланса государства, власти, права и силы нарушено. Независимость правосудия под угрозой» (<http://sud.ua/ru/news/blog/111562-gosudarstvo-teryet-monopoliyu-na-legitimnoe-nasilie>). – 2017. – 28.11).

***

Блог на сайте «Ракурс.ua»

Про автора: Анатолий Новосельцев

Антропный принцип для украинского правосудия

На первом этапе реформа правовой системы сведется к механическому переименованию судов и перенумерации статей кодексов. И это все. А вот на втором... Только второго этапа не будет: придет новый Наполеон со своим новым кодексом

Не хотелось комментировать подписание главой государства одиозного 800-страничного законопроекта №6232 от 23 марта 2017 года «О внесении изменений в Хозяйственный процессуальный кодекс Украины, Гражданский процессуальный кодекс Украины, Кодекс административного судопроизводства Украины и другие законодательные акты». Но придется.

Раньше было как: я Пастернака не читал, но, как и все, осуждаю. Теперь: я кодексы не читал, не видел опубликованного текста (и никто не видел), но одобряю!

Круглый стол, который на днях прошел с участием заведомо Администрации президента Виктора Короленко с целью самовосхваления собственных реформ, был не просто беспредметной тратой времени, а форменным издевательством, ведь на тот момент закон не был опубликован. Вы

вначале покажите текст закона. Что вы обсуждаете?

Я практически уверен, что после публикации закона разгорится скандал, ибо выяснится, что пленарный зал Верховной Рады был не последней инстанцией, где правили и переписывали отдельные части проекта №6232...

Во-вторых, все это шоу напоминало пролог последнего акта пьесы «Голый король проводит голые реформы». Я хорошо помню эйфорию лета 2013 года, когда Януковичу показалось, что он – Бог. Ну, или заместитель. Где он теперь? Можно какое-то время морочить голову какому-то количеству людей. Но нельзя все время дурачить всех.

Все разговоры о судебной реформе преследуют совершенно низменные цели: на международной арене – для очковтирательства перед западными партнерами, на домашнем подиуме – для отвлечения внимания народа, для создания видимости того, что что-то происходит и вот-вот начнет налаживаться...

Все это блеф. Когда обман раскроется, станет только хуже: сама идея реформ будет дискредитирована. Людей больше не соблазнишь баснями. В следующий раз скажут: реформы правосудия мы уже проводили. Бесполезно. Это как в анекдоте: книгу мы ему уже дарили, книга у него уже есть...

Слова Виктора Короленко о том, что мы являемся свидетелями крупнейших реформ за последние 26 лет, не могут не вызывать смех. Как же тогда принятие Конституции в 1996 году? Принятие новых кодексов в 2004–2005... Подобная законодательная чехарда становится контрпродуктивной.

Напомню, что основные материальные и процессуальные кодексы Германии были приняты более ста лет назад, еще при Бисмарке. Кодекс Наполеона был принят в 1804 году, и хотя за 200 лет претерпел немало поправок, но в целом это все тот же Кодекс знаменитого корсиканца.

Многие считают себя Наполеонами, но не каждый решится принять свой собственный целиком новый кодекс. В украинских реалиях это звучит так: новый кодекс еще одного Наполеона...

Нечем заняться? Реформируйте таблицу Менделеева! Вон она, в каждом кабинете химии 100 лет висит, нереформированная...

Реформа – это как пошив костюма. Прежде чем переводить ткань, надо бы снять мерку. Нельзя шить абстрактный костюм среднего размера. Все люди разные и костюмы у них разные.

Прежде чем начинать реформы, неплохо было бы, вообще-то, провести исследования: в чем основные проблемы и недостатки правосудия, что вызывает основные нарекания простых граждан и т. д. Нужно провести серьезное обобщение судебной практики на предмет узких мест и лазеек в действующем законодательстве – и только после этого выбирать методы лечения проблемы.

На что главным образом жалуются простые граждане? На отсутствие справедливости в судах! Потому к судам и нет доверия. Отсутствие справедливости – Юстиции – в храме Фемиды – вот ключевой вопрос. Нас же все время пытаются переключить на второстепенные факторы.

«Мы вольем новую кровь в правосудие!» – хвастались устроители конкурса в новый, без слова «Украина», Верховный суд. Только вот вопрос: может ли помочь переливание крови покойнику? Потому что если уже труп – то

закапывайте. Ни искусственное дыхание, ни удаление аппендицита не помогут...

«Зато новые кодексы помогут быстро и эффективно рассматривать дела!» – славословят в АП. Но если решение суда несправедливо – что толку, если его постановят быстро? Разговор носит дурацкий характер, при этом нас всех держат за дураков.

На что поставлен главный акцент в новых кодексах? На усиление состязательности и диспозитивности процесса. Но это все хоть и важные, но – подчеркну и выделю жирным – второстепенные факторы судебного процесса. Они не являются самоцелью.

Какова цель футбольного матча? Победа! Нам же говорят, что цель – увеличить число угловых ударов по воротам. Это важно, но не это цель игры в футбол...

Задам вопрос на засыпку господину Филатову, заместителю главы АП: неужели вы полагаете, что можно отождествлять состязательность и справедливость? Если на то пошло, то они не просто не тождественны, а находятся в некотором противоречии. Ибо в состязательности побеждает сильнейший, а справедливость – синоним правды. Вовсе не всегда правда за сильным. Часто так бывает, что прав слабый, но он проигрывает в суде сильному, у кого деньги и власть.

Вот именно это и не устраивает народ! Люди хотят понимать, что их выслушают и рассудят по совести, а не по толщине кошелька или проворности адвоката. Правота не решается путем состязания или голосования.

Когда вся инквизиция, все «ученые» были против Коперника, и даже Галилей отрекся – это ровно ничего не доказывает, ибо прав был Коперник. Не потому, что сильнее в состязательном диспуте. А просто потому что прав. Вообще.

Люди хотят не состязательного диспозитивного процесса, где ловкий адвокат может выставить дураком того, кто прав, а возврата к судебному следствию, чтобы суд помог и поддержал слабого, разобрался по совести, и наоборот – осадил ловкачей, которые на черное говорят белое и нужные справки купили...

Конечно, мы не можем в силу тысячи причин вернуться к ГПК УССР 1963 года, но разумный баланс между инициативой суда (судебное следствие) и диспозитивностью (состязательный процесс) нужно установить. Укрепление же чистой состязательности по Филатову уводит нас еще дальше от установления справедливости в судах. То есть реформа движется прямо в противоположном направлении.

Понятен и результат: усиление недоступности правосудия простым людям, все плоды реформы будут исключительно в интересах толстосумов и адвокатской мафии. Где же в этой схеме народ?

Было столько радости у реформаторов, что народ полностью устранен от формирования судебной власти, не только прямо через выборы, но даже опосредовано через избрание в парламенте делегатами от народа. Теперь же простому народу вовсе укажут на дверь в храме Фемиды.

Смехотворными выглядят доводы защитников реформы из АП. Не могу удержаться, чтобы не дать подстрочный комментарий.

Тезисы Банковой выглядят так:

1. «Расширяются возможности выбора способа защиты нарушенного права на стадии обращения в суд: истец может обратиться с любыми требованиями, которые не должны противоречить законам или нарушать права других лиц».

А разве это не так сейчас? Конечно, с любыми требованиями. Но не любые удовлетворяют!

2. «Право суда по заявлению истца предложить другой способ защиты, чем указанный в исковом заявлении».

Это прямо противоречит принципу диспозитивности и знаменует тихий возврат к идеям ГПК УССР 1963 года.

3. «Направленность на большую состязательность судебного процесса: возможность заказать выводы эксперта до судебного разбирательства».

Кто мешает сейчас заказать до суда экспертное исследование? Но оно именно так и будет именоваться – исследование. Судебная экспертиза – то же самое, но ее назначает суд и отдает ВСЕ материалы дела эксперту. Поэтому стороны не получают свободы действия, ведь экспертиза приостанавливает слушание дела.

4. «Диспозитивность судебного процесса: возможность рассмотрения дела по правилам упрощенного производства или общим правилам (по аналогии с судопроизводством Великобритании)».

Сами себе противоречат с диспозитивностью. Или не знают, о чем речь?

5. «Вводится принцип пропорциональности судебного процесса: принятые судебные решения должны быть сбалансированными, исходя из интересов участников дела».

Что толку от принципа пропорциональности, когда из ст. 129 Конституции убрали принцип законности?

6. «Устанавливаются новые правила определения юрисдикции и подсудности дел: ключевым признаком становится предмет спора, а не субъект; внедрение института «производных требований».

Бред. Производные требования о взыскании одновременно с долгом еще и пени, штрафа, процентов, неустойки – стары, как Гражданский кодекс.

7. «Расширение средств доказывания: закрепление электронных доказательств; включение показаний свидетелей в доказательства в хозяйственном процессе».

Свидетели в хозпроцессе – единственная мелкая доработка, заслуживающая маленького плюсика. Что касается нотариальных показаний свидетеля – то это бред сивой кобылы. Это нарушение права на допрос свидетеля сторонами в суде. Кроме того, где гарантия, что свидетелю не дали подписать готовые показания?

8. «Адвокатская монополия: необязательно участие адвоката в делах, рассматриваемых в упрощенном производстве (хотя, по мнению Короленко, на первых этапах формирования судебной практики, скорее всего, необходимость привлечения адвоката будет обязательной во всех формах производств)».

Это вообще полный аут. Обнаглели совсем?! Монополия на ровном месте. При этом у нас давно скомпрометированы любые дипломы и удостоверения. Все упирается в цену вопроса...

9. «Закрепление в кодексах разумных сроков рассмотрения дел, которые, по мнению Короленко, являются реальными».

А сейчас не то же самое? Кто помнит, что по всем кодексам – ГПК, ХПК, КАСУ – дается четко два месяца на рассмотрение дела? Только никто не соблюдает...

10. «Внедрение так называемого электронного суда: суды апелляционной и кассационной инстанции будут рассматривать дела на основании документов, которые в электронной форме будут находиться в соответствующем реестре».

Очередное прожектерство. У нас до многих судов не дозвонишься, потому что воры украли кабель... В провинции не хватает элементарных канцелярских принадлежностей, бумаги... Пожилые люди вообще это не воспримут.

Резюмируя все вышесказанное, поделюсь следующим наблюдением.

В чем отличие физических и юридических законов? Физические законы не устанавливаются по воле человека. Они являются результатом того, насколько точно ученый описывает явления, которые происходят в природе помимо его воли, сами собой.

Закон всемирного тяготения не объясняет природу гравитации, он лишь описывает, что она прямо пропорциональна произведению масс тяготеющих тел и обратно пропорциональна квадрату расстояния между ними. Мы не знаем, почему, просто – вот так. Таков обычай у природы. Закон физики соблюдается тем точнее, чем точнее мы описываем явление природы, а не потому, что какие-то ответственные лица уполномочены его соблюдать.

Безусловно, Верховная Рада может принять к нему поправку и установить, что яблоки и груши падают вверх с деревьев, а не вниз. Это приведет к нарушению закона. Не потому, что кто-то умышленно его нарушил, а потому, что закон нарушил сам себя, ошибочно описывая свойства этого мира.

В физике многими учеными признается антропный принцип. Если коротко в двух словах, то суть его такова: может существовать бесчисленное множество вселенных, где могут быть совсем иные законы физики, другие мировые константы силы тяжести, скорости света, размерности пространства и т. д. Но лишь в нашей трехмерной Вселенной, где действуют наши константы и наши законы физики, смогла образоваться сложная органическая материя, ставшая разумной через миллиарды лет. То есть в нашем мире все подобрано и подогнано, поэтому любое отклонение влево-вправо от стандарта – и нашего разумного мира могло бы и не быть.

Юридические законы не буквально, но приблизительно поддаются такой же аналогии. Есть естественные, природные законы развития каждого общества. Они могут меняться, но медленно, со скоростью перемещения материков по планете. Можно выдумывать любые нормы и доктрины, но юридические законы будут соблюдаться тем точнее, чем ближе они к укоренившимся обычаям и традициям. Именно поэтому так сильно «понятийное» право и «понятийный» арбитраж авторитетных лиц. Потому что это соответствует понятиям и представлениям общества.

По аналогии с антропным принципом в физике можно выдвинуть следующую гипотезу: при всем многообразии общественно-политических и философских доктрин, у каждого общества есть своя, наиболее устойчивая

правовая система, которая свойственна именно этой стране, региону, общине и т. д. Поэтому реформаторам надо не упражняться в переносе чужого опыта в не свойственные реалии (условно говоря, не высаживать кукурузу в Заполярье), а найти именно то, что естественным путем нам подходит. В Майями могут расти пальмы, но у нас они не приживутся. Это не хорошо и не плохо. Это признание реальности.

Поэтому реформаторам, на будущее, нужно заниматься не разведением апельсинов в полесских болотах, а предлагать именно те механизмы, которые нам дороги, близки и понятны. Которые можно внедрить без лишнего перенапряжения.

Да, возможно такая правовая система будет не слишком радовать западных экспертов. Ну и что? Запад – есть Запад, Восток – есть Восток. И вместе им не сойтись. Просто не будем себя обманывать.

Что же касается проекта №6232, то, исходя из вышеизложенных принципов, он будет соблюдаться и выполняться лишь в той мере, в которой соответствует реалиям и традициям украинского суда начала XXI века. В остальной части это будут почти мертвые нормы.

То есть на первом этапе реформа сведется к механическому переименованию судов и перенумерации статей кодексов. И это все. А вот на втором... Только второго этапа не будет: придет новый Наполеон со своим новым кодексом. И так до бесконечности. Пока не будет разорван порочный круг и мы не поймем, что просто должны прийти к гармонии сами с собой. И в первую очередь – правовая система. Природу не обманешь. Она все равно возьмет свое (<http://racurs.ua/1759-antropnyy-princip-dlya-ukrainskogo-pravosudiya>). – 2017. – 28.11).

***

Юридический блог компании «Jurimex»

Про автора: Екатерина Неманихина

«Другий етап» квотування

08 листопада 2017 року почала застосовуватися норма статті 9 Закону України «Про телебачення і радіомовлення» щодо мінімальної 30 % частки україномовних музичних творів на радіо та щодо мінімального 55 % обсягу ведення радіопередач українською мовою.

Нагадаємо, що відповідно до положень Закону України «Про телебачення і радіомовлення» телерадіоорганізації протягом другого року з моменту набуття чинності Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо частки музичних творів державною мовою у програмах телерадіоорганізацій» (закон про квоти) при здійсненні радіомовлення повинні:

- забезпечувати частку пісень державною мовою, не менше 30 % від загального обсягу пісень, поширених у кожному проміжку часу з 07.00 до 14.00 та з 15.00 до 22.00 години (за винятком радіостанцій, які транслюють пісні офіційними мовами Євросоюзу в обсязі не менше 60 % загального обсягу пісень, поширених протягом доби, зокрема, у часових проміжках з 07.00 до 14.00 та з 15.00 до 22.00 години);

- забезпечувати не менше 55 % добового обсягу ведення передач, у тому числі новинно-аналітичних блоків, розважальних передач (дикторами, ведучими радіопередач) державною мовою.

Відтепер кожна третя пісня на радіо мусить бути українською мовою.

При цьому з аналізу наданих Нацрадою з питань телебачення і радіомовлення результатів моніторингу (за перше півріччя 2017 року) загальнонаціональних, місцевих та регіональних радіостанцій слідує, що загальнонаціональні, місцеві та регіональні радіостанції в середньому забезпечували частку україномовних пісень у обсязі понад 30 % (при квоті ≥ 25 %). Обсяг ведення передач українською мовою у загальнонаціональних радіостанцій в середньому був більше 70 %, у місцевих та регіональних радіостанцій – понад 60 %, при законодавчо встановленій квоті – не менше 50 %. У жовтні на українських загальнонаціональних радіостанціях квота українських пісень, у середньому становила 32 %, а частка ведення передач державною мовою – 81 %.

Щоправда, з моменту запровадження «мовних квот» на радіо не обійшлося і без порушень з боку українських радіостанцій. Знову ж таки у першому півріччі 2017 року Нацрадою було накладено штрафи на 4 радіостанції за порушення законодавства в частині обсягу ведення передач державною мовою та на 11 радіостанцій – за порушення законодавства в частині обсягу пісень українською мовою.

Цікавим є також те, що 09 листопада 2017 року Національна рада за результатами позапланової перевірки ПрАТ «Радіокомпанія Люкс» (позивні «Люкс ФМ»), що належить дружині мера Львова – Катерині Кіт-Садовій та Романові Андрейку, прийняла рішення про накладення на радіостанцію штрафу у розмірі 50 520 грн 00 коп. за недотримання вимог законодавства щодо обов'язкової частки звучання в ефірі пісень українською мовою (частка пісень державною мовою у проміжку часу з 07:00 до 14:00, 01 серпня 2017 року, становила 23,5 %, замість визначених 25 %).

Також у зв'язку з початком «другого етапу» квотування, символічно, члени Комітету свободи слова, розглянувши звернення щодо визначення дати Дня української пісні, одноголосно підтримали пропозицію оголосити такий день саме 08 листопада 2017 року (<http://jurblog.com.ua/2017/11/drugiy-etap-kvotuvannya/>). – 2017. – 15.11).

***

Блог на сайті «LB.ua»

Про автора: Олександр Ганущин, голова Львівської обласної ради

Централізоване знищення лісу

Усупереч здоровому глузду, хтось в Уряді вирішив просувати ідею централізації лісової галузі.

Йдеться про створення на національному рівні нового володаря усіх державних за власністю лісів. При цьому ніхто не вів дискусію, а що ж криється за ліквідацією усіх лісогосподарських підприємств із одночасним створенням Стратегії сталого розвитку та інституційного реформування лісового

господарства України на період 2017 – 2020 рр. ? А відповідь Вам дасть будь-хто, хто причетний до лісової галузі, та про це згодом.

Як «закалялась сталь»

Минулого року суперечки навколо неефективного чи «неефективного» лісового господарства не побачив хіба той, хто принципово не бачить медійних повідомлень. Відеоряди зі зрубаними лісосіками, подекуди лісі карпатські хребти навряд чи залишили кого байдужим.

Попри наявність низки великих проблем у галузі, і в тому числі дійсно втрату керівництва процесами, та формування цілих незаконних кластерів від правоохоронних органів до тих, хто зобов'язаний опікуватися, а не красти ліс, масштаб висвітлення у ЗМІ незаконних рубок, та кількість матеріалів на цю тему дійсно вийшли вражаючими. І вже тоді можна було розгледіти обриси інформаційної операції, зміст якої у просуванні ідеї «Лісова галузь працює (читай керується) неефективно, незадовільно і її слід реформувати (реорганізувати, ліквідувати). Так чи інакше, інформаційне тло вийшло сформованим – галузь у кризі і щось слід негайно робити. Відповідь хоч і дещо забарилася, та з'явилася на поверхні власне опісля засідання КМУ 15.11.2017 року.

Про реальні проблеми лісової галузі

Якщо вийти за межі обивательського розуміння що таке ліс, чи то пак малюнку – «нехай ото рясно ліс зеленіє всюди і нічого його рубати», то маємо почати ось з чого. Для того, щоб ліс #»рясно зеленів усюди», необхідно:

- виростити належну по клімату та інших умовах культуру для посадки;
- провести посадку з усіма необхідними заходами догляду;
- доглядати, проріджувати, проводити санітарні чистки;
- оберігати від зазіхань у вигляді незаконних рубок;
- зрубати, вивезти на переробку;
- продати і за виручений ефект забезпечити весь цикл з самого початку.

Враховуючи, що всі 6 пунктів тягнуться зазвичай від 60 до 120 років, лісове господарство є достатньо вразливим для будь-яких управлінських ноу-хау, бо розірвати цей цикл із метою одномоментної вигоди дуже просто.

А тепер до головних проблем вищезначеного циклу. Попри весь скепсис, незаконні рубки на сьогодні є не найголовнішою проблемою для лісової галузі (читайте для того, щоб «ліс рясно зеленів усюди»).

Не претендуючи на оригінальність, автор як випускник у минулому ректора Лісотехнічного університету розмістив би проблеми лісової галузі України у такому порядку:

- 1) реагування на виклики зміни клімату/неправильного господарювання у 50-70 роках у вигляді всихання лісів;
- 2) неналежне фінансування лісової галузі;
- 3) незаконні рубки.

Щодо пункту 1. Свідомий, що кілька тез, що характеризують стан проблеми багатьом не сподобаються, та все ж. Нам слід невідкладно змінювати все: від санітарних норм, правил рубок до виробничих лісопереробних потужностей, інакше замість зеленого лісу матимемо ліс жовтий і то не на рівні 10% у Карпатах та Поліській зоні, а значно більше. Природа не чекатиме наших рішень

щодо термінового збільшення обсягів рубань, а вирубувати величезні лісові площі, що ось-ось вразить короїд, треба, і то негайно. А на їх місці слід садити нові, стійкіші до природніх факторів корінні культури з високою приживлюваністю. Інакше – сухі патики замінять назавжди величезні простори від Полісся до Карпатських гір.

Для виходу з ситуації потрібна не тільки політична воля, а й тисячі «круглих столів», роз'яснень громадськості для чого це роботи, нові лісорозсадники, нові екологічно оощадні технології і ще багато чого.

Щодо пункту 2. Весь ланцюжок/цикл описаний вище, розтягнутий на 60/120 років економічно виправдовує себе лише в кількох областях Полісся і Карпат. Більшість установ лісового господарства сходу й особливо півдня України виконують функцію збереження лісу в дуже непростих кліматичних умовах, котрі не порівняти навіть із територіями заповідання лісостепової зони. Сюди потрібні вкладення, про які чомусь старожили галузі забули ще з часів головування «ригів» в особі Віктора Сівця, що зараз переховується в Росії. На жаль, після Революції Гідності українські уряди дивляться на проблему лісової галузі в спосіб, власне якому присвячена стаття, забуваючи про необхідність збільшення вкладень. В умовах п.1 та загальноєвропейського курсу на заповідання, навіть успішні лісові області ось-ось потребуватимуть дотацію з державного бюджету, якої немає. Бо чого тим лісовикам платити, вони ж там собі нарубають і якість буде.

Щодо пункту 3. Усупереч сформованій уяві – це «явище» вражає до 1% лісових площ, а не до 10% як проблема викладена в пункті номер 1. Тобто, проблема є меншою на порядок. А ще – не недоброчесний лісник наодинці найбільший ворог лісу. Там, де створено «кластер»: «ліс – пилорама – модель незаконного збуту» криється проблема. У взаємодії з правоохоронними органами, звісно. Засобів боротьби і впливу тут багато, перший з яких – електронний облік деревини, здатний вирішити одразу 50% цього пункту. А ще слід розуміти, що добрі 10% цього пункту – це звичайні людські заробітки від того, що ніде більше працювати і якість слід годувати сім'ї.

Що ж пропонується «Стратегією сталого розвитку та інституційного реформування лісового господарства України на період 2017 – 2020 рр.»

Наївно було б думати, що весь багатосторінковий документ, ухвалений КМУ в напівсекретному режимі, народився сам по собі. Очевидною є причетність відповідних груп впливу, зацікавлених у просуванні саме такої редакції документу і саме з такою правкою. Та автор залишить це поки «на потім». На ще один блог. А поки давайте розберемося: а чим допоможе створення нового суб'єкта господарювання, повноваження щодо управління корпоративними правами якого здійснюватиме КМУ для вирішення трьох проблем вище. Себто, пофантазуємо, що буде, якщо чийось мрію про ПАТ «Лісовий Нафтогаз» втілять у життя? Отже, стартуємо!

Чи готовий новостворений державний ПАТ «Лісовий Нафтогаз» боротися із всиханням лісів? Маю великий сумнів, що це буде його основним завданням.

Чи з'являться у новоствореного державного суб'єкта додаткові кошти на галузь? Та ні, оскільки саме зараз, як ніколи, потрібна стратегія Уряду на збільшення фінансування через документ, котрий називається бюджетом. А от

новий суб'єкт точно не отримає більше грошей, аніж державний орган, уповноважений проводити політику в лісовій галузі. Зрештою, а навіщо ПАТ «Лісовий Нафтогаз» цікавитися, що там в лісах, приміром півдня, і давати туди кошти, на абсолютно неприбуткову справу?

І, нарешті, що буде з незаконними рубками і «кластерами»? Отут у мене точно є відповідь. Коли в усіх працівників лісової галузі поопускаються руки, бо майбутнє стане невідомим, переконаний, кількість незаконних рубок зросте. Смію запевнити, що як тільки лісник покине ліс, кількість браконьєрів з пилами там збільшиться на порядок.

Мої колеги багато пишуть про «перспективу» концесій – приміром блог Геннадія Москаля, голови Закарпатської ОДА. Хочу їх розчарувати – до цього не дійде. Новостворений ПАТ «Лісовий Нафтогаз» займатиметься підрахунком активів, переведенням працівників і тд., а точно не кинеться одразу в концесію. Кількість управлінських проблем стане такою, що біля будинку Уряду надовго поселяться працівники лісгоспів, котрі донедавна мали серйозні соціальні гарантії (заробітна плата у лісовому господарстві на Львівщині – в десятці найвищих), а робота пробуксовуватиме настільки, що...

Прогноз...

Звичайно, цю аферу зупинять. Й інші суспільні групи, і vox populi, і багато інших чинників. Проте вищезначені проблеми лісової галузі залишаться. Тому, можливо, не варто «валити» весь документ, а відповідальним особам за його просування слід просто ретельніше підійти до його редакції і внести зміни, котрі є реально потрібні для галузі? Скептикам скажу, що після наради за участі Президента в Івано-Франківську не відкидаю цей варіант. Питання з ПАТ «Лісовий Нафтогаз» та його результатом (метою) у вигляді концесії слід однозначно відкласти у шухлядку і міцно-міцно її закрити. У будь-якому випадку всі три вищезначені проблеми ніде не дінуться. Було б також дуже корисним з управлінської точки зору перепідпорядкування Держлісагентства від МінАПК (до речі, майже немає сумніву кому належить ідея з ПАТ «Лісовий Нафтогаз») до Міністерства екології. Насправді з вирішенням найбільш наболілих проблем слід поспішати і то якомога швидше – короїд не чекає, панове.

П.С. Маю честь очолювати орган, котрий не усувається від проблем. Уперше – довгострокова програма розвитку лісового господарства, кошти з обласного бюджету на лісовідновлення, на збільшення рекреаційного потенціалу, ресурс на сучасний лісорозсадник і курс на заповідання карпатських лісових територій, а ще на електронний облік переходять комунальні ліси «Галсільлісу». Далі – буде.

Усе це робить і робитиме Львівська обласна рада 7 скликання, і закликаю колег по місцевому самоврядуванню приєднуватися. Але, звісно, ніяких ПАТ «Лісовий Нафтогаз», ніякої централізації лісової галузі і концесії лісових багатств!

(https://lb.ua/blog/oleksandr_ganushchyn/382641_tsentralizovane_znishchennya_li_su.html). – 2017. – 22.11).

***

Блог на сайті «LB.ua»

Про автора: Альберт Фельдман, директор украино-израильского института стратегических исследований имени Голды Меир

Пенсионная политика, как результат экономической

В перспективе через 30 лет на каждого неработающего украинца, в лучшем случае, будет приходиться по полтора-два трудящихся. Таков неутешительный прогноз Института демографии и социальных исследований имени М. В. Птухи НАН Украины. Согласно исследований ученых, к 2050 году население Украины уменьшится на 5,5 миллионов человек. Как следствие – количество работоспособных граждан значительно сократится, а вот 60-летних и старше станет на 2,6 млн больше. Таким образом, доля пенсионеров в обществе вырастет до 33%.

Прямо скажем, даже при нынешнем соотношении работающих и неработающих в Украине, размер выплат по возрасту и громадный дефицит Пенсионного фонда выглядят близкими к социальной катастрофе. Кроме того, не стоит забывать, что из-за громадной зарегулированности украинской экономики, так и не выбравшейся из феодального прошлого, громадная ее часть находится в тени. Значительная часть граждан не платят налоги ни в пенсионный, ни в какие другие фонды. Что, естественно, увеличивает нагрузку на бюджетников, поступления от выплат которых, никак не могут перекрыть брешь в пенсионной системе Украины. Что будет, когда эта цифра снизится вдвое из-за уменьшения трудоспособного населения, спрогнозировать несложно. Складывается впечатление, что о перспективах социальной политики думают и говорят исключительно эксперты, причем правительство не слишком торопится прислушиваться к их мнению. Скажем, до сих пор не существует перспективного плана действий по вопросам старения. Мы прекрасно понимаем, что подобные разработки, принятые на государственном уровне – не более, чем декларации о намерениях, которые далеко не всегда выполняются. Они хотя бы создают иллюзию, что кто-то вообще задумывается над проблемой старения и вымирания. Но в целом, можно смело утверждать: правительство и народные избранники не имеют ни малейшего понятия о том, в какую сторону двигаться и к чему прикладывать усилия. А поработать, собственно, есть над чем.

В прошлом году по данным ООН в Украине из, так называемой, группы «бедности» в группу «голода» перешли полтора миллиона человек. С начала 2016-го население страны уже уменьшилось на 109 тысяч человек. А в целом за 25 лет государство лишилось 10 млн. своих граждан.

Беспокоит и другая цифра: отток капитала из Украины, согласно только официальным данным Государственной службы статистики, за прошлый год составил более 6 миллиардов долларов.

Но наибольшую тревогу вызывает то, что в 21 веке одно из самых больших и богатых природными ресурсами государств в центре Европы, продолжает все глубже погружаться в бездну сырьевой экономики. Казалось бы, причем тут старение и пенсии – ВВП хоть и немного, но растет, валюта в казну поступает. Однако это лишь иллюзия: сырьевая экономика не способна обеспечить даже базовые социальные потребности современного государства и его граждан. Да, она дает возможность «поддерживать штаны» и «латать дыры» в бюджете,

перекидывая средства из одной статьи в другую. Но обеспечить качественное увеличение доходов или ВВП и уж тем более экономику развития, о чем так любят повторять украинские политики, такая политика не способна. В силу того, что безнадежно устарела и что экономика «готовой продукции» или, так называемая, экономика добавленной стоимости более эффективна.

Можно сколько угодно гордиться тем, что страна выращивает огромное количество сельскохозяйственной продукции, существенная часть которой идет на экспорт. Но по факту – в основном мы производим сырье, на котором более успешные страны и экономики зарабатывают гораздо больше. Простой пример: тонна пшеницы всегда, повторяю, всегда, стоит дешевле, нежели тонна изготовленных из нее, например, макарон. В принципе, та же ситуация и с остальными отраслями экономики – мы продаем металл, из которого потом другие делают готовые конструкции. Экспортируем сырье, из которого впоследствии делают солнечные батареи и продают на мировом рынке во много раз дороже. В том числе, и нам, в Украину. Даже наша IT отрасль, развивающаяся довольно динамично и являющаяся наиболее востребованной по мировым масштабам, продуцирует продукт с высочайшей добавленной стоимостью, не от лица отечественных компаний, а фактически «под крышей» западных конкурентов.

Возвращаясь к теме, с которой мы начали, можно сделать вывод – если сырьевая полуфеодалская экономика Украины не справляется с проблемой наполнения Пенсионного фонда, а соответственно, с обеспечением достойных выплат уже сейчас, то стоит серьезно задуматься, как будет выглядеть Пенсионный фонд и его дефицит в перспективе хотя бы ближайших десяти лет. И проблема эта, очевидно, не замыкается исключительно на столь широко разрекламированной пенсионной реформе. Без смены подхода к формированию и выстраиванию экономической модели и экономической политики, без масштабной дерегуляции и инвестиций в перспективные отрасли экономики, никакой пенсионной реформой проблемы не решить (https://lb.ua/blog/albert_feldman/382877_pensionnaya_politika_rezultat.html). – 2017. – 24.11).

***

Блог на сайті «LB.ua»

Про автора: Володимир Сущенко, кандидат юридичних наук, доцент, голова правління ГО «Експертний центр з прав людини»

Дебати щодо спеціального законодавчого регулювання вищої юридичної освіти і допуску до правничої професії продовжуються

Не пройшло й місяця з дня реєстрації у ВРУ законопроекту №7147, як був зареєстрований ще один законопроект на цю ж тему, авторами якого є народні депутати-«важковаговики» депутатсько-освітянської ниви: Сергій Ківалов, Віталій Курило і Олександр Співаковський.

Багаторічна практика діяльності ВРУ свідчить, що за умови, коли в Раді реєструється ДВА і більше законопроектів одного й того ж спрямування (назви), то це означає у переважній більшості випадків, що жоден з них не буде

ухвалений в сесійній залі і таким чином ідея законодавчого врегулювання певного виду суспільних відносин буде або взагалі «похована», або ж її реалізація буде максимально відстрочена в часі...

Враховуючи, що я є вважаю НЕ доцільним і НЕ доречним спеціальне законодавче врегулювання окремого напрямку вищої освіти в державі та практику розгляду альтернативних законопроектів, поданих на розгляд від представників різних політичних фракцій і груп, які є опонентами і конкурентами між собою, то на цій фразі можна було би й припинити свою участь в цих дебатах...

В той же час, оскільки я публічно коментував законопроект за авторством Оксани Сироїд та її співавторів, більшість з яких і за освітою і за професійною діяльністю є правниками, то вважаю поступлю не коректно з наукової і професійної точки зору, якщо Не прокоментую альтернативний законопроект за авторства С.Ківалова і його двох співавторів, які правниками за освітою не є.

Аналіз альтернативного законопроекту дозволяє мені висловити, на мій погляд, принципово критичні зауваження щодо основних положень цього документу.

По-перше. Глосарій законопроекту не включив чомусь (?) всі основні терміни, що вжиті в цьому документі. Зокрема, відсутнє тлумачення науково-дослідної установи (інституту, академії, центру), що в самому тексті законопроекту присутні. Тобто, Національна академія правових наук України, її Центри та Інститути, Інститут держави і права Національної академії наук – не є правничими установами, а їх співробітники не є правниками за освітою і діяльністю...? Тоді як бути з докторами і кандидатами юридичних наук, іншими науковими співробітниками цих установ, які є дослідниками права? Вони не є правниками, тому що не працюють в «юридичній школі»? Дивно! Але ж наукові працівники цих установ беруть участь в «З'їзді представників юридичних вищих навчальних закладів та наукових установ» !? в законопроекті вживається поняття «науково-педагогічні працівники, але в глосарії його визначення – відсутнє!?. Чому традиційний для вищої освіти статус «студент університету» перетворився в статус «здобувач юридичної освіти» ? Чому «правник(юрист)» – це особа, яка лише здобула юридичну освіту, а не та особа, яка виконує правничі функції, маючи правничу освіту і допуск до правничої професії? А якщо людина взагалі не працює за здобутою юридичною освітою (за дипломом про освіту), а є, наприклад, військовослужбовцем чи артистом театру і кіно..? Чому традиційні назви юридичних/правничих факультетів автори вирішили назвати «юридична школа»? Щоби англomовним іноземцям було зрозуміліше, бо там є назва «Law School» ? Чому до складу одного з «органів самоврядування шкіл права» – Ради деканів і ректорів – не включені директори(керівники) самостійних правничих наукових установ? Виникає низка запитань, на які законопроект не надає жодної відповіді...!

По-друге. Якщо можна, певною мірою, погодитись з пропозицією авторів щодо поділу правничої професії на «регульовані» і «НЕ регульовані», то не зрозуміло чому регулювання допуску до правничої діяльності має відбуватись лише ДЕРЖАВОЮ...? А як бути з адвокатурою, яка в усьому світі з прадавніх часів вважається вільною професією, а допуск до неї та й вся її діяльність є

предметом самоврядування/саморегуляції адвокатської спільноти. Автори вирішили створити новий прецедент у світовій адвокатурі і продовжити створювання «державного міністерства адвокатури» та його підлеглих...? Яким чином до регульованих державою правничих професій «потрапили»: дослідник права; третейський суддя; арбітражний керуючий; державний виконавець, приватний виконавець; слідчий; детектив...? Тільки тому, що вони у своїй діяльності застосовують певні види законодавчих норм? Так в такому разі всіх державних і недержавних управлінців, бухгалтерів, аудиторів тощо...треба визнавати правниками...?! На моє переконання (й не тільки моє) лише п'ять видів професійної діяльності є суто правничими;: адвокат, суддя, прокурор, нотаріус і викладач-дослідник правознавства – це підтверджується як їхніми функціональними повноваженнями, так і системою правових знань, умінь і навичок, якими вони повинні досконало володіти і застосовувати повсякчасно!

По-третє. Чому з наряду вищої освіти, який тепер має єдину назву «правознавство» виділено «міжнародне право»? Тобто – це правнича (юридична) освіта, чи все ж таки якась «квазі-правнича»...? Не зрозуміло є запропонована ЧОТИРИ рівнева юридична освіта, де, так званий «початковий (короткий цикл) освіти, взагалі ніяким чином не виписаний в законопроекті і не зрозуміло що він собою являє і чим завершується ? Це замість «молодшого бакалавра» (до речі, також абсолютно невдала конструкція освітнього рівня, яка тепер є в системі вищої освіти)?

Якщо бакалаврський рівень вищої освіти за задумом авторів завершується складанням Єдиного державного кваліфікаційного іспиту, то чим, якою формою атестації завершується навчання на Магістерській програмі з правознавства – взагалі в законопроекті не виписано...?! Чим обґрунтовується можливість неодноразового складання такого іспиту – також не зрозуміло. Як і право держави встановлювати плату за повторне складання Єдиного державного іспиту...? А якщо – це приватний навчальний заклад? Куди, до якого бюджету зараховується така плата?

Що за своєю сутністю і механізмом означає положення «Юридичні школи в обов'язковому порядку забезпечують опанування студентами (за їх вибором) більшості навчальних дисциплін іноземними мовами, в тому числі із залученням до освітнього процесу іноземних фахівців.» – також не зрозуміло. Про яку «більшість дисциплін» і про «які іноземні мови» йдеться...?

Викликає чимало запитань, на які не має однозначної відповіді, щодо обсягу бакалаврської програми у 240 кредитів і магістерської програми у 90-120 кредитів Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС). Чим вмотивована така пропозиція(?) – не зрозуміло!

По-четверте. Залишається відкритим питання необхідності введення поняття «провідна юридична школа» та його обґрунтування кількістю студентів на магістерській програмі у щонайменше 100 осіб та наявності в школі права спеціалізованих рад з захисту докторських дисертацій з права. На мій погляд, з тексту законопроекту така необхідність впливає лише з таких підстав: а) формування Ради деканів і ректорів, б) обов'язкове включення представників цих шкіл до складу Державних екзаменаційних комісій та відповідних галузевих експертних рад Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, в)

їх залучення до створення «державного стандарту правничої освіти» тощо.

По-п'яте. Не зрозумілою є декларація про «самоврядування та автономію юридичних шкіл», включно зі створенням низки органів самоврядування, діяльність яких між собою практично ніяким чином не кореспондуються і не пов'язана...?! Натомість центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки (сьогодні – це МОН України) наділений низкою повноважень, що фактично нівелюють цю самоврядність та автономію, включно з можливістю скликати З'їзд представників юридичних вищих навчальних закладів та наукових установ..?! Це що – намагання узгодити положення Закону «Про судоустрій і статус суддів» щодо з'їзду для обрання членів ВККСУ, ВРПУ? Повноваження цього органу «самоврядування» де-факто вичерпуються повноваженнями таких виборів, а два інших повноваження носять суто рекомендаційний характер... Виникає запитання: З'їзд – орган самоврядування правничих шкіл і наукових установ, чи дорадчо-виборчий орган при інститутах держави...?

Можна поставити ще не одне запитання по тексту цього законопроекту, на які він або не надає взагалі відповідей, або ж відповіді носять не обмежену дискрецію в їх тлумаченні і застосуванні.

Мій загальний висновок по цьому законопроекті залишається таким самим як і по першому (О.Сироїд і її колеги) : вважаю не доцільним і не обґрунтованим законодавче регулювання одного напрямку вищої освіти – юридичної. Як і поєднання самої освіти і доступу до правничої професії в одному державному законодавчому акті. Має бути, на мою думку, розроблена детальна Концепція реформування юридичної освіти і доступу до правничої професії в рамках існуючого правового поля, що регулює вищу освіту в країні в цілому. Ця Концепція повинна віддзеркалити також думку юристів-практиків має бути схвалена на спільному Всеукраїнському з'їзді (конференції) представників юридичної освіти, науки і практики. Її реалізація – це свідомо і відповідальна діяльність всіх зацікавлених сторін на рівні глибокого розуміння необхідності реформування всієї правової системи держави. Будь-які реформи, на моє переконання, мають ефект і результат лише тоді, коли їх учасники (принаймні переважна більшість) повністю усвідомлюють свою місію, мету, роль і поставлені завдання, а не коли – їх «батогом» (у тому числі й законодавчим) заганяють в такі «реформи»...Коли є «батіг», то завжди буде – спротив і саботаж...люди (тим більше – науковці, освітяне і студенти) – все ж таки не «воли і не коні», яких батогом можна поганяти і заганяти до стойла...!

В той же час розуміючи, що президент держави вже оголосив свій намір створити та ухвалити закон про юридичну освіту, і він буде добиватись такого рішення ВРУ, то правнича спільнота повинна подбати, щоби такий закон не містив в собі ризики спотворення благородної ідеї реформування ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ на майбутнє (https://lb.ua/blog/volodymyr_suschenko/383047_debati_shchodo_spetsialnogo.html). – 2017. – 27.11).

***

Про автора: Лев Парцхаладзе, замминистра регионального развития, строительства и ЖКХ

Сносить нельзя реконструировать: где поставить запятую и как решить проблему устаревшего жилья?

По статистике сегодня жилой фонд в Украине составляет почти 1 млрд квадратных метров. При этом процент устаревшего жилья очень весомый – около половины всего жилого фонда. Что явно означает высокую актуальность вопроса, ведь касается он миллионов украинцев.

Для улучшения условий проживания украинцев и с целью комплексной реконструкции устаревшего жилья Министерство регионального развития, строительства и ЖКХ активизировало работу над разработкой действенного механизма по реновации устаревшего жилого фонда и инициировало разработку нового эффективного законопроекта, который будет адаптирован под украинские реалии. Думаю, это позволит наконец начать такой важный и долгожданный процесс реновации жилого фонда.

В 2006 году в Украине уже был принят закон о комплексной реконструкции кварталов устаревшего жилья.

Согласно документу старые дома должны были сноситься и вместо них возводиться новые. Но полноценно закон так и не заработал. Причин тому было достаточно много, но основная заключалась в том, что законодательно закреплялась норма об обязательном согласии 100% жильцов дома для переселения и сноса дома, а это практически нереально. К примеру, пожилым людям очень сложно морально перенести переезд, и они категорически не соглашались переезжать. Либо один житель мог заблокировать решение о сносе, неправомерно требуя большую денежную компенсацию либо не одну, а несколько квартир за свой голос. Это фактически делало ситуацию со сносом и расселением тупиковой, а остальных жителей домов – заложниками ситуации.

Вторая причина – отсутствие интереса к переезду у жителей. Проживающим в таких домах гражданам предлагали не улучшенные жилищные условия для переезда, а аналогичные – по квадратуре и по стоимости, то есть по большому счету у жильцов отсутствовал стимул к переезду.

Третья причина – отсутствие стимула и экономической выгоды у застройщика-инвестора. Кроме строительных работ он должен был разработать детальный план застройки территории, провести расселение всех жильцов и многое другое. Как вы понимаете, желающие в очередь не выстраивались.

Кризис 2008 года окончательно остановил этот механизм.

Концептуальные параметры будущего законопроекта должны стать общим решением всех заинтересованных сторон.

Вопрос реновации касается домов, построенных в советском периоде, в том числе так называемых «хрущевок». И как я уже говорил, вопрос этот важен для миллионов обычных украинских граждан. Потому концепция будущего законопроекта должна стать общим решением всех заинтересованных сторон: граждан, органов местного самоуправления, инвесторов, а также учитывать предыдущий опыт Украины и лучшие мировые практики.

Поэтому мы создали рабочую группу, и на днях провели круглый стол с

широким кругом экспертов, где высказывались разные мнения и предложения в части реновации жилья. Всю озвученную проблематику мы распределим по блокам, чтобы определить концептуальные параметры, и проанализируем для выведения общей позиции, которая и ляжет в основу концепции.

Кроме того, мы провели опрос общественного мнения по этой проблеме. Результаты показали – большинство респондентов считают, что нужно проводить реконструкцию в целом кварталов, а не отдельных домов. Согласен с этим мнением. Ведь невозможно проложить новые коммуникации только для одного дома – это система. Если же идет квартальная застройка, то будут меняться все коммуникации: канализация, водопровод, теплосистемы. Правильный комплексный подход – глобальная реновация территорий, тогда это будет эффективно.

Кроме того, опрос показал, что жильцы готовы и ко временному отселению на время реконструкции и к компенсации другим жильем при сносе домов. Мнения разделилось практически поровну.

То, что у нас почти половина жилого фонда – устаревшее жилье, вовсе не означает, что все необходимо сносить и строить новое. Конечно нет.

По оценкам экспертов, около 75 млн квадратных метров устаревшего жилья в Украине является абсолютно непригодным для проживания, так как находится в аварийном состоянии. В Киеве такого жилья около 9 млн квадратных метров. Срок эксплуатации коммуникаций там давно истек, прогнившие трубы и отсутствие отопления в таких домах не новость, а грибок и плесень уже давно прописались в квартирах. Яснее ясного, что жить там небезопасно. И именно в этих случаях нужно говорить исключительно о сносе и строительстве вместо таких домов новых и современных, конечно же с условием полной замены всех коммуникаций. В новом законе должны быть четко прописаны принципы для признания дома аварийным, равно как и определен процент жильцов, которые должны дать согласие на его снос.

Многие же дома, которые считаются морально устаревшими, нуждаются не в сносе а модернизации – проведение капитального ремонта, утепление, энергоэффективные технологии, осовременивание фасадов и дворовых территорий и тому подобные изменения. Аналогичных примеров очень много в странах бывшего социалистического лагеря и не только – страны Балтии, Германия, Финляндия и другие страны в свое время великолепно справились с такой задачей. Думаю, у них можно многое позаимствовать. Здесь решение должно быть за местными органами власти в принятии и реализации определенной жилищной программы по реконструкции такого жилого фонда. Кстати, опрос показал, что большинство респондентов считает, что именно органы местного самоуправления должны быть заказчиком проектов реконструкции. Финансирование же реконструкции, по результатам опроса, должно быть смешанное: и государственного и местных бюджетов, инвесторов и из других источников. Такое общественное мнение.

Чтобы новый закон был действительно эффективным, он должен максимально предусматривать предотвращение возможных рисков для жильцов.

Одной из причин неэффективности действующего закона я называл отсутствие стимулов к переезду у самих жильцов. Это вообще один из самых

важных параметров, который должен быть четко выписан в новом законе.

Мое видение, к примеру, если дома подпадают под расселение, то их жильцы, в первую очередь, получают новое жилье, а уже после этого на месте аварийных домов должны строиться новые объекты. Только так. При этом жильцы получают квартиры площадью на 20-30% больше тех, из которых они выехали. Обязательно с ремонтом, чтобы семья могла переехать сразу. Кроме того, новый дом должен находиться в том же административном районе. Условно для Киева, жильцы не могут с Оболони переезжать на Троещину или наоборот – чтобы дети могли ходить в ту же школу или детский сад, посещать ту же поликлинику. Это важный принцип, ведь людям очень сложно менять уклад жизни.

Многие спрашивают, когда же начнется реконструкция и снос устаревшего жилья. Честно, я не могу назвать точную дату. Это совсем не простой процесс и очень длительный. И сейчас мы активизировали подготовительный этап. Планируем до конца этого года разработать концепцию будущего законопроекта, чтобы в следующем году уже можно было представить готовый законопроект.

Но только принятия нового закона мало для того, чтобы механизм реновации действительно заработал. Для этого должны быть благоприятные условия и это должно быть выгодно всем участникам процесса – гражданам, государству, инвесторам. Сейчас экономика понемногу выходит из кризиса, и эксперты прогнозируют, что такие условия могут наступить через 2-3 года. К этому времени уже будет разработан и принят эффективный закон, и тогда можно будет принимать жилищные программы по реновации и стартовать. Если же мы качественно не подготовимся сейчас, то процессы вновь затянутся и не будут запущены еще 5 или 10 лет. Хорошая подготовка – залог успеха. Работаем, и у нас все получится (https://lb.ua/blog/lev_partskhaladze/383246_snosit_nelzya_rekonstruirovat.html). – 2017. – 28.11).

***

Блог на сайті «LB.ua»

Про автора: Павел Гречковский, адвокат, член Высшего совета правосудия

Как создать 27 адвокатур вместо одной и назвать эту идею реформой

17 ноября украинская адвокатура отметила 5-летие Национальной ассоциации адвокатов.

Это не просто праздник для людей одной профессии, а знаковое для всей системы правосудия событие – 5 лет деятельности новой адвокатуры на принципах самоуправления, на основе работающих европейских практик и международных рекомендаций для Украины. Органы самоуправления предусмотрены и в системе прокуратуры, и в судебной власти, но именно адвокатуре удалось дальше всех продвинуться в реализации тех возможностей, которые выводят профессию из-под контроля государства.

Похоже, результат радует не всех. Просматриваются попытки указать нам на то, что мы переступили пределы роста, и намерения превратить адвокатуру из независимой профессии в функцию Министерства юстиции.

Кратко из истории.

Летом 2012 года был принят новый закон об адвокатуре, который дал старт созданию профессиональной самоуправляющейся организации с обязательным членством для всех, кто имеет право на практику в Украине. Адвокатура получила все полномочия по управлению профессией, в том числе и делегированные государством функции по доступу к профессии, дисциплинарным процедурам и ведению официального Единого реестра адвокатов. 17 ноября 2012 года предусмотренная законом организация была создана на учредительном съезде адвокатов. Почти тысяча адвокатов были избраны своими же коллегами в органы самоуправления всех уровней. По истечении первой пятилетней каденции происходит постепенная ротация через перевыборы – и это еще раз подтверждает функциональность и эффективность построенной системы. Часть людей меняется – она продолжает стабильно работать.

Параллельно уже два года происходит другой процесс – реформа адвокатуры. В данном контексте слово реформа правильнее употреблять в кавычках. И вот почему.

Целесообразность реформы и ее цели определены довольно субъективно. Ведь оценка институциональной способности системы органов адвокатского самоуправления, которые отработали 5 лет, не проводилась. Нет экспертных выводов, которые бы подтвердили необходимость перестраивать систему. Однако, именно самоуправление ждут самые кардинальные изменения в случае, если изменения в действующий закон об адвокатуре будут приняты.

Самая большая проблема – нарушения прав адвокатов – проигнорирована. За 5 лет только НААУ направила более 300 обращений по фактам убийств, нападений, обысков, допросов, задержаний и арестов адвокатов. При этом основные полномочия по таким обращениям у регионов; общая статистика сейчас подсчитывается. Могу сказать, что в Киевской области такие письма пишутся почти ежедневно. Законопроект не предлагает ничего существенного для минимизации прессинга на адвокатов со стороны правоохранительных органов (на их счету большинство нарушений).

Монополию на разработку изменений в закон держит рабочая группа при Совете по судебной реформе. В самом Совете нет ни одного человека, делегированного Национальной ассоциацией адвокатов, которая по закону является представителем адвокатуры в отношениях с органами власти. В рабочей группе есть 5 предложенных НААУ человек. На самом важном заседании, когда была утверждена финальная версия проекта изменений в закон «Об адвокатуре и адвокатской деятельности», никому из них присутствовать не довелось. Это более чем говорящий факт о роли адвокатов в реформе адвокатуры. При том, международные стандарты обязывают включать адвокатуру в лице ее профессиональной организации (в Украине она одна, согласно закону) в подготовку изменений в профильное законодательство.

Одобренный в декабре 2016 года документ не публиковался почти год, несмотря на публичные обращения Совета адвокатов Украины. Изначально нежелание предоставить документ создало конфликтную ситуацию. Не персоналий – а принципов и стандартов. Крупнейшая в Европе

профессиональная ассоциация адвокатов, по сути европейский регулятор профессии – ССВЕ пояснила инициаторам реформы в официальном письме, что реформа адвокатуры должна проводиться путем консультаций с НААУ как единым представителем профессии. Аргументация была построена на целом перечне международных документов. Однако, украинская практика показала, что государство было согласно санкционировать создание «голоса адвокатуры», но до сих пор не готово к нему прислушиваться. Никакого вовлечения адвокатуры в процесс не произошло.

В октябре этого года документ был непублично передан на оценку экспертам Совета Европы. В НААУ об этом узнали случайно – от офиса Совета Европы в Украине. Никакой «зрады» – просто европейцы реально работают по тем международным стандартам, о которых пишут в своих резолюциях и хартиях. Абсолютно логично, у НААУ запросили мнение. По формату подготовки реформа уже нарушает фундаментальный европейский стандарт. С такой позиции НААУ не только вела переговоры с экспертами Совета Европы, но и обратилась в ПАСЕ, ССВЕ, Международную ассоциацию адвокатов и к высшему украинскому руководству. Не имея доступа к тексту законопроекта, мы обязаны были акцентировать внимание на том, что его утаивание – далекий от стандартов демократии и права маневр.

Вскоре после отъезда экспертов СЕ и ноябрьского визита делегации ССВЕ в Киев на электронную почту в НААУ пришел «рассекреченный» законопроект. В связи с этим нужно отметить, что международный фактор в деле защиты своего права на профессию украинским адвокатам нельзя недооценивать. Международные профессиональные организации, к мнению которых прислушиваются в Совете Европы и органах Евросоюза, сейчас самые надежные союзники в борьбе с кулуарными попытками разрушить национальный институт адвокатуры в Украине.

Текст документа не оставляет сомнений в том, что это реальный план. Предложено создать 27 адвокатур вместо одной. Если сейчас НААУ объединяет все органы адвокатского самоуправления, то взамен в каждом регионе будет создана микрокопия этой модели.

Национальный уровень самоуправления лишается реальных полномочий и получает церемониальную роль. Кто будет вступаться за адвокатов перед Генеральной прокуратурой, НАБУ, СБУ? Единое представительство профессии обнуляется. Закон открывает возможности для создания безлимитного количества организаций, которые представляют интересы адвокатуры. Консолидированного голоса профессии в диалоге с украинскими властями и международными партнерами не будет. Сателлитные общественные организации, которыми уже стараются подменить НААУ как предусмотренного законом единого представителя профессии, получают полную легализацию.

Палата адвокатов региона объединит все региональные органы; их становится больше, а связи между ними запутаннее; возглавит эту пирамиду один человек, у которого будут эксклюзивные финансовые полномочия. Таким образом, вся адвокатура перейдет в руки этих двух десятков людей.

Получаем разрыв связей центр-область, упразднение единого поля нормативного регулирования адвокатской практики, унифицированного порядка

доступа в профессию, стандартов повышения квалификации и дисциплинарных процедур, которые обеспечивали своими решениями Совет адвокатов Украины и Высшая квалификационно-дисциплинарная комиссия. Вместо Единого реестра адвокатов Украины по сути возникнут 27 таких списков, что откроет огромные возможности для манипуляций данными об адвокатах. Это неизбежный управленческий паралич. Дискутировать можно только о периоде времени, в который он наступит.

Ценность самоуправления в том, что адвокаты имеют право избирать и быть избранными. Однако, законопроект по сути лишает их этого права. Идея принимать бюджет адвокатуры съездом предполагает, что съезд созывается ежегодно. Полномочия некоторых органов сокращены с 5 до 2 лет, то есть раз в два года нужно проводить отчетно-выборный съезд. Вообще, проведение съезда – это масштабная менеджерская задача, которая предполагает избрание делегатов по всей стране и большие расходы. Сколько ресурса потребуется на то, чтобы реализовывать ее на ежегодной основе? Перманентный съезд – это перманентный кризис. Как будет работать адвокатура в таких условиях?

Новые правила проведения конференций в регионах несут еще большие риски свернуть демократию. Вместо двухступенчатой системы избрания делегатов конференция превращается в общее собрание при участии всех адвокатов региона. Где соберутся несколько тысяч адвокатов Киевской области? Пойдут на Майдан? Очевидно, авторы законопроекта понимают, что это нереально. Оттого и предлагают считать конференции больших регионов полномочными, если пришло 5% от 5 тысяч человек или 10% – в регионах, где работают от 1 до 5 тысяч адвокатов. Для принятия решений нужно большинство, то есть, чтобы управлять пятитысячным регионом, нужно всего 126 голосов. При том, предложенный способ тайного рейтингового голосования не реализуем на практике, что также поставит под сомнения легитимность голосований.

Так называемая адвокатская монополия нивелируется абсурдной нормой. Законопроект позволяет адвокатам, назначенным на госслужбу, представлять в суде интересы своего работодателя, несмотря на приостановленное адвокатское свидетельство. Придумана новая форма адвокатской деятельности – адвокат-чиновник. Если монополия – это стандарт многих европейских стран, то такой интересный гибрид – украинское ноу-хау.

Когда сторонники законопроекта говорят, что взяли за образец германскую модель, то они или совсем в ней не разобрались, или сильно лукавят. Во-первых, немецкая правовая, политическая и бытовая культура стоят на одной сильной ценности – она называется порядок. А предложенный вариант реформы создает хаос. Во-вторых, потому, что самоуправление в федеративном государстве не может быть построено в унитарной стране, где единое законодательство и судебная практика. В-третьих, потому что сторонники законопроекта не лоббируют европейскую реформу, а прокладывают путь для себя. Их версия стала официальным законопроектом об адвокатуре в обмен на огромные уступки – на целостность института адвокатуры и возможности защиты каждого адвоката

(https://lb.ua/blog/pavel_grechkovskiy/383309_sozdat_27_advokatur_vmesto.html).

***

Блог на сайті «Судебно-юридическая газета»

Про автора: Сергей Чванкин, председатель Киевского районного суда города Одессы

Обыск по-новому: суть закона и что поменяется?

Что изменится с подписанием закона «о запрете «маски-шоу».

Обыск по-новому: суть закона и что поменяется?

16 ноября Верховная Рада Украины поддержала законопроект №7275 «О внесении изменений в некоторые законодательные акты об обеспечении соблюдения прав участников уголовного производства и иных лиц правоохранительными органами во время осуществления досудебного расследования», которым были изменены и дополнены положения Уголовного и Уголовного процессуального кодексов Украины. Этот закон в обществе уже успел получить оригинальное название «о запрете «маски-шоу».

1 декабря Президент Украины сообщил о подписании данного документа в присутствии представителей бизнеса.

Законодателем, по моему мнению, закреплены прогрессивные, направленные на обеспечение гарантий законности при проведении правоохранителями обысков, следующие нововведения:

Введение обязательной полной видео- и аудиофиксации следственного действия, начиная с рассмотрения следственным судьей соответствующего ходатайства и до завершения проведения самого обыска, в том числе и средствами стороны защиты,

Введение нового термина в УПК «электронные носители информации» и установление специальной, сбалансированной, процедуры изъятия информации и средств-носителей.

Ужесточение мер ответственности за преступления, предусмотренные ст. 387 УК Украины.

Также свое отражение нашел ряд норм, направленных на уточнение норм и ликвидацию лазеек, которыми спекулировали недобросовестные участники уголовного производства. Ведь теперь законом предусмотрена возможность разглашения информации досудебного следствия только по письменному согласию следователя, а круг лиц, который может обжаловать действия следователей или прокуроров по поводу несоблюдения разумных сроков (ст. 308 УПК), расширен.

Конечно, о совершенстве закона речи пока не идет, поскольку только время и новая практика покажут его действенность.

Наиболее острым и существенным оставался вопрос участия адвоката при проведении обыска. В частности, действующим процессуальным законом такое участие хотя прямо и не запрещено, но все же не предусмотрено. Эта проблема не осталась без внимания законодателя, и изменения в УПК Украины, которые уже 15 декабря вступят в силу (Закон Украины «О внесении изменений в Хозяйственный процессуальный кодекс Украины, Гражданский процессуальный кодекс Украины, Кодекс административного судопроизводства Украины и

другие законодательные акты» №6232 принят Верховной Радой Украина 03.10.2017 года), предполагают, что следователь, прокурор не вправе запретить участникам обыска пользоваться правовой помощью адвоката или представителя и обязаны допустить такого адвоката или представителя к обыску на любом этапе его проведения.

Положительной новеллой также стало дополнение перечня сведений, которые должны содержаться в ходатайстве, в частности, обоснование того, что доступ к вещам, документам или сведениям, которые могут в них содержаться, невозможно получить органом досудебного расследования в добровольном порядке путем истребования вещей, документов или с помощью других следственных действий. Указанное требование не распространяется на случаи проведения обыска с целью отыскания орудия уголовного преступления, предметов и документов, изъятых из оборота. Теперь у следственного судьи будут законные основания отказать в удовлетворении ходатайства, если не будет доказано, что обыск в данном случае является наиболее целесообразным и эффективным способом отыскания и изъятия вещей и документов, имеющих значение для досудебного расследования, а также установления местонахождения разыскиваемых лиц. Ведь ни для кого не секрет, что часто таким следственным действием, как обыск, сотрудники правоохранительных органов злоупотребляли. Часто на практике сотрудники правоохранительных органов преждевременно обращались к следственному судье с ходатайством о проведении обыска, даже не используя возможности проведения других следственных действий.

Плюсом я также считаю, что изменения в УПК Украины предусматривают конкретизацию территориальной юрисдикции рассмотрения ходатайства о проведении обыска. Теперь обыск будет проводиться исключительно на основании определения следственного судьи местного суда, в пределах территориальной юрисдикции которого находится орган досудебного расследования по его зарегистрированному местонахождению как юридического лица.

Я убежден, что обязательное фиксирование процедуры обыска с помощью аудио- и видеозаписи станет не только еще одним существенным инструментом, который в будущем позволит подтвердить соблюдение законодательства при проведении обыска, но и дисциплинирует участников уголовного производства. Для следственных судей это тоже станет своеобразным «доказательством» законности принятого решения, ведь введение обязательной полной видео- и аудиофиксации процедуры рассмотрения следственным судьей соответствующего ходатайства о проведении обыска должно необходимым инструментом для ещё большей прозрачности осуществления правосудия.

К сожалению, не урегулирован вопрос обязательности четкой фиксации перечня изъятых в процессе обыска объектов, из-за чего на практике возникают риски изъятия вещей или документов, которые вообще не касаются дела, и возможности приведения в дальнейшем факта того, что они вообще изымались.

Отмечу, что остаются не решенными проблемы: обеспечения судов и органов досудебного расследования техническими средствами аудио- и видеофиксации, вопросы создания и хранения резервных копий технических

записей и обучения сотрудников новым навыкам.

Так или иначе, такие изменения законодательства однозначно указывают на изменения в современном украинском обществе и укрепления в них, так необходимых нашей стране, принципов приоритетности прав и охраняемых законом интересов человека, которые основаны на справедливом и сбалансированном законе (<http://sud.ua/ru/news/blog/111730-obysk-po-novomu-sut-zakona-i-hto-pomenyaetsya>). – 2017. – 01.12).

***

Блог на сайті «Zaxid.net»

Про автора: Михайло Цимбалюк, голова Львівської обласної партійної організації ВО «Батьківщина»

Реформи по-президентськи: у грі залишаться тільки найвірніші

Крок вперед – два кроки назад. Саме так можна охарактеризувати останні рішення, які стосуються реформування держслужби. Закон України «Про державну службу», ухвалений в 2015 році, став першою спробою гарантування чиновникам мінімальної самостійності. Норми нового Закону підтримали європейські політики та міжнародні експерти, надія на зміни в цій галузі була, втім в середині листопада Президент України повернув нашу країну на півтора роки назад...

Порошенко підписав закон, який скасовує конкурсний відбір на посади голів місцевих державних адміністрацій та керівників центральних органів виконавчої влади і тепер він самостійно призначатиме людей на місцях. Тим самим зруйнував усі новації в законодавчому документі та порушив узяті Україною на себе міжнародні зобов'язання щодо реформування системи державного управління.

В підсумку голови місцевих держадміністрацій знову зможуть бути членами політичних партій, очолювати партосередки та бути депутатами місцевих рад. І перед ними стоятиме основне завдання – забезпечити перемогу владних партій, замість того, щоб працювати задля добробуту людей.

Яскравим прикладом застосування адміністративного ресурсу можна назвати останні вибори до рад ОТГ, під час яких на Львівщині голови адміністрацій їздили агітувати за «потрібного» для них кандидата. Це вже триває підготовка до парламентських та президентських виборів?!

Ще один важливий нюанс, який становить лейтмотив всього політичного життя нинішньої України, – для того, аби бути в грі потрібно вірно служити. Так, згідно з новим законопроектом, Президент має можливість призначити на термін, не більший за три місяці, тимчасового виконувача обов'язків голови місцевої держадміністрації... – ідеальний час, щоб перевірити на відданість нового представника своєї команди.

Не потрібно глибоко аналізувати, щоб зрозуміти, що рішення Порошенка насправді є посиленням вертикалі влади українського президента перед виборами, які нас очікують у 2019 році... І тут він вкотре порушує своє слово, адже це повністю іде в розріз із основними принципами децентралізації в Україні.

Народний депутат України від ВО «Батьківщина», один з авторів проекту Закону «Про державну службу» Альона Шкрум жорстко відреагувала на нововведення у документі, зацентрувавши увагу на тому, що реформи державної служби за цієї влади не буде... Але ж чому мовчать інші автори? Риторичне питання, гадаєте?

Не хотілося б думати, що нинішній Гарант Конституції цинічно переступає через вимоги Революції Гідності, аби забезпечити собі політичне виживання... Але інші думки в голову просто не приходять, адже про все свідчать факти (https://zaxid.net/reformi_poprezidentski_u_gri_zalishatsya_tilki_nayvirnishi_n1442695). – 2017. – 28.11).

***

Блог на сайті «Власна справа»

Про автора: Алексей Король, руководитель юридического департамента компании “EVO”

Нюансы нового закона о защите прав потребителей: очередная попытка загнать интернет-предпринимателей в тень

Законопроект № 6754 “О внесении изменений в Закон Украины “О защите прав потребителей” и некоторые законодательные акты Украины относительно мер по детенизации деятельности субъектов электронной коммерции” создает условия ухода в тень интернет-предпринимателей, усложняет бизнес-процессы и никак не защищает потребителей

Что конкретно не так с законопроектом, рассказывает руководитель юридического департамента компании “EVO” Алексей Король.

Бесполезные требования к предпринимателям

Некоторые положения данного законопроекта выглядят довольно странно. Среди таких “новаций” – требование, чтобы в случаях, когда на сайте размещаются более одного продавца (например, на маркетплейсе), в отношении каждого товара/услуги указывался весь перечень обязательной к публикации информации. Это, как минимум, 7-8 пунктов, которые касаются, в основном, продавца, а не его товара/услуги. Например, один продавец размещает десять или десять тысяч разных товаров, и на странице каждого вида товара должен дублировать: 1) наименование продавца; 2) ид-код продавца; 3) адрес для отправки претензий и для обращения за обменом товара; 4) телефон и т.д.

Это бесполезная работа для предпринимателя: вместо того, чтобы разместить информацию о себе один раз в поле “Контакты”, он вынужден проделать одно и то же столько тысяч раз, сколько у него товаров. Едва ли дублирование одной и той же информации несколько тысяч раз будет полезно потребителю.

Заккрытие бизнеса без суда и следствия

В проекте есть положения, которые наделяют неоправданно широкими полномочиями Государственную службу по вопросам безопасности пищевых продуктов и защите прав потребителей (Госпродпотребслужба). Например, предусматривается право Госпродпотребслужбы выносить предписания о блокировке сайтов без решения суда и применять штрафы к нарушителям.

Такие предписания обязательны, в том числе, для субъектов промежуточных услуг в сфере электронной коммерции (для интернет-провайдеров, телекоммуникационных компаний, торговых площадок и т.д.). В случае невыполнения таких предписаний о блокировке Госпродпотребслужба будет иметь право штрафовать самих субъектов промежуточных услуг в сфере электронной коммерции. При этом не предусмотрен механизм приостановки таких предписаний при обжаловании их в суде. Авторы законопроекта предполагают, что предписание о блокировке сайта будет в силе до того момента, пока суд не решит, что это предписание вынесено Госпродпотребслужбой вопреки требованиям законодательства. Не абсурдно ли это?

Если законопроект будет принят в том виде, в котором он предлагается авторами, это лишь будет способствовать уходу “в тень” тех интернет-магазинов, которые сейчас работают в правовом поле. Продавцам товаров и услуг будет проще вовсе не указывать свои реальные реквизиты, чем выполнять все предписания Госпродпотребслужбы.

Попытка загнать бизнес в тень

Законопроект №6754 следует оценивать в комплексе с другими “инициативами” того же авторского коллектива: законопроектом №6755 (предлагающим ввести ограничения на почтовую пересылку в Украину товаров, приобретенных за рубежом) и законопроектом №6756 (предполагающим ужесточения в части использования кассовых аппаратов).

Как показывает многолетний опыт украинских реформ, любые подобные методы “детенизации”, основанные на попытках максимально зарегулировать бизнес, всегда приводили к переходу еще большей части предпринимателей “в тень”.

Больше возможностей для коррупции

Представим себе ситуацию: интернет-магазин получает абсолютно необоснованное предписание Госпродпотребслужбы об устранении несуществующего нарушения. Что остается дальше делать этому интернет-магазину? Ждать, пока контролирующий орган вынесет предписание о блокировке сайта, а потом долгие месяцы обжаловать такое решение в суде, теряя всю свою прибыль? Не исключено, что многие продавцы, столкнувшиеся с такой перспективой, предпочтут “неофициально закрыть вопросы” с Госпродпотребслужбой. Весьма печальная перспектива, учитывая, сколько всего было сделано за последние годы для детенизации и упрощения ведения бизнеса в Украине.

Помимо прочего, субъекты промежуточных услуг в сфере электронной коммерции начнут закладывать риск применения к ним штрафов в стоимость их услуг, что, в конечном итоге, вполне прогнозируемо приведет к повышению цены товаров и услуг для конечного потребителя.

Что делать?

В среднем украинский предприниматель тратит в 2 раза больше времени на формальности, связанные с уплатой налогов и подачей отчетности, чем предприниматели развитых стран. Нам нужно упрощать процедуры, а не усложнять их еще больше, прикрываясь защитой прав потребителей. Ведь никто

не начинает свое дело с мыслью “Как бы мне нарушить права клиентов?” Предприниматели не стремятся обманывать потребителей и уклоняться от уплаты налогов. Они хотят заниматься бизнесом, больше зарабатывать и тратить минимум времени на формальности. Упрощать – значит вводить электронные расчетные документы (вместо бумажных фискальных чеков), создавать условия для развития онлайн-платежных систем, упрощать импортные процедуры (<http://vlasnasprava.ua/nyuansy-novogo-zakona-o-zashhite-prav-potrebitelej-ocherednaya-popy-tka-zagnat-internet-predprinimatelej-v-ten/>). – 2017 — 30.11).

***

Блог на сайті «Власна справа»

Про автора: Михаил Волынец, председатель Независимого профсоюза горняков Украины и Конфедерации свободных профсоюзов Украины

Изменения в Трудовом кодексе подразумевают введение «крепостного права»

Новые нормы законодательства раскритиковал Михаил Волынец, который считает их возвращением к 1861 году

Председатель Независимого профсоюза горняков Украины и Конфедерации свободных профсоюзов Украины Михаил Волынец прокомментировал неоднозначные изменения в трудовом законодательстве Украины.

«Там есть статьи, где работодатель будет иметь право передавать одного наёмного работника к другому работодателю неограниченно во времени и в территории. Как крепостное право, было такое до 1861 года. В трудовом кодексе 1861 год не упоминается, но там написано, что в случае необходимости работодатель будет иметь право передать работника, целый коллектив, работников всего предприятия передать в другую область, неограниченно во времени и территориально», – рассказал Михаил Волынец, передает UKRLIFE.TV.

Напомним, Государственная служба Украины по вопросам труда за 10 месяцев вычислила 1 тыс. 605 работников, которых работодатели держали в тени без оформления.

В соответствии закону нашей страны, за каждого неоформленного сотрудника, работодателю выписывают штраф в размере 96 тыс. грн. Таким образом, с января по октябрь текущего года Госслужба выписала штрафных санкций на более 154 млн грн.

В службе отмечают, что были случаи, когда работодатель мешал проверкам, задокументировано 19 случаев. К каждой компании применили штраф в 320 тыс. грн (финсанкция соответствует ст.265 Кодекса законов о труде)(<http://vlasnasprava.ua/izmeneniya-v-trudovom-kodekse-podrazumevayut-vvedenie-krepostnogo-prava/>). – 2017. – 29.11).

***

Блог на сайті «Судебно-юридическая газета»

Про автора: Анастасия Москаленко

Туманное будущее украинской адвокатуры

Уже с 1 января 2018 года представительство в судах апелляционной инстанции будет осуществляться исключительно прокурорами или адвокатам...

Согласно пп. 11 ч. 16-1 Раздела XV переходных положений Конституции Украины, уже с 1 января 2018 года представительство в судах апелляционной инстанции будет осуществляться исключительно прокурорами или адвокатами, а с 1 января 2020 года – и в судах первой инстанции. Представительство органов государственной власти и местного самоуправления в судах будет осуществляться исключительно прокурорами или адвокатами с 1 января 2020 года. В судах кассационной инстанции и Верховном Суде Украины данные ограничения по представительству уже вступили в силу.

Данные ограничения, направленные на защиту прав и интересов сторон от неквалифицированной правовой помощи, повышение профессионализма и эффективности судопроизводства, вместе с повышением судебных сборов, существенно разгрузят суды от бестолковых и безосновательных исков, заведомо бесперспективных и малозначимых дел; защитят клиентов от мошеннических и некачественных юридических услуг лиц, некоторые из которых вообще не имеют специального образования.

Однако над положительным достижением данной реформы уже нависла скрытая угроза. Тысячи юристов и юрисконсультов юридических лиц частного права, и даже государственных служащих органов государственной власти и местного самоуправления выстроились в громадные очереди на сдачу адвокатских экзаменов. Кроме них, ряды желающих сдать адвокатский экзамен пополняют представители других юридических «каст»: полиции, прокуратуры, судебной ветви власти, общественное доверие к которым было подорвано из-за бесчисленных (и во многих случаях беспочвенных) обвинений в коррупции. Были проведены массовые увольнения и добровольные отставки, и теперь они вынуждены искать себя в новой роли. Травля, организованная политиками и прессой, уже развалила старую правоохранительную систему и судебную ветвь власти, и на ее обломках единственным престижным и пока еще нужным направлением является адвокатская деятельность. Пишу «пока еще» потому, что при отсутствии баланса суд – прокуратура – полиция – адвокатура, при фактической неспособности некоторых новосозданных правоохранительных органов и их должностных лиц выполнять свои функции, при том, что в суде из тридцати судей работает только по три, при мысли о будущей востребованности адвокатуры также терзают смутные сомнения.

Если бы не конституционное ограничение и настоятельное требование работодателей, многие из «абитуриентов» адвокатуры никогда сами и не думали бы становиться адвокатами, и не задумывались бы об отличиях статуса адвоката от статуса юрисконсульта, повышенной ответственности адвоката перед клиентом, обществом и, в конце-концов, перед самим собой. В банках, страховых и других крупных компаниях перед сотрудниками прямо поставлено требование: в ближайшее время «получить адвокатскую корочку». И, несомненно, подавляющее большинство сдающих адвокатский экзамен ее получают, ведь даже несмотря на существенное усложнение содержания вопросов и фабул дел по сравнению с теми, которые были 5-10 лет назад, отношение к

«абитуриентам» остается вполне снисходительным.

Приведет это к тому, что после сдачи адвокатских экзаменов и прохождения стажировки, молодые адвокаты получают формальные признаки своего статуса и будут платить взносы органам адвокатского самоуправления, однако вряд ли смогут стать адвокатами в полном смысле этого слова. Ведь они продолжают работу у своих работодателей и практику в одной-двух отраслях права, тогда как адвокат обязан иметь знания во всех отраслях права и быть способным предоставлять правовую помощь в разных категориях дел. У адвоката может быть более широкая или узкая специализация, но это никак не лицо, практикующее только в банковском или только в страховом праве для одного клиента.

Согласно статье 4 Закона Украины «Об адвокатуре и адвокатской деятельности», последняя осуществляется на принципах верховенства права, законности, независимости, конфиденциальности и избегания конфликта интересов. Эти принципы неоднократно повторяются и подчеркиваются и в других статьях закона. Адвокат может осуществлять адвокатскую деятельность индивидуально или в организационно-правовых формах адвокатского бюро или адвокатского объединения. Таким образом, одним из основных принципов адвокатской деятельности является независимость, в том числе от своего клиента. Адвокат имеет право самостоятельно избирать стратегию и тактику защиты клиента, не подчиняется своему клиенту в вопросах организации своей деятельности (распорядке дня, месте ее осуществления, времени обеденного перерыва и пр.), в определенных случаях имеет право отказать клиенту в предоставлении правовой помощи. Адвокат обязан осуществлять свою деятельность максимально независимо, что предусматривает свободу от любого внешнего влияния, давления или вмешательства в его профессиональную деятельность. отождествление адвоката с клиентом запрещается. Основной принцип адвоката, как и врача «не навреди», подразумевает возможность отказать от поручения клиента по любым основаниям или без их объяснения; отказать исполнять требования клиента в случае, если таковые являются противоправными, и в других случаях, подробно описанных в Правилах адвокатской этики.

Именно для этого законом прямо предусмотрены формы адвокатской деятельности: индивидуально либо в составе адвокатского бюро или адвокатского объединения. Никаких других возможностей, таких как осуществление наемной трудовой деятельности на должности «адвокат» и «юрисконсульт» у своего клиента НЕ ПРЕДУСМОТРЕНО. Потому что они не подразумевают независимости, а также могут привести к конфликту интересов адвоката и его работодателя, указания которого наемный работник обязан выполнять всегда. Статья 9 Правил адвокатской этики под конфликтом интересов понимает противоречие между личными интересами адвоката и его профессиональными правами и обязанностями перед клиентом, наличие которого может влиять на объективность и непредубежденность по время исполнения адвокатом его профессиональных обязанностей, а также на осуществление или неосуществление им адвокатских действий. Отношения работника и работодателя подразумевают наличие более сильной (работодатель)

и слабой (работник) сторон, последняя из которых обязана всегда выполнять данные ей указания руководства. Недаром среди адвокатов бытует мнение о том, что их не «нанимают», а с ними «заключают договор».

По убежденному мнению автора этой статьи, адвокат не может быть наемным работником своего клиента ни де-юре, ни де-факто, однако крупные работодатели вовсе не будут заинтересованы в независимости своих «юротделов». Резкое увеличение числа адвокатов за счет неопытных специалистов может привести к утрате доверия к профессии адвоката, ее значимости, статуса и социальной ценности, сделав «адвокатскую корочку» дополнением к диплому о высшем юридическом образовании. В адвокатуру попадут случайные люди, которые не имели желания и намерения стать адвокатами, не будут уделять должного внимания соблюдению правил адвокатской этики, фактически продолжат заниматься у своих работодателей той же работой, что и раньше. А некоторые из них будут открыто защищать корпоративные интересы своих работодателей, что повлечет утрату принципа независимости адвокатской деятельности и размытию границ профессий адвоката и юрисконсульта. Поэтому сдачу адвокатских экзаменов необходимо еще более ужесточить и принять детализацию требований к «свежепринятым» адвокатам и их дальнейшим взаимоотношениям с бывшими работодателями, особенно крупными корпорациями.

Уникальные права и гарантии, которые составляют правовой статус адвоката, а не его «корочка», и есть главное отличие адвоката от юриста. Однако формальное прохождение адвокатского экзамена не сделает полицейского или юрисконсульта адвокатом. Все это приведет к тому, что получение «адвокатской корочки» станет следующим этапом юридического образования после окончания вуза, необходимым для работы по специальности, а ценность профессионального статуса адвоката и доверие к профессии будут подорваны (<http://sud.ua/ru/news/blog/111872-tumannoe-buduschee-ukrainskoy-advokatury>). – 2017. – 05.12).

ДО УВАГИ ДЕРЖСЛУЖБОВЦЯ ТЕМАТИЧНІ ПІДБІРКИ ЛІТЕРАТУРИ З ФОНДІВ НБУВ

В. Ю. Радченко, мол. наук. співроб. НБУВ

Захист прав людини у сфері охорони здоров'я

Список літератури з фондів НБУВ (1999–2017 рр.)

Книги, збірники документів, монографії

1 Право людини на охорону здоров'я, медичну допомогу та відповідальність закладів охорони здоров'я і медичного персоналу за його порушення : зб. норм.-прав. актів України / Львів. нац. мед. ун-т ім. Данила Галицького, Каф. соц. медицини, економіки та орг. охорони здоров'я, Львів. обл. орг. профспілки працівників охорони здоров'я України ; упоряд.: В. В. Рудень, Ю. В. Білий. – Львів, 2004. – 152 с.

Va660492

2 Богатирьова Р. В. Медико-соціальні та правові проблеми охорони здоров'я : [монографія] : у 2 т. / Р. В. Богатирьова. – Київ : Авіцена, 2013.

Т. 1. – 287 с.

Т. 2. – 226 с.

Проаналізовано національну нормативно-правову базу у сфері охорони здоров'я на предмет спроможності відповідати викликам та вирішувати проблеми з метою захисту прав людини і побудови міцного підґрунтя у цій галузі. Обґрунтовано основні концепти удосконалення законодавства України у сфері охорони здоров'я, цілі та вектори її розвитку.

V354623/1–2

3 Булеца С. Б. Право фізичної особи на життя та здоров'я: (порівняльно-правовий аспект) : монографія / С. Б. Булеца ; Ужгород. нац. ун-т. – Ужгород : Поліграфцентр «Ліра», 2006. – 172 с. – Бібліогр.: с. 143–161.

Va676178

4 Виклик та подолання: ВІЛ/СНІД та права людини в Україні : посібник / ред. А. Скурбаті. – Київ, 2008. – 191 с.

Висвітлено проблеми протидії епідемії ВІЛ/СНІД шляхом забезпечення дотримання прав людини у всіх сферах її життєдіяльності (освіті, охороні здоров'я, сфері праці).

Va725466

5 Гладун З. С. Адміністративно-правове регулювання охорони здоров'я населення в Україні : монографія / З. С. Гладун. – Київ : Юрінком Інтер, 2007. – 720 с.

Va693844

6 Медичне право України: законодавче забезпечення царини охорони здоров'я (генезис, міжнародні стандарти, тенденції розвитку й удосконалення) : матеріали V Всеукр. наук.-практ. конф. з мед. права (IV Міжнар. наук.-практ. конф. з мед. права), 19–21 трав. 2011 р. (м. Одеса) / Всеукр. громад. орг. «Фундація мед. права та біоетики України», Одес. нац. мед. ун-т ; [упоряд.: І. Я. Сенюта, Х. Я. Терешко]. – Львів : Медицина і право, 2011. – 416 с. – Бібліогр. в кінці ст.

Vc51234

7 Медичне право України: правовий статус пацієнтів в Україні та його законодавче забезпечення (генезис, розвиток, проблеми і перспективи вдосконалення) : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф., 17–18 квіт. 2008 р., м. Львів / упоряд.: І. Я. Сенюта, Х. Я. Терешко ; Благодійн. фонд «Медицина і право», Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, Львів. нац. мед. ун-т ім. Данила Галицького. – Львів : Медицина і право, 2008. – 355 с. – Бібліогр.: в кінці ст.

Va697460

8 Медичне право України: проблеми паліативної допомоги та медико-соціального обслуговування населення : матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. з мед. права (III Міжнар. наук.-практ. конф. з мед. права), 22 – 24 квіт. 2010 р., Львів / уклад.: І. Я. Сенюта, Х. Я. Терешко ; Львів. нац. мед. ун-т ім. Д. Галицького. – Львів : Медицина і право, 2010. – 315 с. – (Медицина. Право. Біоетика).

Vc49273

9 Медичне право України: проблеми управління та фінансування охорони здоров'я : матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф. з мед. права (II Міжнар. наук.-практ. конф. з мед. права), 23–24 квіт. 2009 р., м. Львів / Всеукр. громад. орг. «Фундація мед. права та біоетики України», Львів. обл. благодійн. фонд «Медицина і право», Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, Львів. нац. мед. ун-т ім. Данила Галицького ; упоряд.: І. Я. Сенюта, Х. Я. Терешко. – Львів : Медицина і право, 2009. – 331 с.

Va711646

10 Медичне право України: теоретико-методологічні та практичні аспекти викладання медичного права : матеріали VI Всеукр. (V Міжнар.) наук.-практ. конф. з мед. права, 26–28 квіт. 2012 р., Львів / упоряд.: І. Я. Сенюта, Х. Я. Терешко ; Всеукр. громад. орг. «Фундація мед. права та біоетики України», Львів. нац. мед. ун-т ім. Д. Галицького, НАН України, Київ. ун-т права, Міжнар. фонд «Відродження». – Львів : Медицина і право, 2012. – 369 с.

Vc52898

11 Надюк З. О. Державне регулювання ринку медичних послуг в Україні : монографія / З. О. Надюк ; Клас.

приват. ун-т. – Запоріжжя, 2008. – 296 с. – Бібліогр.: с. 218–254.

Проаналізовано організаційно-економічні та правові механізми державного регулювання ринку медичних послуг в Україні. Розглянуто права пацієнтів і медичних працівників як суб'єктів даного ринку. Розкрито соціально-економічну природу медичної діяльності. Охарактеризовано сучасні моделі системи охорони здоров'я зарубіжних країн, акцентовано увагу на проблемах адаптації вітчизняного законодавства до законодавства ЄС у цій сфері. Наведено рекомендації щодо удосконалення вітчизняної нормативно-правової системи та державного контролю за дотриманням стандартів у даній галузі.

Ва701516

12 Охорона здоров'я та права людини : ресурс. довід. : пер. з англ. / Open society institute, Public health program, Equitas – International centre for human rights education ; Дж. Коен, Т. Езер, П. Мак Адамс, М. Мілоф ; за ред.: Джонатана Коена [та ін.] ; передм. Арье Найера ; пер. з англ. Н. Шевчук ; наук. ред. укр. версії І. Сенюта. – 5-те вид., допов. – Львів: «Медицина і право», 2011. – [552] розд. паг. с. – Бібліогр. в кінці розд.

Со30381

13 Права людини в галузі охорони здоров'я : [доп. правозахис. орг.] / упоряд. А. С. Муканова. – Харків : Права людини, 2011. – 174 с.

Ва739321

14 Права людини в галузі охорони здоров'я, 2011 : [довід.] / Наталія Козаренко [та ін.] ; упоряд. А. О. Роханський. – Харків : Права людини, 2012. – 206, [1] с. : табл.

Ва756008

15 Права людини в галузі охорони здоров'я – 2012 : доп. правозахис. орг. про дотримання права на здоров'я в Україні / Ін-т прав. дослідж. і стратегій ; [упоряд., заг. ред. А. О. Роханський]. – Харків : Права людини, 2013. – 86, [1] с.

Со31835

16 Права людини в галузі охорони здоров'я – 2013 : доп. правозахис. орг. / Ін-т прав. дослідж. і стратегій ; упоряд., заг. ред. А. О. Роханський. – Харків : Права людини, 2014. – 126, [1] с. : рис., табл.

Со33164

17 Права людини в галузі охорони здоров'я – 2014 : доп. правозахис. орг. / Ін-т прав. дослідж. і стратегій ; упоряд. і заг. ред. А. О. Роханський. – Харків : Права людини, 2015. – 126, [1] с.

Вс59177

18 Права людини в галузі охорони здоров'я, 2015 – 2016 (перша половина) : доп. правозахис. орг. / упоряд. А. О. Роханський ; Ін-т прав. дослідж. і стратегій. – Харків : Права людини, 2016. – 106, [1] с.

Со34668

19 Права людини в сфері охорони здоров'я : практич. посіб. / І. Берн [та ін.] ; [за наук. ред. І. Сенюти]. – Львів : Медицина і право, 2012. – 550 с. : рис., табл. – Бібліогр.: с. 484–496.

Ва750524

20 Права людини в сфері охорони здоров'я : практикум / Міжнар. фонд «Відродження» ; [Р. А. Майданик та ін.] ; за ред. Р. А. Майданика. – Київ : Алерта, 2013. – 115 с. – Бібліогр. в кінці глав.

Табачник Д.В./Ва2522

21 Рудий В. М. Законодавче забезпечення реформи системи охорони здоров'я в Україні : монографія / В. М. Рудий. – Київ : Сфера, 2005. – 272 с. – Бібліогр.: с. 255–268.

На підставі універсальних і європейських міжнародно-правових актів і рекомендацій міжнародних організацій розкрито зміст поняття права людини на охорону здоров'я. Розглянуто механізми державного регулювання та функції законодавства в даній сфері.

Вс40868

22 Сенюта І. Медичне право: право людини на охорону здоров'я: монографія / І. Сенюта. – Львів: Астролябія, 2007. – 223 с. – Бібліогр.: с. 213–218.

Ва720499

23 Сенюта І. Права учасників антитерористичної операції у сфері охорони здоров'я / І. Сенюта, Д. Клаптий. – Львів : Медицина і право, 2016. – 64 с.

Ва805293

24 Сенюта І. Я. Право людини на охорону здоров'я та його законодавче забезпечення в Україні : монографія / І. Я. Сенюта ; Акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування. – Львів : Вид-во «ПАІС», 2007. – 223 с. – (Праці Львівської лабораторії прав людини і громадянина. Сер. І. Дослідж. та реф. ; вип. 14).

Проаналізовано право людини на охорону здоров'я як основний інститут медичного права, особливості законодавчого забезпечення даного виду права в Україні. Розкрито значення права людини на охорону здоров'я в природно-правовому та юридичному аспектах. Розглянуто питання становлення і розвитку медичного права як комплексної галузі права. Визначено місце і роль права на охорону здоров'я у правовому статусі громадян в державі. Наведено рекомендації щодо вдосконалення законодавчого забезпечення охорони здоров'я, зокрема, надання медичної допомоги.

Ж70845/с.1

25 Сенюта І. Я. Психіатрична допомога: механізми забезпечення прав пацієнтів та їхніх законних представників в Україні : [практ. посіб.] / Ірина Сенюта, Дмитро Клапачий. – Львів : Медицина і право, 2013. – 64 с. – (Медичне право).

Ba766832

26 Стеценко С. Г. Медичне право України (правові засади трансплантації органів і тканин людини) : монографія / С. Г. Стеценко, О. Г. Пелагеша. – Київ : Атіка, 2014. – 143 с. – Бібліогр.: с. 124–143.

Ba786449

27 Стеценко С. Г. Медичне право України (реалізація та захист прав пацієнтів) : монографія / С. Г. Стеценко, В. О. Галай. – Київ : Атіка, 2010. – 168 с. – Бібліогр.: 309 назв.

Ba731682

Автореферати дисертацій, дисертацій

28 Анталовці О. В. Право людини і громадянина на охорону здоров'я: конституційно-правовий аспект : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 / Анталовці Ольга Василівна ; М-во освіти і науки України, Ужгород. нац. ун-т. – Ужгород, 2015. – 17 с.

Pa416325

29 Булеца С. Б. Право фізичної особи на життя та здоров'я як об'єкт цивільно-правової регламентації: порівняльно-правовий аналіз регулювання в Україні, Угорській, Словацькій та Чеській республіках : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Булеца Сібілла Богданівна ; Одес. нац. юрид. акад. – Одеса, 2005. – 22 с.

Pa336889

30 Булеца С. Б. Право фізичної особи на життя та здоров'я як об'єкт цивільно-правової регламентації: порівняльно-правовий аналіз регулювання в Україні, Угорській, Словацькій та Чеській республіках : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Булеца Сібілла Богданівна ; Одес. нац. юрид. акад. – Одеса, 2005. – 230 арк.

Dc90263

31 Буряк І. О. Адміністративно-правове регулювання у сфері забезпечення права громадян України на охорону здоров'я : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Буряк Іван Олександрович ; Нац. акад. прав. наук України, НДІ інформатики і права. – Київ, 2013. – 20 с.

Pa399080

32 Галай В. О. Реалізація прав людини та громадянина в контексті захисту прав пацієнта: теоретико-правовий аспект : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Галай Вікторія Олександрівна ; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. – Київ, 2010. – 20 с.

Pa369944

33 Галай В. О. Реалізація прав людини та громадянина в контексті захисту прав пацієнта: теоретико-правовий аспект : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Галай Вікторія Олександрівна ; Запорізь. нац. ун-т. – Київ, 2009. – 225 арк. : табл. – Бібліогр.: арк. 189–222.

Dc113753

34 Гладун З. С. Адміністративно-правове регулювання відносин у сфері охорони здоров'я населення в Україні : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07 / Гладун Зіновій Степанович ; Ген. прокуратура України, Нац. акад. прокуратури України. – Київ, 2015. – 40 с.

Pa420172

35 Ілларіонова Н. В. Теоретичні проблеми діяльності органів внутрішніх справ у реалізації конституційного права людини на охорону здоров'я : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Ілларіонова Наталія Володимирівна ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Київ, 2001. – 17 с.

Ра316191

36 Ілларіонова Н. В. Теоретичні проблеми діяльності органів внутрішніх справ у реалізації конституційного права людини на охорону здоров'я : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Ілларіонова Наталія Володимирівна ; Нац. акад. внутр. справ України. – Київ, 2001. – 161 арк.

Дс73276

37 Коваль А. М. Статус пацієнта: адміністративно-правове регулювання : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Коваль Анна Миколаївна ; Нац. ун-т держ. податк. служби України. – Ірпінь, 2011. – 20 с.

Досліджено загальнотеоретичний аналіз права людини на одержання медичних послуг і медичної допомоги. Розроблено й обґрунтовано рекомендації та пропозиції щодо вдосконалення законодавчого забезпечення реалізації прав пацієнтів за здійснення медичної діяльності щодо надання медичної допомоги та медичних послуг та їх захисту у разі порушення.

Ра382351

38 Коваль А. М. Статус пацієнта: адміністративно-правове регулювання : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Коваль Анна Миколаївна ; Нац. ун-т держ. податк. служби України. – Ірпінь, 2011. – 274 арк. – Бібліогр.: арк. 192–219.

Дс127321

39 Красицька Л. В. Право громадян України на життя, здоров'я, свободу і особисту недоторканність : автореф. дис... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Красицька Лариса Василівна ; Ун-т внутр. справ МВС України. – Харків, 1999. – 19 с.

Ра307766

40 Красицька Л. В. Право громадян України на життя, здоров'я, свободу і особисту недоторканність : дис... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Красицька Лариса Василівна ; Ун-т внутр. справ МВС України. – Харків, 1999. – 197 арк.

Дс65972

41 [Крук Ю. А.](#) Захист права на здоров'я в Раді Європи : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11 / Крук Юлія Андріївна ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Київ, 2015. – 20 с.

Досліджено правові механізми захисту права на здоров'я в Раді Європі, міжнародно-правові зобов'язання України в межах членства в Раді Європи та імплементації норм права Ради Європи в законодавство України з метою підвищення ефективності реалізації права на здоров'я.

Ра414428

42 [Лісніча Т. В.](#) Захист особистих немайнових прав, що забезпечують природне існування фізичної особи (право на життя, здоров'я, свободу та особисту недоторканність) : автореф. дис... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Лісніча Тетяна Володимирівна ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2007. – 20 с.

Ра354107

43 [Лісніча Т. В.](#) Захист особистих немайнових прав, що забезпечують природне існування фізичної особи (право на життя, здоров'я, свободу та особисту недоторканність) : дис... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Лісніча Тетяна Володимирівна ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2007. – 208 арк. – Бібліогр.: арк. 183–204.

Дс103111

44 [Паращич І. М.](#) Державні механізми забезпечення та захисту прав пацієнтів в Україні: стан і тенденції розвитку : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02 / Паращич Ігор Миронович ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – Київ, 2009. – 20 с.

Ра370014

45 [Паращич І. М.](#) Державні механізми забезпечення та захисту прав пацієнтів в Україні: стан і тенденції розвитку : дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02 / Паращич Ігор Миронович ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – Київ, 2009. – 183 арк. – Бібліогр.: арк. 164–183.

Дс116152

46 [Прасов О. О.](#) Право на медичну допомогу та його здійснення : автореф. дис... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Прасов Олександр Олександрович ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2007. – 16 с.

Ра348472

47 Прасов О. О. Право на медичну допомогу та його здійснення : дис... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Прасов О. О. ; Гуманіт. ун-т «Запоріж. ін-т держ. та муніцип. упр.». – Запоріжжя, 2007. – 196 арк.

Дс99013

48 [Руснак Л. М.](#) Адміністративно-правове забезпечення права на охорону здоров'я в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Руснак Леся Михайлівна ; Відкрит. міжнар. ун-т розвитку людини «Україна». – Київ, 2016. – 20 с.

Pa424336

49 [Рябих Н. В.](#) Забезпечення в Україні прав засуджених до позбавлення волі на охорону життя та здоров'я : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Рябих Наталія Володимирівна ; Класич. приват. ун-т. – Запоріжжя, 2016. – 20 с.

Pa427089

50 Сенюта І. Я. Право людини на охорону здоров'я та його законодавче забезпечення в Україні (загальнотеоретичне дослідження) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Сенюта Ірина Ярославівна ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Львів, 2006. – 16 с.

Pa345091

51 Сенюта І. Я. Право людини на охорону здоров'я та його законодавче забезпечення в Україні (загальнотеоретичне дослідження) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Сенюта Ірина Ярославівна ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Львів, 2006. – 217 арк.

Дс93738

Статті з періодичних видань, збірників

52 [Авраменко Т. П.](#) Дотримання державних гарантій на охорону здоров'я як основа державного управління змінами сфери охорони здоров'я в Україні / Т. П. Авраменко // Вісн. Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України. – 2015. – № 2. – С. 43–51. – Бібліогр.: 22 назв.

Проаналізовано дотримання задекларованих в Конституції України державних гарантій на охорону здоров'я та безоплатну медичну допомогу. Показано, що законодавство України гарантує всім громадянам право на охорону здоров'я та безоплатну медичну допомогу, тоді як на практиці ці гарантії, в більшості своїй, мають тільки декларативний характер. Розроблено пропозиції щодо напрямів удосконалення державного управління сферою охорони здоров'я за умов системних змін.

Ж15105

53 Аркатов Я. А. Право на медичну допомогу в системі соціальних прав людини / Я. А. Аркатов // Актуальні проблеми права: теорія і практика / Східноукр. нац. ун-т ім. Володимира Даля, Ін-т юриспруденції та міжнар. права. – Луганськ, 2012. – № 24. – С. 175–181.

Ж70500

54 Бесполудіна Г. В. Забезпечення прав пацієнта (за результатами соціологічного опитування та роботи «гарячої лінії») / Г. В. Бесполудіна, А. А. Висоцький, О. Ю. Єсенко, О. А. Жила // Україна. Здоров'я нації. – 2008. – № 2. – С. 171–173. – Бібліогр.: 5 назв.

Ж25956

55 Булеца С. Б. Захист особистих немайнових прав в сфері охорони здоров'я / С. Б. Булеца // Актуальні проблеми політики / Одес. нац. юрид. акад., Південноукр. центр гендер. проблем. – Миколаїв, 2009. – Вип. 38. – С. 59–66.

Ж69514

56 Булеца С. Б. Право пацієнта на одержання інформації про стан здоров'я / С. Б. Булеца // [Держава і право. Юрид. і політ. науки](#) / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. – Київ, 2006. – Вип. 32. – С. 272–277. – Бібліогр.: 13 назв.

Ж69395

57 [Буряк І. О.](#) Щодо діяльності органів прокуратури у сфері забезпечення права громадян на охорону здоров'я [Електронний ресурс] / І. О. Буряк // [Форум права](#). – Електрон. дані. – 2013. – № 1. – С. 101–105. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index. – Назва з екрана.

58 Галай В. О. До питання класифікації прав громадян у сфері охорони здоров'я / В. О. Галай // Підприємництво, госп-во і право. – 2009. – № 10. – С. 46–49.

Ж14931/a

59 Галай В. О. Особливості захисту прав людини у сфері охорони здоров'я шляхом звернення до адміністративного судочинства / В. О. Галай // Держава і право. Юрид. і політ. науки / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. – Київ, 2011. – Вип. 51. – С. 253–257. – Бібліогр.: 11 назв.

Ж69395

60 Герц А. А. Право на надання медичних послуг як елемент особистого немайнового права на охорону

здоров'я / А. А. Герц // Наук. вісн. Міжнар. гуманіт. ун-ту. Серія: Юриспруденція. – Одеса, 2014. – Вип. 11, т. 2. – С. 12–14.

Ж74042/Юр.

61 Гладун З. С. Права людини у сфері охорони здоров'я / З. С. Гладун // *Acta medica Leopoliensia* = Львів. мед. часопис. – 2004. – Т. 10, № 3/4. – С. 106–118.

Ж15657

62 Гурська Т. Д. Право жінок на охорону репродуктивного здоров'я / Т. Д. Гурська // Вісн. Хмельниц. ін-ту регіон. упр. та права. – 2002. – № 2. – С. 90–93.

Ж23990

63 Дашковська О. Р. Сучасні тенденції забезпечення права людини на здоров'я / О. Р. Дашковська, О. О. Лавриненко // Вісн. Харків. нац. ун-ту імені В. Н. Каразіна. Серія: Право. – 2013. – № 1077, вип. 15. – С. 161–163.

Ж29137

64 Касумова А. Б. Обмеження прав громадян, пов'язані зі станом їх здоров'я / А. Б. Касумова // Право і сусп. – 2015. – № 4, ч. 4. – С. 73–79.

Ж25400

65 Катеринчук К. В. Кримінально-правова охорона здоров'я як конституційна гарантія забезпечення прав і свобод людини / К. В. Катеринчук // Митна справа. – 2013. – № 4, ч. 2, кн. 1. – С. 147–151.

Ж16417

66 Клим О. В. Окремі аспекти реалізації особистого немайнового права людини на охорону здоров'я / О. В. Клим // [Держава та регіони. Серія: Право.](#) – 2011. – № 1. – С. 87–89. – Бібліогр.: 3 назв.

Розглянуто поняття та ознаки загальнообов'язкового медичного страхування, існуючий закордонний досвід та стан законопроектної роботи щодо цього питання в Україні.

Ж23244/пр.

67 Ковригіна В. Є. Адміністративно-правовий аспект права на охорону здоров'я / В. Є. Ковригіна // Наук. вісн. Нац. акад. внутр. справ. – 2016. – № 2. – С. 123–133.

Ж69968

68 Кривоустов О. С. Правові аспекти взаємовідносин лікаря та пацієнта в сучасній охороні здоров'я / О. С. Кривоустов // Педіатрія, акушерство та гінекологія. – 2007. – № 4. – С. 19–20.

Ж22335

69 Крук Ю. А. Європейські механізми захисту права на здоров'я: особливості імплементації / Ю. А. Крук // Актуальні проблеми міжнародних відносин / Київ. нац. ун-т ім. Т. Г. Шевченка, Ін-т міжнар. відносин. – Київ, 2013. – Вип. 117, ч. 2. – С. 126–132.

Ж68200

70 Крук Ю. А. Європейські стандарти захисту права на здоров'я та законодавство України / Ю. А. Крук // Актуальні проблеми міжнародних відносин / Київ. нац. ун-т ім. Т. Г. Шевченка, Ін-т міжнар. відносин. – Київ, 2013. – Вип. 115, ч. 2. – С. 182–189.

Ж68200

71 Крук Ю. А. Захист права на здоров'я відповідно до Європейської соціальної хартії / Ю. А. Крук // Держава і право. Юридичні і політичні науки / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. – Київ, 2013. – Вип. 61. – С. 365–370.

Розкрито проблеми забезпечення захисту права на здоров'я в державах-членах Ради Європи, в тому числі Україні. Розглядається результат ратифікації Україною Хартії в контексті захисту права на здоров'я. Визначено необхідний комплекс дій і заходів, спрямованих на забезпечення і захисту права на здоров'я.

Ж69395

72 Мавед Е. О. Вопрос защиты прав человека в сфере охраны здоровья / Е. О. Мавед, О. Ю. Нетудыхатка // Наук. вісн. Міжнар. гуманіт. ун-ту. Серія: Юриспруденція. – Одеса, 2015. – Вип. 13, т. 1. – С. 30–32.

Ж74042/Юр.

73 Майданик Р. Єдиний медичний простір як ключовий стандарт прав людини і юридичний виклик у сфері охорони здоров'я України / Р. Майданик // Медичне право. – 2013. – № 1. – С. 33–42.

Ж100038

74 Макаренко О. Г. Проблеми реалізації конституційного права громадян на охорону здоров'я та медичне

страхування / О. Г. Макаренко // Вісн. Луган. держ. ун-ту внутр. справ імені Е. О. Дідоренка. – 2010. – № 2. – С. 180–188.

Ж16283

75 Пазенок А. Конституційне право на охорону здоров'я: сучасний стан та перспективи розвитку / А. Пазенок // Право України. – 2010. – № 3. – С. 120–125.

Ж27747

76 Паращич І. М. Права громадян і права пацієнтів та їх захист у системі охорони здоров'я України / І. М. Паращич // Економіка та держава. – 2009. – № 2. – С. 71–72.

Ж24261

77 Пашков В. М. Проблеми державного регулювання правовідносин у галузі охорони здоров'я / В. М. Пашков // [Укр. мед. часоп.](#) – 2005. – № 5. – С. 64–67.

На підставі аналізу стану державного регулювання правовідносин у сфері охорони здоров'я зроблено висновок про необхідність створення науково обґрунтованої і виваженої концепції захисту права громадян на охорону здоров'я шляхом відмов від задекларованих стереотипів щодо медичної допомоги, зважаючи на економіко-правову парадигму суспільного життя, тобто формування реальних, а не задекларованих прав громадян.

Ж15767

78 Почкун Г. В. Право на охорону здоров'я та забезпечення лікарськими засобами належної якості в Україні / Г. В. Почкун // Наук. часоп. НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. 18, Економіка і право. – Київ, 2011. – Вип. 14. – С. 161–167; Вип. 15. – С. 199–205.

Ж72786/С.18

79 Пунда О. О. Поняття та зміст права на здоров'я / О. О. Пунда // Вісн. Хмельниц. ін-ту регіон. упр. та права. – 2003. – № 3/4. – С. 79–84.

Ж23990

80 Радиш Я. Ф. Медична помилка, медична таємниця, біоетика: сутність і правовий вимір (до проблеми захисту прав лікаря і пацієнта в охороні здоров'я) / Я. Ф. Радиш, І. М. Паращич, П. Й. Кузьмінський // [Лікар. справа.](#) – 2008. – № 1/2. – С. 30–43. – Бібліогр.: 24 назв.

Жс20661

81 Резнік Г. О. Право дитини на охорону здоров'я / Г. О. Резнік // Приватне право і підприємництво / Н.-д. ін-т приват. права і підприємництва ім. акад. Ф. Г. Бурчака, Нац. акад. правових наук України. – Київ, 2014. – Вип. 13. – С. 87–90.

Ж72629

82 Резнікова В. Право людини на інформацію про стан здоров'я / В. Резнікова // Право України. – 2004. – № 9. – С. 36–39. – Бібліогр.: с. 39.

Ж27747

83 Романова А. А. Сучасний підхід до корпоративного медичного страхування як складового елемента системи забезпечення права людини на здоров'я / А. А. Романова // Юрист України. – 2013. – № 1. – С. 106–110.

Ж100609

84 Рудень В. В. Про сутність конституційної гарантії населенню України щодо безоплатності медичної допомоги / В. В. Рудень // Мед. перспективи. – 2004. – Т. 9, № 4. – С. 100–105.

Ж15785

85 Семенова А. В. Юридична природа права на охорону здоров'я / А. В. Семенова // Публічне право. – 2014. – № 4. – С. 145–149.

Ж100594

86 Сенюта І. Право людини на охорону здоров'я як гарантія здійснення права на життя / І. Сенюта // Вісн. Львів. ун-ту. Серія юридична. – 2005. – Вип. 41. – С. 23–33.

Ж28852/Ю

87 Сенюта І. Я. Право на охорону здоров'я у конституціях країн СНД: порівняльно-правовий аналіз / І. Я. Сенюта // Вісн. Хмельниц. ін-ту регіон. упр. та права. – 2003. – № 3/4. – С. 65–69.

Ж23990

88 Сенюта І. Я. Правове забезпечення репродуктивного здоров'я в Україні: деякі аспекти / І. Я. Сенюта // Медичне право. – 2008. – № 2. – С. 38–46.

Ж100038

- 89 Сенюта І. Спосіб захисту прав людини у сфері охорони здоров'я у порядку кримінального судочинства: деякі теоретико-практичні аспекти / І. Сенюта // Медичне право. – 2008. – № 1. – С. 61–73.
Ж100038
- 90 Сідей О. В. Захист права на здоров'я на Європейському та національному рівнях / О. В. Сідей // Публічне право. – 2016. – № 3. – С. 72–76.
Ж100594
- 91 Скалецька З. С. Співвідношення права на охорону здоров'я та права на медичну допомогу / З. С. Скалецька // [Наук. зап. НаУКМА. Серія: Юридичні науки](#). – 2009. – Т. 90. – С. 91–93. – Бібліогр.: 11 назв.
Ж69184/Юрид. наук.
- 92 Скомороха В. Права людини на охорону здоров'я, медичну допомогу, медичне страхування та конституційне правосуддя / В. Скомороха // Право України. – 2002. – № 6. – С. 3–9. – Бібліогр.: 17 назв.
Ж27747
- 93 Слабкий Г. О. Матриця прав пацієнтів в закладах охорони здоров'я [Електронний ресурс] / Г. О. Слабкий, Н. Ф. Шишацька // Наук. вісн. Міжнар. гуманіт. ун-ту. Серія: Медицина. – Електрон. дані. – Одеса, 2013. – Вип. 4. – С. 33–35. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_medf_2013_4_11. – Назва з екрана.
- 94 Солдатенко О. Організація забезпечення реалізації права громадян на охорону здоров'я в Україні та країнах Центральної Європи / О. Солдатенко // Вісн. Акад. правових наук України. – Харків, 2009. – № 4. – С. 50–59.
Ж68574
- 95 Солопова І. В. Юридичні гарантії захисту прав людини та громадянина у сфері охорони здоров'я / І. В. Солопова // Право і Безпека. – 2008. – Т. 7, № 1. – С. 84–89.
Ж24082
- 96 Стефанчук Р. О. До питання правової регламентації, здійснення та захисту прав пацієнтів в Україні / Р. О. Стефанчук // Вісн. Хмельниц. ін-ту регіон. упр. та права. – 2004. – № 3. – С. 39–44.
Ж23990
- 97 Стефанчук Р. О. Право на психічне здоров'я та юридичні гарантії його реалізації і захисту / Р. О. Стефанчук // Вісн. Хмельниц. ін-ту регіон. упр. та права. – 2003. – № 3/4. – С. 70–78.
Ж23990
- 98 Фойгт Н. А. Правові та організаційні механізми забезпечення охорони здоров'я населення похилого віку в Україні: проблеми та шляхи вирішення / Н. А. Фойгт // Актуальні проблеми державного управління / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Харків. регіон. ін-т держ. упр. – Харків, 2011. – № 2. – С. 273–279.
Ж69634/Х.ф.
- 99 Чернушенко Д. А. Захист прав людини в галузі охорони психічного здоров'я в контексті вдосконалення законодавства України відповідно до міжнародних стандартів дотримання та захисту прав психічно хворих / Д. А. Чернушенко // Філософ. та методол. проблеми права. – 2014. – № 2. – С. 164–175.
Ж100644
- 100 Чеховська І. В. Адміністративно-правовий механізм забезпечення охорони здоров'я сімей в Україні / І. В. Чеховська, П. Є. Лівак // Наук. вісн. Нац. ун-ту держ. податк. служби України (економіка, право). – 2012. – № 4. – С. 134–142.
Ж70599
- 101 Шамич О. М. Поняття та структура природного права людини на охорону здоров'я / О. М. Шамич // Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами / Відкритий міжнар. ун-т розвитку людини «Україна». – Київ, 2014. – № 11. – С. 75–92.
Ж72350
- 102 Шамич О. М. Співвідношення права людини на охорону здоров'я і права на життя в Україні / О. М. Шамич // Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами / Відкритий міжнар. ун-т розвитку людини «Україна». – Київ, 2015. – № 12. – С. 219–233.
Ж72350
- 103 Шатковська Д. М. Сучасний стан нормативно-правового забезпечення охорони здоров'я при соціально небезпечних захворюваннях в Україні в контексті реалізації права на охорону здоров'я / Д. М. Шатковська // Публічне право. – 2015. – № 1. – С. 79–85.
Ж100594
- 104 Шатковський Я. М. Кодифікація системи охорони здоров'я України – крок до реалізації репродуктивних

прав громадян / Я. М. Шатковський // [Стратегія розв. України](#). – 2011. – № 3. – С. 192–196. – Бібліогр.: 7 назв.

Розглянуто питання нормативно-правового забезпечення реалізації репродуктивних прав у системі охорони здоров'я в Україні та реалії сьогодення у реалізації зазначених прав. Особливу увагу приділено питанням кодифікації нормативно-правової бази охорони здоров'я.

Ж25031

105 Швець Ю. Зміст конституційного права особи на охорону здоров'я / Ю. Швець // Підприємництво, господарство і право. – 2017. – № 8. – С. 135–138.

Ж14931/а

106 [Шекера О. Г.](#) Забезпечення прав людини у медичній галузі / О. Г. Шекера // [Здоров'я чоловіка](#). – 2013. – № 2. – С. 22–24. – Бібліогр.: 5 назв.

Ж24369

107 [Шекера О. Г.](#) Конституційні основи охорони здоров'я громадян в Україні / О. Г. Шекера // [Зб. наук. пр. співробітників НМАПО ім. П. Л. Шупика](#). – Київ, 2013. – Вип. 22, кн. 4. – С. 526–533. – Бібліогр.: 6 назв.

Ж70307

108 [Шишацька Н. Ф.](#) Загальні результати комплексного дослідження забезпечення прав пацієнтів у системі охорони здоров'я України / Н. Ф. Шишацька, В. В. Глуховський // [Україна. Здоров'я нації](#). – 2013. – № 4. – С. 66–68. – Бібліогр.: 2 назв.

Ж25956

Бібліографічні покажчики

109 Бібліографія з медичного права: національний контекст / упоряд.: І. Сенюта, О. Січкоріз, Х. Шубак ; за заг. ред. І. Сенюти. – Львів : Вид-во ЛОБФ «Медицина і право», 2014. – 188 с.

Ва773129

110 Організація охорони здоров'я і медичне право України : кат. вист. / М-во культури і туризму України, Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка ; уклад. О. М. Хрестіян. – Харків, 2007. – 45 с.

Р111746